

Massa- och pappersindustrin

Kollektivavtal

1 april 2025 – 31 mars 2027

INDUSTRI
ARBETSGIVARNA

Kollektivavtal mellan

Föreningen Industriarbetsgivarna
och
Svenska Pappersindustriarbetareförbundet
– en del av basindustrin

Giltighetstid: 1 april 2025 – 31 mars 2027

Avtalstexten markerad med skugga

Kommentarstexten utan skugga

Grå sidomarkering
Ändringar gällande från och med den 1 april 2025.

Förkortningar använda i detta avtal

AGS	Avtalsgruppsjukförsäkring
LAS	Lagen om anställningsskydd
MBL	Medbestämmandelagen
SAF*	Svenska Arbetsgivareföreningen
TFA	Trygghetsförsäkring vid arbetsskada
TSL	Trygghetsfonden TSL

*Svenskt Näringsliv

Innehållsförteckning

§ 1 Avtalets omfattning.....	6
§ 2 Allmänna förhållningsregler.....	7
§ 3 Anställning.....	9
§ 4 Arbetstid.....	14
A. Ordinarie arbetstid.....	14
B. Övertid	19
C. Kompensationsledighet	26
D. Övriga arbetstidsfrågor	28
§ 5 Avlöningsbestämmelser	38
Mom 1 Löneformer	38
Mom 2 Grundläggande principer för lönesättningen	38
Mom 3 Utbetalning av lön	42
Mom 4 Nyttillkommande arbetsuppgifter	43
Mom 5 Löneändringar vid förändrade förutsättningar.....	43
Mom 6 Överenskommelse om särskild lönegrupp	45
Mom 7 Lokal förhandling om nytt löneavtal.....	46
§ 6 Betalning vid omplacering och omflyttning	48
Mom 1 Omplacering	48
Mom 2 Omplaceringar före 1 april 2023.....	52
Mom 3 Omflyttning.....	52
§ 7 Livsarbetstid.....	55
Mom 1 Arbetstidskonton.....	55
Mom 2 Uppgift om avsättningens storlek.....	56
Mom 3 Uttagsalternativ	56
Mom 4 Förhållandet avsättning – tid	58
Mom 5 Betalning under ledig tid	59
Mom 6 Förläggning av ledig tid	59
Mom 7 Avsättning till pensionspremie.....	61
Mom 8 Kontant utbetalning	62
§ 8 Ersättning för ordinarie arbete på obekväm arbetstid.....	63

§ 9 Ersättning för övertidsarbete	73
§ 10 Särskilda ersättningar	77
§ 11 Semester	79
§ 12 Restidsersättning.....	87
§ 13 Permission och tjänstledighet	89
§ 14 Ledighet med tillfällig föräldrapenning.....	98
§ 15 Sjuklön med mera.....	99
§ 16 Anställds åligganden och rättigheter vid konflikt	111
§ 17 Uppsägning	112
§ 18 Försäkringar	120
§ 19 Lokalavtal.....	121
A. Norm för lokalavtal	122
B. Förhandlingsordning	125
C. Ny bundenhet av Riksavtalet genom medlemskap	127
§ 20 Förhandlingsordning.....	128
§ 21 Giltighetstid	129
Bilaga 1 Riktlinjer för flexibel arbetstid	130
Bilaga 2 Arbetstid och betalning i samband med yrkesutbildning	134
Bilaga 3 Facklig utbildning.....	136
Bilaga 4 Deltidsarbete	138
Bilaga 5 Entreprenörsfrågan	139
Bilaga 6 Bestämmelser för ålderspension	141
Bilaga 7 Förstärkt förhandlingsskyldighet vid inhyrning.....	145
Bilaga 8 Regler vid långvarig inhyrning.....	148
Bilaga 9 Arbetstids- och lönenämnd	149
Förteckning över mellan parterna i övrigt gällande avtal	150

§ 1 Avtalets omfattning

Mom 1 Avtalet gäller för anställda vid företag inom massa- och pappersindustrin och därmed likartad eller sammanhängande del av basindustrin.

Mom 2 Om en anställd kvarstår i tjänst vid företaget efter att ha uppnått ordinarie pensionsålder kan överenskommelse träffas mellan arbetsgivaren och den anställda om att reglerna om sjuklön i § 15 mom 4 inte ska tillämpas. Detsamma gäller avseende den som anställs vid företaget efter att ha uppnått gällande ordinarie pensionsålder.

Anmärkning

Med ålderspension avses i detta avtal pensionsåldern 65 år, som följer av de kollektivavtal som gäller mellan de centrala parterna rörande pension.

Mom 3 **Arbetsuppgifter utanför avtalsområdet**
Den samlade kompetensen hos de anställda är viktig för företagets konkurrenskraft. Det är positivt att en anställd innehar kompetens även för arbetsuppgifter utanför det avtalsområde denna är anställd inom. På grund av detta förekommer att anställd tillfälligtvis utför arbetsuppgifter utanför dennes huvudsakliga avtalsområde.

Anmärkning

Arbetskyldigheten bestäms av den s.k. 29/29-principen som knyter skyldigheten till kollektivavtalets tillämpningsområde.

§ 2 Allmänna förhållningsregler

Mom 1 Det är en angelägen uppgift för alla som samverkar på en arbetsplats att skapa goda arbetsförhållanden och en trygg och säker arbetsmiljö. Alla anställda ska därför medverka till god ordning och till att olycksfall och hälsorisker förebyggas.

Mom 2 Föreningsrätten ska av parterna lämnas okränkt.

Mom 3 Förhållandet mellan arbetsgivare och anställda grundar sig på ömsesidig lojalitet och ömsesidigt förtroende. Den anställde har att iakttä diskretion rörande företagets angelägenheter, såsom prissättningar, konstruktioner, experiment och undersökningar, affärsangelägenheter o.d.

Mom 4 En anställd får ej utföra arbete eller direkt eller indirekt bedriva ekonomisk verksamhet för ett företag som konkurrerar med arbetsgivaren. Den anställde får ej heller åta sig uppdrag eller bedriva verksamhet som kan inverka menligt på hans arbete i tjänsten. Om en anställd avser att åta sig uppdrag eller bisyssla av mer omfattande slag bör denne därför först samråda med arbetsgivaren.

Mom 5 En anställd har rätt att ta emot statligt, kommunalt och fackligt förtroendeuppdrag.

Mom 6 Anslag eller meddelanden får uppsättas på därför anvisade platser.

Mom 7 Det är inte tillåtet att utan giltigt skäl vara frånvarande eller avlägsna sig från arbetet.

Den som önskar lämna arbetet ska snarast möjligt anmäla orsaken till frånvaron liksom tidpunkten för beräknad återkomst enligt de regler som gäller vid företaget. I driften gäller att den som med giltigt skäl önskar avlägsna sig från arbetet har att se till att ersättare avlöser honom under tiden för bortovaron. Sker ej avlösning i skiftarbete i rätt tid är den avgående skyldig att stanna kvar till dess ersättare anlånt. Det åligger arbetsledningen att i sådana fall ordna avlösning så snart som möjligt.

Mom 8 Utöver ovan angivna regler gäller lokala förhållningsregler, vilka i förekommande fall fastställs efter förhandlingar mellan de lokala parterna.

§ 3 Anställning

Mom 1 Anställning gäller tills vidare om inte arbetsgivaren och den anställde enats om annat enligt mom 2 eller 3 nedan.

Mom 2 Arbetsgivaren får träffa avtal med arbetstagare om tidsbegränsad anställning, vikariat och projektanställning.

a) Avtal om tidsbegränsad anställning kan träffas i följande fall:

- Avtal för viss tid, viss säsong eller visst arbete om arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet föranleder sådan anställning.
- Avtal för viss tid, viss säsong eller visst arbete då person anställs som uppnått vid företaget gällande ordinarie pensionsålder (65 år i detta avtal).
- Avtal för viss tid för att avlasta tillfällig arbetstopp vid företaget.
- Avtal för viss tid om anställningen avser praktikarbete.
- Skolungdom och studerande får anställas för viss tid, viss säsong eller visst arbete när de har ferier eller annars gör uppehåll i studierna.
- Avtal som gäller för tiden till dess den anställde ska börja värnpliktstjänstgöring eller annan därmed jämförlig tjänstgöring, som ska pågå mer än tre månader.
- Avtal för överenskommen visstidsanställning. Sådant avtal får inte omfatta kortare tid än en månad och avtal av denna typ får omfatta sammanlagt högst tolv månader under tre år såvitt avser en och samma anställd. Arbetsgivare får vid en och samma tidpunkt ha högst fem anställda per driftenhet med överenskommen visstidsanställning.
- Avtal om provanställning enligt mom 3.

En tidsbegränsad anställning, enligt punkt a) ovan, övergår till en tillsvidareanställning när en arbetstagare har varit anställd hos arbetsgivaren i denna anställningsform i sammanlagt mer än 12 månader.

1. under en femårsperiod

eller

2. under en period då arbetstagaren har haft anställningar hos arbetsgivaren i form av tidsbegränsad anställning eller vikariat och anställningarna följt på varandra.

En anställning har följt på en annan om den tillträtts inom sex månader från den föregående anställningens slutdag.

b) Avtal om vikariat kan träffas i följande fall:

- När den anställde ersätter en annan anställd under dennes frånvaro, t ex vid ledighet på grund av semester, sjukdom, utbildning eller föräldraledighet.
- När den anställde under högst sex månader eller under den längre tid som överenskommits med berörd lokal organisation uppehåller en ledigbliven befattning i avvaktan på att en ny innehavare av befattningen utsetts.

Ett vikariat, enligt punkt b) ovan, övergår till en tillsvidareanställning när en arbetstagare har varit anställd hos arbetsgivaren i vikariat i sammanlagt mer än 24 månader under en femårsperiod.

Om inte de lokala parterna är överens om annat gäller att vid kortare vikariat och tidsbegränsade anställningar (längst 14 kalenderdagar per anställningstillfälle) kan anställningsavtal upprättas enligt följande hantering: Arbetsgivaren och arbetstagaren kan ingå ett ramavtal innehållande samtliga för arbetstagaren gällande anställningsvillkor för varje överenskommet anställningstillfälle, exklusive anställningsform, anställningstid och arbetstid. Vid varje enskilt anställningstillfälle bekräftas anställningsform, anställningstid och arbetstid genom undertecknande av separat bilaga. I och med undertecknande av ramavtal och bilaga har ett anställningsförhållande ingåtts i enlighet med vad som särskilt överenskommits i bilagan. Om arbetstagaren så begär ska arbetsgivaren lämna ut kopia på bilagan till arbetstagaren en gång per kalendermånad. Arbetstagaren kan begära att få ett komplett anställningsavtal för kommande anställningar.

c) Avtal om projektanställning.

En projektanställning pågår under den tid som aktuellt projekt löper och avslutas utan föregående besked vid projektets fullgörande eller avslutande. Vid projektanställning ska det finnas en beskrivning om mål, syfte och omfattning av projektet. Efter lokal överenskommelse kan projektanställning även användas för att ersätta personer som flyttas in i ett projekt.

I mom 2 anges de olika fall då tidsbegränsade anställningar kan användas. Den grundläggande utgångspunkten är att dessa anställningsformer är att betrakta som undantag från huvudregeln, dvs. enligt avtalet, som i allt väsentligt återfaller på LAS, är tillsvidareanställning den huvudsakliga anställningsformen inom branschen.

Arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet

Den huvudsakliga innebörden av detta begrepp är att arbetsuppgifterna ligger utanför det som vanligtvis förekommer på arbetsstället.

Arbetsuppgifterna ska också vara tillfälliga i den meningen att man vid anställningstillfället kan överblicka hur länge de varar.

Tillfällig arbetstopp

I detta fall handlar det om uppgifter som vanligtvis förekommer vid företaget. Det viktiga är att det rör sig om en tillfällig arbetsanhopning som man vet är av övergående karaktär. Man ska med andra ord kunna överblicka hur lång tid man har behov av den extra arbetskraften.

Vikariat

Vikariat är kanske den vanligaste formen av visstidsanställning. Det typiska för vikariatet är att vikarien ska tjänstgöra i stället för någon annan, namngiven, anställd. Anledningen till dennes frånvaro saknar betydelse.

Av ovan angivna skäl är det inte alltid möjligt att vid anställningstillfället avgöra hur lång tid vikariatet behöver vara. Vikarien kan exempelvis anställas under någons sjukfrånvaro utan att man exakt vet hur lång sjukfrånvaron kommer att bli.

Hela anställningsformen bygger således på en koppling mellan vikarien och den som vikarien ska ersätta. Det är alltså inte meningen att denna anställningsform ska användas för personal som mera allmänt ska stå till förfogande.

En speciell form av vikariatsanställning är möjligheten att anställa under högst sex

månader för att upprätthålla en ledigbliven befattning. Tanken är att en tidsbegränsad anställning i dessa fall ska kunna utnyttjas i avvaktan på att man ska finna en lämplig ordinarie befattningshavare. Träffas lokal överenskommelse kan ett arangemang av den här typen pågå längre än sex månader.

Mom 3 Enligt 6 § LAS får avtal även träffas om tidsbegränsad provanställning med en provotid om högst sex månader. Om den provanställda varit sjuk mer än en månad under provanställningstiden kan provanställningstiden förlängas med den tid som sjukfrånvaron omfattat under förutsättning att arbetsgivaren och den anställde är ense härom.

Provanställning är avsedd att kunna användas i följande fall:

- den anställdes kvalifikationer inom befattningsområdet är oprövade
- det annars föreligger särskilda skäl att pröva den anställdes kvalifikationer och arbetsförutsättningar mot bakgrund av arbetsuppgifternas speciella krav

Om arbetsgivaren inte vill att provanställningen ska övergå till en tillsvidareanställning efter provotidens utgång ska besked härom lämnas till den anställde senast vid provotidens utgång. Om så ej sker övergår provanställningen till en tillsvidareanställning.

Besked om att arbetsgivaren önskar avbryta provanställningen i förtid eller avslutas utan att övergå till en tillsvidareanställning ska lämnas med iakttagande av reglerna i 31 § LAS.

Mom 4 Arbetsgivare som har för avsikt att ingå avtal om anställning för begränsad tid enligt mom 2 och 3 ska dessförinnan underrätta berörd lokal facklig organisation. Detta gäller även då arbetsgivare har för avsikt att ingå avtal om tillsvidareanställning under tid då anställd genom sin företrädesrätt erhållit en tidsbegränsad anställning om högst 4 månader.

Om inte de lokala parterna är överens om annat ska arbetsgivaren vid underrättelsen ange aktuell anställningsform. För tidsbegränsad anställning ska även aktuell strecksats enligt mom 2 punkt a) särskilt anges. En kort beskrivning av grunderna till den valda strecksatsen enligt mom 2 punkt a) ska även anges.

§ 3 Anställning

Om den fackliga organisationen därvid begär förhandling om den tilltänkta anställningen, ska förhandlingen genomföras före avtalet om anställning, såvida inte särskilda skäl föranleder annat.

Parternas gemensamma avsikt med underrättelseskyldighet inför tillsvidareanställning, enligt mom 4, är att möjliggöra diskussion kring fråga om bemanningsbehovet kan tillgodoses genom anställning av arbetstagare, som skulle vara företrädesberättigad men erhållit kortare tidsbegränsad anställning.

Mom 5 Parterna erinrar om reglerna i 6c § LAS rörande vilken information som ska lämnas berörd arbetstagare efter påbörjad anställning i enlighet med varselreglerna i samma paragraf.

Mom 6 Om en arbetstagare börjar eller slutar sin anställning under löpande kalendermånad beräknas lönen på följande sätt: För varje kalenderdag som anställningen omfattar utges en dagslön. Dagslön beräknas enligt följande:

$$\frac{\text{månadslön} \times 12}{365}$$

Mom 7 **Tillämpa timlön**
Arbetsgivaren kan tillämpa timlön på anställningar som inte löper tillsvidare.

Om den fackliga organisationen anser att missbruk av denna bestämmelse sker, kan den påkalla lokal respektive central förhandling i ärendet. Löses inte tvisten gäller i fortsättningen att arbetsgivaren kan tillämpa timlön på anställningar om högst 4 månader efter lokal överenskommelse.

Beräkning av timlön

Träffas överenskommelse om timlön är förbunden överens om att följande divisorer ska användas:

167 vid 40-timmarsvecka
159 vid 38-timmarsvecka
151 vid 36-timmarsvecka

§ 4 Arbetstid

Mom 1 Reglerna om arbetstid i detta avtal ersätter arbetstidslagen i dess helhet. Enligt förbundens uppfattning motsvarar även avtalet innehållet i Europeiska Unionens arbetstidsdirektiv.

Reglerna i detta avtal ersätter emellertid inte lagens arbetstidsbestämmelser rörande minderåriga. Regler härom finns i arbetsmiljölagen, som i allt väsentligt är tvingande.

A. Ordinarie arbetstid

Mom 1 Den ordinarie arbetstiden utgör i genomsnitt för kalenderår högst följande tid per helgfri vecka:

Kontinuerligt treskiftsarbete	36 tim
Intermittent treskiftsarbete	38 tim
Kontinuerligt tvåskiftsarbete	38 tim
Intermittent tvåskiftsarbete	38 tim
Övrigt arbete	40 tim

Den ordinarie arbetstidens förläggning och driftsformer för olika avdelningar och grupper av anställda fastställs genom lokala överenskommelser och införs i lokala avtal. Alternativa driftsformer och arbetstider införs för enskilda avdelningar, där behov därav kan förutses.

Beträffande övrigt arbete äger arbetsgivaren rätt att träffa enskilda överenskommelser avseende förskjutning av viss del av det ordinarie arbetstidsutrymmet för utnyttjande vid arbetstoppar, t ex planerade driftsstopp (överenskommelse om behovsanpassad arbetstid). Sådana överenskommelser kan avse högst 40 timmar/år och förutsätts i första hand komma ifråga för anställda med olika specialiskunnande. Uttag av här avsedd arbetstid ska normalt varslas sju dagar i förväg.

Arbetsgivaren ska underrätta den anställdes fackliga organisation om träffade överenskommelser enligt denna bestämmelse.

I arbetstidshänseende räknas dygn från 06.00 - 06.00.

Anmärkning

Parterna hänvisar till:

- 1) Riktlinjer rörande flexibel arbetstid.*
- 2) Regler om arbetstid och betalning i samband med yrkesutbildning.*

Avtalet innehåller inga spärrar vad gäller förläggningsfrågorna. Så länge de lokala parterna är överens kan arbetstiden förläggas fritt – dock med beaktande av att de enskilda anställda erhåller veckovila och raster m m enligt gällande regler. I den mån de lokala parterna kommer överens om individuella scheman ska gällande skyddsregler och veckoarbetstidsmått särskilt beaktas.

Möjlighet att träffa enskilda överenskommelser om förskjutning av en del av den ordinarie arbetstiden föreligger för dem som har 40-timmarsvecka, dvs. dagarbete. Möjligheterna är begränsade till 40 timmar per år, vilket innebär att förkortning och uttaget/förlängning ska ske under samma år. Detta har att göra med att årsarbetstiden inte ska påverkas av överenskommelserna.

Tanken med dessa uppgörelser är att den förskjutna arbetstiden ska kunna utnyttjas vid i förväg planerade situationer då behovet av arbetstid är särskilt stort. Varseltiden om sju dagar är en indikation på att bestämmelsen inte är avsedd att tillämpas på plötsligt uppkomna utryckningssituationer.

Uttrycket ”olika specialistkunnande” ska uppfattas så att de anställda som avses komma ifråga är de med speciell kompetens för de aktuella arbetsuppgifterna.

Innebörden av avtalet är att utläggningen av den ordinarie arbetstiden förändras i och med den enskilda överenskommelsen. Det spelar ingen roll om förkortningen sker först och uttag sedan eller tvärtom.

Det är t ex möjligt att komma överens om att den anställda får sluta två timmar tidigare under 10 fredagar mot att i stället arbeta fem 12-timmarsdagar under ett planerat reparationsstopp.

Vid arbetstidsförändring enligt denna punkt utgår månadslönen med samma belopp

oavsett förskjutningarna. På motsvarande sätt gäller också att tillämpligt OB-tillägg utgår för den tid som blir förlagd till obekväm arbetstid.

I de fall en anställd blir sjuk under tid som omfattas av den särskilda överenskomsten utgår sjuklön (tillämpas sjukavdrag) för det antal timmar den faktiska frånvaron omfattar. Exempelvis sjuklön för 6 timmar om arbetstiden förkortats till 6 timmar och för 12 timmar om den förlängts till 12 timmar. För ledig dag görs inget sjukavdrag eftersom det då inte föreligger frånvaro.

Med utgångspunkt från att avtalets regler om förläggning av ordinarie arbetstid är maximerad utifrån en genomsnittsberäkning på årsbasis och att maximeringsreglerna för övertid är beräknade utifrån genomsnitt på månads- respektive årsbasis, samt att allt sker med tillämpning av regler syftande till iakttagande av de allmänna principerna om skyddet av de anställdas hälsa och säkerhet, är förbundens mening att även beräkningsperioden för 48-timmarsregeln ska vara 12 månader.

Inom processindustrin förekommer lokalt överenskomna komprimerade arbetstidsscheman för att möjliggöra längre sammanhållna ledigheter. När komprimerad ordinarie arbetstid används i kombination med övertidsuttag är det särskilt viktigt att hänsyn tas till den anställdes totala arbetsbelastning ur ett arbetsmiljö- och hälsoperspektiv.

Verksamheten ställer vid många företag krav på en mera oregelbunden och över tiden varierad arbetstidsförläggning. Detta gäller såväl vid arbetstidsförläggning av ordinarie arbetstid som vid resor i tjänsten. Det är viktigt att de lokala parterna samverkar i arbetstidsfrågorna både vad gäller längd och förläggning i syfte att finna lösningar som tillgodoser både verksamhetens och de anställdas intresse av flexibilitet och de anställdas behov av återhämtning och vila.

Tjänsteresor är ett naturligt och nödvändigt inslag i företagets verksamhet och förekommer såväl inom som utom landets gränser. Tjänsteresor kan ske såväl inom som utanför den anställdes ordinarie arbetstid. För att säkerställa möjligheten till återhämtning och vila i anslutning till resorna är det viktigt att chef och den anställde diskuterar den anställdes möjlighet till återhämtning och vila. För anställda med mer regelbundna och omfattande tjänsteresor är det viktigt att arbetsgivaren och den anställde fortlöpande följer upp hur detta sker ur ett hälsoperspektiv.

Mom 2 Kan överenskommelse om arbetstidens förläggning inte träffas har arbetsgivaren att förlägga den ordinarie arbetstiden med iakttagande av följande:

a) Kontinuerligt arbete

Med kontinuerligt arbete avses arbete som regelbundet pågår lika många timmar veckans alla dagar.

Om inte annan lokal överenskommelse träffas görs uppehåll i driften vid följande tider, s k storhelg:

Nyår	48 timmar
Påsk	96 timmar
1 maj	24 timmar
Pingst	48 timmar
Nationaldagen 6 juni	24 timmar
Midsommar	72 timmar
Jul	72 timmar

Under söndag, som infaller den 2 januari eller 27 december, pågår kontinuerlig drift endast under förutsättning av lokal överenskommelse härom. Tidigare praxis rörande drift under angivna dagar ändras inte av denna bestämmelse.

Anmärkning

Lokala överenskommelser om kontinuerlig drift utan uppehåll i driften under samtliga (året runt-drift) eller vissa av ovan nämnda uppehållstider införs i lokalavtalen.

Ren arbetstid där även semestern är frändragen blir $44,89 \times 36 = 1\,616,04$ timmar per år.

b) Intermittent arbete

Den ordinarie arbetstiden förläggs så, att uppehåll i driften äger rum – förutom under de uppehållstider som gäller vid kontinuerlig drift – även enligt följande:

Trettondagen	24 timmar
Kristi Himmelsfärds dag	24 timmar
Alla Helgons dag	24 timmar
Söndagar	24 timmar

Intermittent treskiftsarbete

Arbetet pågår alla vardagar under tre skift om vardera åtta timmar.

Varje anställd åtnjuter två lediga dagar i följd under loppet av tre veckor, därutöver en ledig dag under samma period samt en ledig dag under loppet av fyra veckor.

Protokollsanteckning

Med "lediga dagar i följd" jämställs att de lediga dagarna binds samman genom mellanliggande arbetsfri dag.

Intermittent tvåskiftsarbete

Arbetstiden förläggs med högst åtta timmar per dag mellan kl. 06.00 och kl. 24.00 med högst en timmes rast under vardera skiftet.

Om möjligheten till 40 timmars driftstid per skift och vecka utnyttjas, ska de anställda beredas lediga dagar så att arbetstiden i genomsnitt blir 38 timmar per vecka.

c) Dagarbete

Arbetstiden förläggs inom ramen för tiden kl 06.00-kl 17.00 måndag-fredag med högst en timmes rast per dag.

d) Förberedelse- och avslutningsarbete

Efter sön- och helgdagar samt semester ska nödvändiga förarbeten upptas i så god tid inom respektive avdelningar, att sammanhängande drift i full utsträckning kan återupptas efter nämnda ledigheter vid i gällande bestämmelser fastställda tider; dock ej på så sätt att före helg uppkommen brist i förlag genom tillämpande av denna bestämmelse får kompenseras.

På motsvarande sätt gäller att driften i full utsträckning kan pågå till uppehållstidens början, varefter nödvändiga avslutningsarbeten utförs.

Vid stopp och igångsättning i samband med semesterstopp ska semesterlagens bestämmelser iakttas.

e) Införande av sommartid och återgång till normaltid enligt lag

Övergång till sommartid innebär en förkortning med en timme av nattsiftet mellan en lördag och en söndag under våren.

Återgång till normaltid innebär en förlängning med en timme av nattsiftet mellan en lördag och en söndag under hösten.

Vid övergång till sommartid erhåller de anställda vars arbetstid berörs oavkortad lön jämte tillämplig OB-ersättning.

Vid återgång till normaltid erhåller de anställda – förutom ordinarie lön jämte tillämplig OB-ersättning – betalning för en timme med ordinarie betalning jämte OB-ersättning.

Vid återgång till normaltid efter sommartid utgör ersättningen för den ”extra” timmen.

månadslönen.

175

B. Övertid

Övertidsarbete innebär definitionsmässigt att arbete utförs utanför den ordinarie arbetstiden, ofta i praktiken den arbetstidsmängd som är kontrakterad i anställningsavtalet.

Mom 1

När arbetsgivaren så begär är den anställda skyldig att med iakttagande av reglerna i detta avtal utföra arbete också under annan tid än den ordinarie arbetstiden (**allmän övertid**). Arbetsgivaren har att i görligaste mån begränsa övertidsarbetet till sådana arbeten som nödvändigtvis påkallas för driftens eller verksamhetens normala och ostörda gång och sålunda inte utan stor svårighet kan uppskjutas till ordinarie tid.

Med övertidsarbete avses arbete utöver den anställdes ordinarie arbetstid.

Anmärkning

Även deltagande i projektarbeten kan tidvis kräva uttag av övertid.

De lokala parterna kan komma överens om att produktionsarbete kan utföras på övertid, dvs. utanför den schemalagda produktionstiden (**produktionsövertid**). Om enighet inte nås vid lokal förhandling har arbetsgivaren i avvaktan på central förhandling rätt att påfordra att produktionsövertid utförs under högst 24 timmar under ett år.

Produktionsövertid får ej förläggas till s k uppehållstid enligt § 4 A mom 2a.

Det grundläggande syftet med regeln är avvägningen mellan den anställdes skyldighet att utföra övertidsarbete och arbetsgivarens skyldighet att begränsa detta arbete till sådant som är nödvändigt för driftens och verksamhetens normala och ostörda gång.

Tanken med bestämmelsen är, att ett begränsat mått produktionsövertid kan stå arbetsgivaren till buds utan att överenskommelse först träffats. För att arbetsgivaren ska få fatta ett sådant beslut krävs emellertid att han först förhandlat i avsikt att nå en överenskommelse. Om frågan förs vidare till central förhandling är det inte nödvändigt att invänta den innan beslutet kan fattas och åtgärden genomföras.

Utrymmet om 24 timmar kan utnyttjas vid ett eller flera tillfällen. Begränsningen gäller sammanlagt under ett kalenderår.

Regeln avser produktionstiden som sådan. Om ett arbete bedrivs i tvåskift måndag-fredag kan bestämmelsen exempelvis utnyttjas för att köra ett skift på lördagen. Regeln innebär ingen ändring i en anställds skyldighet att utföra produktionsarbete på övertid inom ramen för den schemalagda produktionstiden.

Det är vidare så att regeln är kopplad till beslutet om produktionsövertid, vare sig det gäller ett stort produktionsavsnitt eller ett mindre. Varje beslut förbrukar således utrymme på sådant sätt att ett beslut som avser att köra en maskin tar ur arbetsställets ”samlade utrymme”.

Anmärkningen rörande projektarbeten är tillkommen för att belysa en situation som kan kräva övertidsarbete, trots att det vanligtvis inte handlar om att arbetet är nödvändigt för driftens eller verksamhetens ostörda gång.

Mom 2 Övertid enligt mom 1 (**allmän övertid**) får tas ut med högst 50 timmar under en kalendermånad, dock högst med 200 timmar under ett kalenderår. Utfört övertidsarbete reduceras till följd av kompensationsledighet enligt C nedan, av betald ledig tid för erhållande av veckovila enligt D mom 1 nedan och betald ledig tid för att sova ut efter sent nattarbete, vilka ej är att betrakta som arbetad tid.

”Ledigheten” kan inte reducera utförda övertidstimmar förrän den tas ut.

Några exempel förtydligar bestämmelsens innehåll:

- Under mars månad har en anställd utfört 50 timmar övertid. Under samma månad har arbetstid under en fredag (8 timmar) frilagts för veckovila samt kompensationsledighet tagits ut under påföljande måndag och tisdag (sammanlagt 16 timmar). Tiden för det utförda övertidsarbetet reduceras enligt följande: $50 - (8 + 16) = 26$ timmar.
- Om en anställd under mars månad haft tre dagars (24 timmar) kompensationsledighet och arbetat 60 timmar övertid blir nettot för mars $60 - 24 = 36$ timmar. Om däremot månaden inleds med övertidsarbetet och kompensationsledighet läggs ut i april har gränsvärdet för månaden överskridits. Då avstämningen för mars ska göras har kompensationsledigheten ännu inte tagits ut, vilket gör att den inte kan läggas till grund för reduktion av övertiden i mars. Ett sätt att komma tillrätta med detta problem kan vara att lokalt komma överens om att tillfälligt ”öka övertidsramen (extra övertid) för mars” mot att reduktion sker med kompensationsledighet i april. Det viktiga är ju att kombinera ”intresset av att inte överskrida gränserna under angiven begränsningsperiod” med intresset av att de anställda kan få sina ledigheter då de själva önskar.
- Om den anställda fått ut exempelvis 40 timmars kompensationsledighet i oktober och det sammanlagda övertidsarbetet i oktober endast varit 20 timmar utnyttjas 20 av de lediga timmarna till att reducera mot övertidstimmar under oktober. Resten förs över som en reduktion av den redan utförda övertiden tidigare under året. Om det sammanlagda övertidsarbetet januari-september (netto efter eventuella tidigare reduktioner) uppgått till 150 timmar medför oktober en reduktion av detta tal till 130 timmar. Däremot ökar inte de resterande 20 kompensationsstimmar i oktober utrymmet för övertid i november.

Frilagd tid kan således utnyttjas för att reducera den ”redovisade” omfattningen av utfört övertidsarbete, såväl med avseende på tillämpningen av månadsregeln (50 timmar) som årsregeln (200 timmar). Däremot kan den inte kvittas mot övertidsarbete som ska utföras under en senare redovisningsperiod (gäller såväl månad som

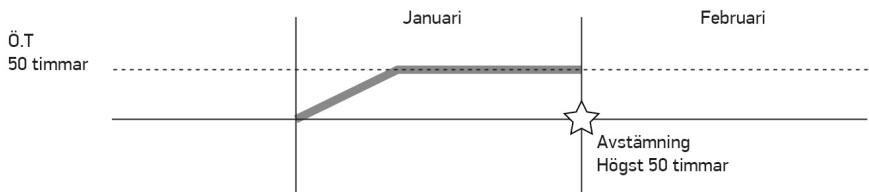
år). Observera att man vid beräkning inom en angiven redovisningsperiod inte gör någon skillnad mellan fall då ledigheten tas ut i början eller slutet av månaden respektive året. Frilagd tid är således i sin helhet reducerbar mot övertidsarbetet under hela redovisningsperioden i fråga.

Även vid tillämpning av årsgränsen (200 timmar) gäller således att den lediga tiden skapar ett ökat utrymme för övertid under det år då ledigheten tas ut. Utrymmet kan dock inte föras över till nästa år. Årsavstämning består följaktligen av tolv månadsavstämningar.

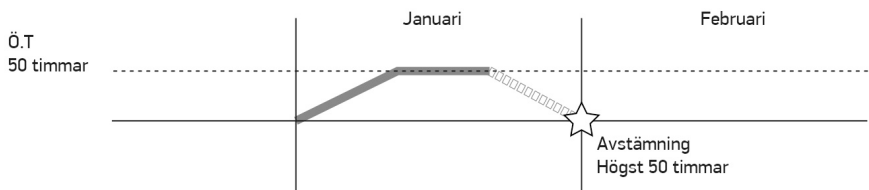
Gemensam exempelsamling övertid

- Övertid
- Övertid utöver
- Återföring/reducera/tvätta
(veckovila, komledighet, sova ut tid och ATK-ledighet)

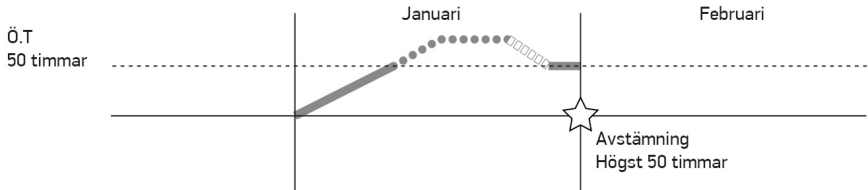
Exempel 1 – maximalt antal övertidstimmar uppnås under en månad.

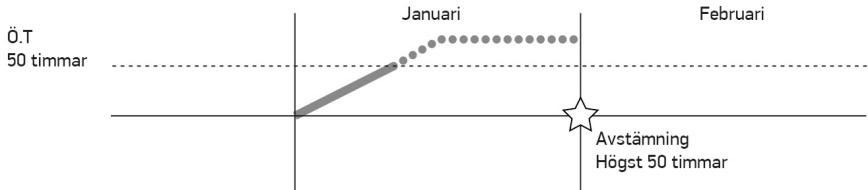
Exempel 2 – maximalt antal övertidstimmar uppnås under en månad men reduceras med komledigt eller liknande under en månad varvid antalet övertidstimmar vid avstämningstillfället uppgår till 0.

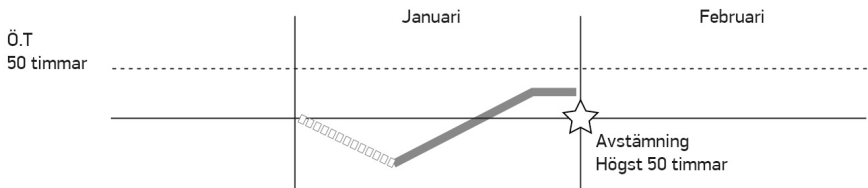
Exempel 3 – ytterligare övertidstimmar utöver maximalt antal övertidstimmar för månaden arbetas men reduceras med kompledigt eller liknande så att maximalt antal övertidstimmar uppnås vid avstämningstidpunkt.

Exempel 4 – ytterligare övertidstimmar utöver maximalt antal övertidstimmar för månaden arbetas så att maximalt antal övertidstimmar överskrids vid avstämningstidpunkt. Övertidstimmar överstigande 50 timmar under månaden utgör därför otillåten övertid, om inte lokal överenskommelse träffas om extra övertid enligt mom 3 nedan.

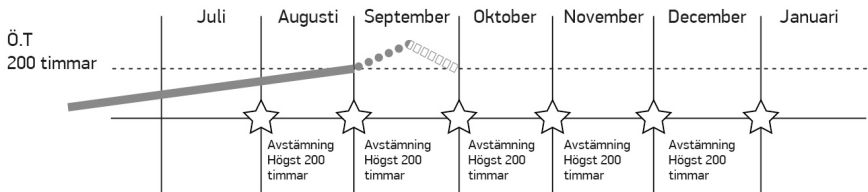

Exempel 5 – avstämningsperioden inleds med att övertiden reduceras genom kompledighet eller liknande varvid fler än 50 timmars övertid är möjlig att arbeta under avstämningsperioden då antalet övertidstimmar vid avstämningstidpunkten inte uppgår till fler än 50 timmar.

Exempel 6 – maximalt antal årliga övertidstimmar uppnås redan den 31 augusti. Under september arbetas ytterligare övertid men då denna övertid reduceras genom kompledighet eller liknande under månaden överskrids ändå inte det maximala antalet timmar vid avstämningstidpunkten den 30 september. Årsavstämning består

följaktligen av tolv månadsavstämningar.

Mom 3 Vid dokumenterat behov får ytterligare övertid tas ut efter lokal överenskommelse (extra övertid). I en sådan överenskommelse ska anges den mängd övertid som överenskommelsen omfattar samt motivet för det extra övertidsuttaget. Överenskommelse enligt detta moment förutsätter normalt godkännande av berörda anställda. Extra övertid enligt detta moment får uppgå till högst 150 timmar per år.

Förbunden har utgått ifrån att dessa frågor kan bedömas bäst av de lokala parterna som bäst känner förhållandena i de enskilda fallen.

Det är normalt inte nödvändigt att hela utrymmet om 150 timmar behandlas vid ett och samma tillfälle.

Den allmänna förutsättningen att ta ut extra övertid är densamma, vare sig det gäller ett överskridande av månadsregeln (50 timmar) eller årsregeln (200 timmar). Ett högsta utrymme (150 timmar) har dock endast angetts per år.

De situationer då ett överskridande av månadsregeln kan komma ifråga måste utgöra sällsynta undantagsfall. Vidare gäller den grundläggande skyldigheten för arbetsgivaren att se till att inte arbetsbelastningen under dessa koncentrerade perioder blir så stor att hälso- och säkerhetsfrågor åsidosätts.

Med tanke på ovannämnda förhållanden och med beaktande av de möjligheter till utökat övertidsarbete som följer av veckoviloreglerna samt bestämmelserna om kompensationsledighet har parterna valt att inte ange några särskilda gränsvärden för den s.k. ”extra övertiden” per månad.

För tydlighetens skull ska påpekas att extra övertid under en månad inte i sig behöver medföra att gränsen om 200 timmars allmän övertid på ett år överskrids. Det kan således mycket väl hända att en anställd behöver göra exempelvis 60 timmars övertid under vardera två månader men att den totala övertiden under året inte överstiger 200 timmar. Något inkräktande på utrymmet för ”extra övertid” på årsbasis har då inte skett.

Mom 4 Tid som åtgår för att utföra för befattningen nödvändiga och normalt förekommande förberedelse- och avslutningsarbeten upptas inte som övertid vid tillämpning av mom 2 ovan (avser främst skiftavlösningar).

Behovet av information i samband med skiftavlösningar varierar i olika befattningar. I de fall avlösningarna är mer omfattande förutsätts att de lokala parterna träffar överenskommelse om ersättningsformerna för dessa avlösningar. Vid detta beaktas möjligheterna att ersättningarna kan utgå såväl i form av kontant ersättning som i form av schablonmässigt beräknad ledig tid. Även en kombination av dessa ersättningsformer kan användas.

Det förutsätts att arbetsgivaren och den anställde gör en genomgång av den omfattning i tid som avlösning enligt uppgjorda planer förväntas ta. Dessa bedömningar får sedan läggas till grund för de lokala parternas överväganden i ersättningsfrågan.

Valet av uttrycket omfattande i momentet har skett med utgångspunkt från de bedömningar som vuxit fram i praxis under en lång följd av år. Denna praxis har vuxit fram mot bakgrund av en stupstocksregel i tidigare avtal med följande innebörd:

Om arbetsgivaren och den anställde uttryckligen överenskommit om att den anställde dagligen ska utföra förberedelse- och avslutningsarbete om lägst 12 minuter och lönen inte har fastställts med hänsyn härtill ska den anställde kompenseras för detta förhållande genom att den anställde får tre extra semesterdagar.

I detta avtal har förbunden överlåtit åt de lokala parterna att välja form för ersättningarna i förekommande fall.

Parterna är medvetna om att semesterförlängning i många fall tillämpats utan att bestämmelsens förutsättningar varit uppfyllda. Parterna är ense om att sådana fall inte kan läggas till grund för bedömning av praxisinnehållet.

Mom 5 Såvitt avser övertidsarbete i samband med beredskapstjänst gäller att lokal överenskommelse kan träffas om lämplig schablonberäkning av tidsåtgången för sådant arbete vid redovisning av övertid enligt mom 6 nedan.

Eftersom betalning vid en utryckning utgår för minst tre timmar, oavsett den faktiska arbetstiden, innehåller avtalet en möjlighet att schablonberäkna tidsåtgången vid övertidsarbete i samband med beredskapsarbete.

Mom 6 Arbetsgivare ska föra anteckningar om övertid (övertidsjournal). De anställda har rätt att själva eller genom sina fackliga företrädare ta del av anteckningarna.

Mom 7 Har natur- eller olyckshändelse eller annan liknande omständighet, som inte kunnat förutses av arbetsgivaren, vållat avbrott i verksamheten eller medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada på liv, hälsa eller egendom, får övertid tas ut i den utsträckning som förhållandena kräver (**nödfallsövertid**).

Har nödfallsövertid tagits ut ska arbetsgivaren snarast meddela detta till berörd lokal arbetstagarpart. Nödfallsövertid räknas inte in i utrymmet för allmän övertid. Vid arbete utöver 48 timmar vid ett tillfälle ska för tiden utöver 48 timmar arbetets karaktär av eventuellt nödfallsarbete prövas av berört fackförbund.

C. Kompensationsledighet

Mom 1 Anställd har rätt att välja kompensationsledighet efter utfört övertidsarbete. På den anställdes begäran sparas kompensationsledighet i en tidbank.

Mom 2 Om inte de lokala parterna överenskommer om annat gäller följande.

I de fall anställd väljer kompensationsledighet till tidbank ska detta meddelas arbetsgivaren enligt de lokalt gällande rutinerna. Härvid gäller att kompensationsledighet beräknas till samma antal timmar som det aktuella övertidsarbetet.

Kompensationsledighet sparas i tidbank. Kompensationsledighet kan sparas i valfri omfattning. Vid avstämning av tidbanken månadsvis får 40 timmar överföras till nästkommande period. Lokal överenskommelse kan träffas om annan avstämningstidpunkt samt annan möjlighet till överföring.

Överskottssaldo utbetalas som kontanter eller, om den anställda så väljer, avsätts som pension. En förutsättning för att pensionsavsättning ska kunna väljas är att möjligheten finns enligt § 7 mom 3. Arbetstagare kan också under motsvarande förutsättningar välja att använda inestående värde av kompensationsledighet som en pens-

ionsavsättning. Vid pensionsavsättning inbetalar arbetsgivaren det avsatta beloppet samt tillför uppräkningsbeloppet enligt nedan:

En uppräkning görs på det avsatta beloppet med 5% för anställda som den 1 januari samma år omfattas av avtalspension SAF-LO och under kalenderåret innan avsättningstidpunkten haft en inrapporterad pensionsmedförande lön till Fora som inte överstiger 7,5 inkomstbasbeslapp (ibb).

En uppräkning görs på det avsatta beloppet med 30% för anställda som den 1 januari samma år omfattas av avtalspension SAF-LO och under kalenderåret innan avsättningstidpunkten haft en inrapporterad pensionsmedförande lön till Fora som överstiger 7,5 ibb.

Om den anställde inte omfattas av avtalspension SAF-LO görs ingen uppräkning.

Den del av ersättningen som sparas till kompensationsledigheten är i förekommande fall månadslönen/175 per timme av den utgivna övertidsersättningen. Ersättningen utbetalas i samband med uttaget av kompensationsledighet. Resterande del av övertidsersättningen utbetalas i samband med övertidens utförande. För deltidsanställda gäller den divisor som motsvarar den deltidsanställdes andel av heltidsanställning.

Avtalet är utformat på så sätt att kompensation för övertidsarbete utgår i form av kontant betalning – olika belopp beroende på när arbetet utförs – anställd kan välja att spara kompensationsledighet varefter ledighet kan beviljas timme för timme. Om den anställde inte meddelar att kompensationsledighet ska sparas efter utfört övertidsarbete enligt på arbetsplatsen gällande rutiner utbetalas övertidsersättningen som kontanter.

De lokala parterna ska löpande följa upp hanteringen av kompensationsledigheten. En väl fungerande lokal hantering av rätten till kompensationsledighet minskar behovet av uttag av arbetstidskontot i form av ledig tid och möjliggör därmed val av pensionspremie i större utsträckning.

Mom 3 Utläggning av sparad kompensationsledighet sker efter den anställdes önskemål om inte förläggningen av ledigheten innebär olägenhet i arbetsgivarens verksamhet.

Huvudregeln är att såväl verksamhetens krav som den anställdes

önskemål skall beaktas.

Om den anställde önskar vänta med besked om uttag av begärd ledighet innebär det en ökad risk att arbetsgivaren får svårigheter att tillmötesgå kravet på önskemål om ledighetens förläggning.

Det är ej förenligt med avtalets innehåll att arbetsgivaren vid upprepade tillfällen meddelar att önskemål om förläggning av begärd ledighet ej kan tillgodoses och att den anställde därigenom inte kan få ut intjänad ledighet under året. Svar på ansökt ledighet lämnas inom skälig tid.

Vid uttag av kompensationsledighet för familjeangelägenheter, ej permissionsanledningar, rekommenderar de centrala parterna att arbetsgivaren prioriterar önskemålet om ledighet framför annan anledning till kompensationsledighet.

Mom 4 Under det aktuella kalenderåret får högst 150 timmar av uttagen kompensationsledighet reducera utfört övertidsarbete enligt B mom 2.

Mom 5 När nationaldagen den 6 juni infaller på en lördag eller söndag utgår kompensationsledighet i motsvarande grad för anställda i intermittent arbete och dagarbete.

D. Övriga arbetstidsfrågor

Mom 1 De anställda har rätt till minst 36 timmars sammanhängande ledighet under varje period om sju dagar (**veckovila**). Till veckovilan räknas inte beredskapstid då den anställde får uppehålla sig utanför arbetsstället men ska stå till arbetsgivarens förfogande för att utföra arbete när behov uppkommer.

Veckovila ska så långt möjligt förläggas till veckoslut. Anställd som i samband med veckoslut erhåller minst 36 timmars sammanhängande ledighet ska anses ha erhållit veckovila oavsett när under veckoslutet ledigheten är förlagd.

I de fall veckovila för två sjudygnsperioder ska förläggas intill varandra i anslutning till ett veckoslut kan lokal överenskommelse träffas om att veckovilan kan förläggas så att måndagen efter veckoslutet utnyttjas för veckovila i stället för fredagen före veckoslutet.

Undantag från bestämmelserna i första stycket får göras tillfälligtvis om det föranleds av något särskilt förhållande som inte har kunnat förutses av arbetsgivaren.

Lokala överenskommelser innebärande annan beräkning av veckovilan förutsätter för giltighet förbundens godkännande.

För att bereda anställd veckovila kan erfordras att denne bereds ledighet på ordinarie arbetsdag i anslutning till veckoslut efter fullgjord beredskapstjänst.

Ledighet på ordinarie arbetstid kan även erfordras efter utfört planerat övertidsarbete som brutit veckovila.

Ledigheten läggs ut under veckan efter det att sådant övertidsarbete utförts.

Ledighet enligt ovan får inte medföra inkomstbortfall.

Intermittent arbete

Avtalets bestämmelse är avsedd för intermittent arbete och för anställda som gör övertid under veckosluten, dvs. under tiden från arbetstidens slut på fredag eftermiddag till arbetstidens början på måndag morgon. För dessa anställda är uppehållstiderna under veckosluten normalt sett betydligt längre än 36 timmar, vilket medfört att parterna är ense om att hela veckoslutet är disponibelt för utläggning av 36 timmars sammanhängande ledighet.

Det ska dock observeras att den nu nämnda möjligheten till förläggning av veckovilan för dessa kategorier anställda är en praktisk tillämpningsregel. Den har emellertid inte någon inverkan på den grundläggande förutsättningen för att en sammanhängande ledighet om minst 36 timmar ska kunna beräknas per sjudygnperiod, nämligen att en fast indelning görs av perioderna. Den kommande sjudygnperiodens förläggning – vanligtvis från lördag kl 19.00 till nästa lördag kl 19.00 – påverkas alltså inte av om ledigheten under det inledande veckoslutet varit förlagd i början eller i slutet av veckoslutet.

Den andra preciseringen förekommer i tredje stycket och berör de fall då veckovila för två sjudygnperioder förläggs intill varandra i anslutning till ett veckoslut. Det innebär att en ledighet om 36 timmar läggs ut i slutet av den första perioden och att en ny 36-timmarsledighet får inleda följande period, dvs. 2 x 36 timmar. Att veckovilan för två perioder läggs intill varandra kan leda till att bestämmelsen feltolkas. Detta innebär emellertid inget avsteg från regeln att veckovila ska läggas ut under varje sjudygnperiod. Det är alltså inte tillåtet att förlägga veckovilan för en viss sjudygnperiod till nästföljande sjudygnperiod, även om den anställde får två 36-

timmarsledigheter under den senare perioden. Eftersom veckovila för två sjudygnsperioder normalt inte ryms inom ramen för det antal timmar som ett veckoslut inrymmer kan bestämmelsen innebära att man måste frilägga ordinarie arbetstid för att bereda nödvändig veckovila.

Bestämmelsen innebär att lokal överenskommelse kan träffas om att sådan ordinarie tid, som kan behöva friläggas för erhållande av veckovila för två perioder kring ett veckoslut, kan förläggas till måndagen efter veckoslutet i stället för fredagen före veckoslutet. Om man väljer en sådan lösning kan det hända att en anställd får vara i arbete under 12 dagar i rad, vilket medför att veckovilan kan bli förskjuten ett dygn utanför den aktuella sjudygnsperioden.

Kontinuerligt arbete

En förutsättning för att en sammanhängande ledighet om minst 36 timmar ska kunna beräknas per sjudygnsperiod är även vid kontinuerligt arbete att en fast indelning görs av perioderna. En sådan fast gräns för veckovileberäkningen ska fastställas lokalt och den ska sedan följas utan undantag. Det är inte nödvändigt att gränsen läggs fast till skiftveckans slut utan den kan placeras ut vid ett optimalt läge från skiftschema- och veckovilesynpunkt.

Följande skiftschema för kontinuerlig drift med fem skiftlag får illustrera bestämmelserna (söndagarna arbetas 12-timmarsskift).

Vecka

1	f	f	e	e	e	e	F
2	-	-	f	f	f	f	-
3	n	n	-	-	n	n	N
4	e	e	n	n	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-

En veckovilegräns i detta schema från måndag morgon kl 7 skulle innebära att endast 24 timmars sammanhängande vila erhöles under vecka 1 mellan tisdag kl 14 och onsdag kl 14. Om gränsen i stället förläggs till onsdag kl 6 kommer det under samtliga fem veckovileperioder att uppstå ledigheter om minst 36 timmar.

Förbunden är överens om att det är väl förenligt med avtalets innehåll, att de lokala parterna enas om att fastställa kortare perioder än sju dygn såvitt avser veckovileberäkningen om 36 timmar. Detta kan vara ett sätt att underlätta genomförandet av vissa lämpliga skiftscheman.

Beredskapstjänst samt planerat övertidsarbete

I de fall då någon för att erhålla veckovila måste beredas ledighet från ordinarie arbetstid efter fullgjord beredskap eller efter planerat övertidsarbete är parterna överens om att sådan ledighet ej får föranleda inkomstbortfall.

I fråga om planerat övertidsarbete har parternas bedömning varit följande:

Det finns varierande lokala lösningar på hur nödvändiga underhålls- och reparationsarbeten organiseras. Flera av dessa lösningar bygger på att man försöker utnyttja så få anställda som möjligt, så att antalet helger eller veckoslut då var och en måste utnyttjas för övertidsarbete i möjligaste mån ska begränsas. För att nå dessa mål krävs ofta att de som blir uttagna för övertidsarbete måste räkna med att arbetstid kommer att utläggas under helgens alla dagar.

Tillämpning av undantagsfallet i regeln om veckovila

Veckovilan ska ej anses bruten trots att arbete i vissa fall utförts på sådant sätt att en anställd ej erhållit 36 timmars sammanhängande ledighet.

I de fall övertidsarbete, som omfattas av undantagsregeln, utförts under ett veckoslut på sådant sätt att den anställde ej erhållit 36 timmars sammanhängande veckovila, föreligger ändå ej skyldighet att bereda kompenserande veckovila under den kommande veckan.

Bestämmelsen har närmast karaktären av nödfallsbestämmelse som ska tillämpas restriktivt. I lagkommentaren, som är vägledande för avtalets tillämpning, är detta uttryckt på följande sätt:

”Möjlighet finns till avsteg från huvudbestämmelsen beträffande veckovilan, om särskilt förhållande uppkommer som ej har kunnat förutses. Motsvarighet fanns i arbetarskyddslagen, men regeln var där något mera allmänt formulerad. Den nya lydelsen är utformad som en nödfallsbestämmelse. Avsikten är att framhäva att undantaget ska tillämpas restriktivt och inte i andra fall än då det inte har varit möjligt att förutse den inträffade särskilda omständigheten. Sålunda kan man vid planläggning i viss utsträckning ta hänsyn till och ge utrymme för sådana förhållanden som sjukdomsfall, maskinhaverier, rubbning av arbetets uppläggning m m.

Endast för sådana förhållanden, som ligger utanför ramen för vad som normalt kan och bör förutses, ska undantagsbestämmelsen tillämpas.”

Bestämmelsen tar således sikte på sådana speciella situationer som man ej haft anledning att förutse eller planera för, exempelvis skyddsarbeten vid bränder, reparation vid plötsliga haverier m m. Om ett företag har en beredskapsstyrka för att

klara sådana uttryckningar, som man normalt har anledning att räkna med, kan man vanligtvis säga att sådana oväntade tillkommande arbeten som ej kan klaras av den tjänstgörande beredskapsstyrkan faller under undantagsregeln.

Sjukdom under dag som skulle varit frilagd för veckovila m m

Att en anställd måste beredas ledighet för erhållande av veckovila grundas inte på att ledigheten är intjänad såsom kompensation för något. Det är tvärtom en följd av kombinationen av den ordinarie arbetstidens förläggning och utförande av beredskapstjänst eller visst övertidsarbete.

Om en anställd är sjuk under dag som skulle varit frilagd för veckovila, uppkommer därför ingen rätt till ledighet på någon annan dag då sjukdomen upphört. På motsvarande sätt gäller att den som varit sjuk under ett veckoslut, då vederbörande skulle haft beredskap eller utfört veckovilebrytande övertidsarbete, ej kan göra anspråk på att ordinarie tid friläggs för erhållande av veckovila för två perioder i anslutning till nästa veckoslut. I detta fall har nämligen inget skett (arbete eller beredskap) som anses bryta den reguljära veckovilan. Å andra sidan gäller att den som fullgjort beredskap eller utfört planerat övertidsarbete under ett veckoslut och därefter varit sjuk t ex på tisdag eller onsdag veckan efter måste beredas ledighet enligt huvudregeln för erhållande av veckovila. Detta är en tankegång som är överförd från lagens förarbeten.

Vissa situationer då veckovila erhålls till följd av beviljad ledighet eller i samband med helgdag eller annan fridag

Enligt huvudregeln ska veckovila såvitt möjligt förläggas till veckoslut. Denna regel är närmast en anvisning till arbetsgivaren att se till att där så kan ske ordna det så att veckovila – vare sig det är fråga om vanlig veckovila eller veckovila för två perioder intill varandra – förläggs kring veckosluten.

Om det till följd av att en anställd framställer önskemål om ledighet under en vecka då beredskap eller veckovilebrytande övertidsarbete fullgjorts under närmast föregående veckoslut, får den i sådana fall beviljade ledigheten – i den mån den omfattar minst 36 timmar i en följd – anses innebära ett uppfyllande av kraven på veckovila för den innevarande sjudygnsperioden. Detta kan exempelvis inträffa då en anställd erhållit permission under någon av dagarna i veckan efter ett veckoslut då veckovilan brutits. Ledigheten måste dock omfatta 36 timmar i en följd.

I dessa fall uppstår ingen skyldighet att frilägga ytterligare ordinarie arbetstid efter beredskaps- eller arbetsbelagda veckoslut. Samma gäller då det under den vecka då ”kompenserande veckovila” ska läggas ut infaller en helgdag eller annan arbetsfri dag. Om den sammanhängande ledigheten härigenom uppgår till 36 timmar är kravet på veckovila för den aktuella perioden uppfyllt.

Lokala överenskommelser om annan beräkning av veckovila

Att avtalet utformats så att båda berörda förbundsparters godkännande är erforderligt ska snarast ses som en anvisning om förbundsparternas gemensamma ansvar för en lämplig hantering av dessa frågor.

Förbunden är emellertid överens om att det även i fortsättningen är fullt tillräckligt att lokala överenskommelser om skiftscheman, som inte till alla delar uppfyller avtalets krav, endast behöver godkännas av berörda arbetstagarförbund. Det är i dessa fall oftast fråga om en något annorlunda förläggning av veckovilan och inte om några avvikande beräkningsprinciper.

Mom 1 Parternas gemensamma uppfattning är att den totala arbetade tiden, ordinarie arbetstid och övertid, per vecka (7-dagarsperiod) endast i undantagsfall ska överskrida 70 timmar.

Mom 2 Med **raster** förstås sådana avbrott i den dagliga arbetstiden under vilka de anställda inte är skyldiga att stanna kvar på arbetsstället.

Rasterna ska förläggas så att de anställda inte utför arbete mer än fem timmar i följd. Rasternas antal, längd och förläggning ska vara tillfredsställande med hänsyn till arbetsförhållandena.

Raster får bytas mot måltidsuppehåll vid arbetsplatsen, om det är nödvändigt med hänsyn till arbetsförhållandena. Sådana måltidsuppehåll räknas in i arbetstiden.

Arbetsgivaren ska ordna arbetet så att de anställda kan ta de pauser som behövs utöver rasterna.

Om arbetsförhållandena kräver det, får i stället särskilda **arbetspauser** läggas ut. Arbetsgivaren ska i så fall på förhand ange arbetspausernas längd och förläggning så noga som omständigheterna medger. Pauser räknas in i arbetstiden.

Såvitt avser raster har de väsentliga avsnitten i lagtexten överförs till avtalet. Det som inte tagits med är sådant som snarast syftar på förhållanden vid arbetsplatser utan kollektivavtal. Bestämmelserna om pauser är direkt överförda från lagen.

Mom 3 De lokala parterna har möjlighet att överenskomma om andra regler än de som anges i detta moment.

De anställda ska som huvudregel ha minst 11 timmars sammanhängande viloperiod per 24-timmarsperiod, beräknad från arbetspassets början (dygnsvila).

Verksamheten inom massa och pappersindustrin utgör i sina huvuddrag en process som även pågår nattetid. Dock gäller för de anställda som inte direkt är knutna till produktionsprocessen att dygnsvila ska inrymmas i tiden mellan kl. 24.00 och kl. 05.00 om inte förläggning till annan tid är nödvändig med hänsyn till arbetes art eller särskilda omständigheter.

Om anställd av sakliga driftskäl eller av skäl som inte kunnat planeras inte erhållit 11 timmars dygnsvila enligt huvudregeln, ska arbetsgivaren pröva om den anställda istället kan erhålla förskjuten eller förlängd dygnsvila. Med förskjuten dygnsvila avses att viloperiod fortsätter in på nästföljande 24-timmarsperiod det antal timmar som krävs för att en sammanhängande vila om 11 timmar erhålls. Förskjuten dygnsvila som förläggs till ordinarie arbetstid medför inte löneavdrag. Med förlängd dygnsvila avses, att om dygnsvilan varit kortare än 11 timmar ska dygnsvilan enligt huvudregeln under nästa 24-timmarsperiod förlängas med skillnaden mellan 11 timmar och det antal timmar som faktiskt varit.

Om förskjuten dygnsvila av driftskäl eller av beredskap enligt ovan inte kan läggas ut enligt föregående stycke ska den anställda under en period av 14 dagar erhålla minst 120 timmar dygnsvila. I dessa timmar ska inte veckovila enligt § 4 D mom 1 inräknas. Har anställd erhållit färre timmar ska denna restvila istället utgå som kompensationsledighet.

Anmärkning

- 1) *Om beordrat övertidsarbete efter den anställdes begäran delas upp eller förläggs åtskilt från den ordinarie arbetstiden ska reglerna i detta moment inte tillämpas.*
- 2) *Arbetsgivare som utnyttjar undantagsregeln rörande dygnsvila ska till berörd lokal facklig organisation redovisa månadsvis, senast under efterföljande månad, eller på annat sätt som de lokala parterna enas om, vid vilka olika tillfällen detta gjorts samt de överväganden avseende de sakliga driftsskälerna som skett.*

- 3) Parterna är överens om att s.k. dubbelskift ska i normalfallet undvikas, och användas när någon annan lösning inte står till buds. En anställd ska endast i rena undantagsfall utföra på varandra följande dubbelskift.
- 4) Parterna är överens om att övertid i direkt anslutning till ordinarie pass räknas som ett pass i dygnsvilohänseende.

Förutsättningar för undantag från huvudregeln

I normalfallet ska anställd erhålla dygnsvila enligt huvudregeln. Kraven på produktionen, tillsammans med oförutsedda händelser som exempelvis sjukdomar, driftsstörningar, olyckor och plötsliga, oförutsedda arbetstoppar, kommer emellertid att medföra att undantag ibland måste göras från huvudregeln.

Den typ av skiftgående processindustri som massa- och pappersavtalet omfattar karaktäriseras typiskt sett av att den är ytterst känslig för driftsstörningar och att sådana riskerar att få betydande ekonomiska konsekvenser.

För undantag enligt avtalet krävs att det föreligger sakliga driftsskäl eller skäl för vilka det inte kunnat planeras. Med detta avses att det skulle uppstå störningar i produktionen eller driften i övrigt om undantag från 11-timmarsregeln inte görs eller att det av andra skäl är nödvändigt att undantag görs. Det ska vara fråga om en störning av betydelse. Bagatellartade störningar berättigar således inte till undantag. Vidare krävs att arbetsgivaren prövar om situationen kan lösas på annat sätt, utan att det inkräktar på någon anställdes dygnsvila. Detta innebär att arbetsgivaren alltid är skyldig att överväga om alternativ till brytande av dygnsvilan finns.

Sakliga driftsskäl eller skäl som inte kunnat planeras kan exempelvis uppstå vid anställdes insjuknande eller annan oförutsedd frånvaro, under och efter tekniska problem, brådskande och oförutsedda kundkrav, naturhändelser, olyckor etc.

Generellt kan sägas att en avvägning ska göras inför varje enskild situation. Om det efter en sådan avvägning är skäligt att begära att arbetsgivaren löser den uppkomna situationen på annat sätt än genom att dygnsvilan bryts, eller om det bedöms att olägenheten inte är värre än att den får lösas vid senare tillfälle, så ska något undantag inte ske. Ju längre tid som arbetsgivaren har haft förutsättningarna klara för sig, och haft tid att planera för alternativa lösningar, desto mindre är möjligheten till undantag från huvudregeln om elva timmars sammanhängande vila. Graden av inskränkning i den anställdes dygnsvila, samt hur ofta sådan inskränkning har skett har också betydelse i bedömningen. Naturligtvis är en mindre inskränkning som sker vid något enstaka tillfälle lättare att motivera än större, ofta förekommande

undantag. Bedömningen ska göras utifrån regelns karaktär av skyddsregel.

Det är arbetsgivarens ansvar att regeln tillämpas enligt avtalet, och som har att inom ramen för arbetsledningsrätten slutligt avgöra om förutsättningar föreligger för undantag eller inte. I en anmärkning till avtalsbestämmelsen slås fast att arbetsgivaren månadsvis eller på annat sätt som överenskommes ska redovisa för den lokala fackliga organisationen vid vilka tillfällen företaget har utnyttjat möjligheten till undantag från huvudregeln samt skälen för detta. De centrala parterna rekommenderar att man på lokal nivå utarbetar former för hur en sådan redovisning ska ske på bästa sätt.

Även vid beredskapsarbete kan undantag bli aktuellt. Beredskap i sig är inte en oförutsedd händelse, men det är i många fall nödvändigt för driften att beredskapsarbete förekommer. Av organisatoriska skäl innebär det att undantag från huvudregeln kan komma att behöva ske vid beredskapsutryckning.

Det kan i samband med detta erinras om att parterna i en anmärkning till dygnsvilloregeln, framhåller sin gemensamma uppfattning om att s.k. dubbelskift ska normalt användas sparsamt, och då främst vid tillfällen då någon annan lösning inte står till buds. Vid alltför långa arbetspass ökar risken för olycksfall och produktiviteten sjunker.

Mom 4 Arbete bedrivs på avtalsområdet i huvudsak i form av skiftarbete. Detta innebär varierande arbetstider över dygnets samtliga timmar. Skiftarbete är förenat med hälsorisker som behöver hanteras i enlighet med gällande regler. På motsvarande sätt som vid skiftgång kan återkommande beredskap vara förenat med hälsorisker. Utifrån ett arbetsmiljöperspektiv ställer det höga krav på arbetsgivarens arbetsmiljöansvar. Det är därför viktigt att arbetsgivaren skapar förutsättningar för en god hälsa hos arbetstagarna.

Mot bakgrund av ovanstående är det särskilt viktigt att arbetsgivaren på ett tidigt stadium fångar upp arbetstagares signaler om hälsoproblem kopplade till skiftgång och beredskap. Det är också viktigt att arbetstagare tar eget ansvar för sin hälsa och lyfter eventuella besvär kopplade till arbetstidens förläggning. I ett förebyggande syfte är det viktigt att arbetsgivaren skapar förutsättningar för denna kommunikation, i syfte att på ett tidigt stadium upptäcka och åtgärda risker i arbetsmiljön.

På respektive arbetsplats ska i det lokala arbetsmiljö- och skyddsarbetet säkerställas att det systematiska arbetsmiljöarbetet, i enlighet med gällande regler, fångar upp risker kopplade till skiftgång och beredskap. Målsättningen är att det ska vara möjligt att arbeta skiftgång och fullgöra beredskap ett helt arbetsliv.

§ 5 Avlöningsbestämmelser

Mom 1 Löneformer

Löneformen vid arbetsplatsen bestäms genom lokal överenskommelse. Härvid gäller att den fasta lönen vilken normalt utgår i form av månadslön, i förekommande fall kan kombineras med en rörlig del i form av premie, bonus eller resultatandel.

Bestämmelsen bygger på att löneformen vid företaget bestäms genom lokal överenskommelse och att parterna därvid kan välja den löneform man anser bäst för ifrågavarande arbete. Reglerna är inte utformade för att vara styrande i valet mellan enbart fast lön eller fast lön i kombination med någon rörlig del.

De lokalt överenskomna löneformerna gäller intill dess parterna kommer överens om att ersätta dem med något annat. Riksavtalet kan således inte tas till intäkt för att ensidigt ändra en lokalt överenskommen löneform i annan mening än att månadslön blir den normala löneformen i branschen mot bakgrund av reglerna om gemensamma allmänna villkor.

Mom 2 Grundläggande principer för lönesättningen

Lönerna bestäms genom lokal överenskommelse och fastställs i lokalavtalen. Härvid skall hänsyn tas till ansvaret, de befogenheter och den svårighetsgrad som fastställts i kompetenskraven för varje befattning och den enskilde arbetarens sätt att uppfylla dessa krav. Lönen bör öka med stigande ansvar och svårighetsgrad och med den anställdes prestation och kompetens.

Initiativförmåga, ansvar, samarbetsförmåga och flexibilitet är av stor betydelse för lönesättningen.

Samma principer skall gälla för kvinnor och män.

Dessa grundläggande principer skall tillämpas så, att det för arbetarna vid företaget uppstår en lönestruktur med en rättvis lönedifferntiering mellan grupper av arbetare och mellan enskilda arbetare. En viktig fråga vid dessa avvägningar är att finna en balans mellan breddkunnande (mångkunnighet) och djupkunnande (specialistkompetens).

Lönedifferentieringen förutsätts ske på sådant sätt att möjlighet till och intresset för utbildning samt viljan att ta på sig mer kvalificerade arbetsuppgifter stimuleras. Ett viktigt inslag i ett sådant system är utarbetande av utbildningsplaner och kompetenskravsbeskrivningar som skapar trovärdighet och stadga i lönesättningsarbetet.

Förutom indelning i lönegrader eller annat lämpligt klassificeringssystem kan lokal överenskommelse träffas om system för individuella tillägg baserade på sådana personliga kunskaper och övriga förhållanden som man vill stimulera och belöna. Tillägg av här angivet slag kan exempelvis avse särskild utbildning, mångkunnighet, praktisk erfarenhet, befogenheter, ansvar och lång anställningstid. Även egenskaper som noggrannhet, kvalitetsmedvetande och effektivitet kan ligga till grund för utformningen av individuella lönetillägg.

För arbetare med särskilda kvalifikationer eller vars arbetsuppgifter ställer speciella krav på teoretisk och praktisk utbildning kan lokal överenskommelse träffas om inrättande av särskild lönegrad eller om personlig lön. Den personliga lönen förutsätts normalt avvägas så att den inrymmer sådana lönekomponenter som för andra arbetare kan utgå i form av individuella tillägg. Förhandlingar om lönesättningen för arbetare med personlig lön sker således i sin helhet utifrån individuella grunder.

Anmärkning

En anställd som är eller har varit tjänstledig på grund av föräldraledighet skall omfattas i den årliga lönerevisionen och då med utgångspunkt i den anställdes troliga utveckling i aktuell befattning utifrån de dömningskriterier som om den anställda inte skulle ha varit tjänstledig.

Detta avsnitt är det centrala i paragrafen. Här uttrycks förbundens syn på vilka bedömningar som bör präglade det lokala lönesättningsarbetet.

Redan av den inledande meningen framgår att det är såväl arbetsuppgifternas art och svårighetsgrad som arbetarens förmåga att uppfylla kraven som skall vara vägledande för lönesättningen.

För driftsbefattningarna torde det mestadels vara naturligt att vid utformningen av den grundläggande lönedifferentieringen utgå från de krav som måste ställas på innehavarna av de olika befattningarna.

För att nå flexibilitet i arbetsorganisationen och dessutom möjliggöra en utveckling i arbetet för de anställda förekommer det lokala system med avsikt att stimulera mångkunnighet.

Enklast har detta gått till så att de anställda som lärt sig arbetsuppgifter utanför sin egentliga befattning får lönetillägg för detta. Ibland har mångkunnigheten – framförallt om den anställda lärt sig ett arbete i en högre lönegrad än den egna – lett till en lönegradshöjning.

Det har blivit allt tydligare att den eftersträlvade mångkunnigheten – vilken i sig skapar flexibilitet i organisationen – måste kombineras med ett djupkunnande hos vissa personer inom de olika avsnitten av verksamheten. En viktig och samtidigt mycket svår uppgift är att skapa balans mellan dessa olika önskemål vid lönesättningen.

Det har av tradition varit ganska lätt att finna metoder för att ge ersättning för mångkunnighet. Kriterierna för när man skall anses klara den rent operativa delen av ett nytt inslag i arbetet har inte varit så svåra att bestämma. Detsamma gäller vad som krävs för att upprätthålla ett kunnande i en befattning.

Det har visat sig väsentligt svårare att hitta relevanta kriterier för att fastställa olika krav på djupkunnande (specialistkompetens). Icke desto mindre kommer det att krävas utvecklande metoder för att klara dessa bedömningar om det skall bli möjligt att utveckla goda verktyg för denna viktiga del av lönesättningen. Det är också inom detta fält som riskerna för att anklagas för godtycke är störst.

Vad gäller underhålls och övriga servicearbetare är utgångspunkten för lönesättningen något annorlunda. För dessa kategorier används inte begreppet befattning på samma sätt som i fråga om driftsarbetarna. Man kan i stället tala om yrkesbeteckningar av typ mekaniker och elektriker m fl. Dessa beteckningar inrymmer alla inom yrket alltifrån en helt ovan arbetare direkt från yrkesskolan till mycket kvalificerade arbetare med omfattande utbildning och lång yrkeserfarenhet.

Löneutvecklingen för denna kategori sker mestadels efter någon typ av dokumenterad kompetensutveckling. Begreppet lönegrader har i detta sammanhang mestadels använts för att mäta ut de olika kravnivåerna i kompetens/löneutvecklingsskalan. Även i dessa former har lönegraderingen alltmer visat sig vara ett trubbigt instrument som måste kompletteras med flexiblare och mer individanpassade inslag för att tillgodose tidens krav.

Individuella tillägg och personliga löner

Ett komplement till den traditionella lönegradsindelningen är möjligheterna till individuella tillägg och personliga löner. Behovet av sådana kompletteringsregler torde successivt öka allteftersom kraven på kompetensutveckling hos personalen stiger.

Vilken typ av individuella tillägg som kan vara lämpliga måste bestämmas utifrån de olika behov av utbildning, flexibilitet och ansvarstagande man vill stimulera.

Att använda individuella tillägg i detta syfte förekommer på många håll i branschen.

Ett annat inslag i samma riktning är reglerna om möjligheter till personlig lönesättning för vissa arbetare. Bestämmelserna tar närmast sikte på arbetare med uppgifter som ligger nära tjänstemannaområdet, för vilka den vanliga lönegradsindelningen kan vara ett alltför trubbigt instrument. Tanken är att avtalet skall erbjuda motsvarande möjligheter till personlig lönesättning, som för dessa grupper finns på andra avtalsområden.

Det normala torde vara att arbetare för vilka personlig lönesättning tillämpas inte samtidigt får del av sådana individuella tillägg som kan förekomma för övriga arbetare. Vad som för flertalet arbetare skall tillgodoses med individuella tillägg ligger i själva lönesättningen för dem med personliga löner.

Arbetsorganisation/utbildning

Normalt torde det vara rimligt att först bestämma hur arbetsorganisationen skall se ut och därefter beskriva och genomföra den befattningsutveckling och kompetenshöjning som krävs. En lönesättning med möjlighet till individuell utveckling kan i detta sammanhang vara ett viktigt instrument för att främja den önskade utvecklingen av arbetsorganisationen.

Typiska krav på en arbetsorganisation brukar vara:

- korta beslutsvägar med inriktning på att var och en kan sitt område, utrustas med nödvändiga befogenheter och tar sitt personliga ansvar
- lättanpassad till varierande förhållanden, personalen kan olika uppgifter och kan därmed ersätta varandra vid frånvaro
- en lärande organisation med kontinuerlig kompetensutveckling som omfattar alla anställda och därmed bidrar till en effektiv produktion med goda arbeten

Människorna i företagen är en viktig, dyrbar och många gånger svårersättlig resurs. Det är därför väsentligt att arbetsorganisationen utformas så att de personella resurserna tillvaratas och utvecklas på effektivast möjliga sätt. För att nå detta mål är det angeläget att arbetsorganisationen kompletteras med system av utbildning och lärande i arbetet så att innehållet och befogenheterna i arbetet kan utökas i den takt den anställda kan och vill.

Utbildning i olika former blir allt viktigare för en industri som står i ständig förändring. För att få full effekt av de möjligheter ett lönesystem med individuell utveckling ger, är det väsentligt att personalen ges möjlighet till sådan utbildning som är nödvändig för att de enskilda skall fylla de krav som en arbetsorganisation i kontinuerlig utveckling kräver.

Det är naturligt att ett individrelaterat lönesystem är kopplat till systematiska utvecklings- och utbildningsplaner samt kompetensbedömningar. Av dessa bör framgå vilka krav som skall uppfyllas för en individuell löneutveckling samt vilka möjligheter enskilda individer har att erhålla utbildning av olika slag.

Det har ofta visat sig att människors benägenhet att acceptera löneskillnader är beroende av en känsla av att dessa är objektivt motiverade och att andra som också är beredda att acceptera samma krav kan få samma löneutveckling.

Mom 3 Utbetalning av lön

a) Beträffande formen för lönens utbetalande, avlöningsperiodens längd, eventuell dellöneutbetalning och frågan om vem som skall vara betalningsförmedlare eftersträvas lokal överenskommelse.

Om enighet mellan de lokala parterna icke kan åstadkommas skall frågor av denna art lösas genom förbundens medverkan.

Protokollsanteckningar

1. Avlöningsperiodens längd får inte överskrida en månad.

2. Vid delutbetalning fastställer arbetsgivaren hur stor dellön som i varje särskilt fall skall utbetalas samt tidpunkten för sådan utbetalning.

b) Om genom misstag ett för högt lönebelopp utbetalats, äger arbetsgivaren rätt att göra motsvarande avdrag på lönen vid senare avlöningsstillfälle. Såvida arbetaren inte medger sådant avdrag har arbetsgivaren att iaktta kvittningslagens förfarande vid tvungen kvittning.

c) Övergång till ny avlöningsrutin föranleder inte något krav på ersättning från arbetstagarparten.

Vid fabriken förda avlöningslistor hålls under kontorstid tillgängliga för den av fabriken arbetare, som av Svenska Pappersindustriarbetareförbundets avdelning på platsen utsetts att verkställa listornas granskning.

Om arbetstagaren inte fullgjort sin utfyllnadstid vid årsarbetstidsberäkningens slut eller lokalt avtalad avstämningstidpunkt/-er och arbetsgivaren därefter kan konstatera att det finns en fordran på arbetstagaren har arbetsgivaren i dessa fall rätt till kvittning enligt § 3 st 3 lag om arbetsgivares kvittningsrätt. Kvittning görs genom avdrag på kommande lön/löner i enlighet med riksavtalet § 13 mom 2 a. Vid anställningens avslutande kan kvittning även ske mot komptid, semesterersättning samt tillgodohavande i ATK.

Anmärkning

Kvittning mot ATK och komptid kan inte ske i sådan del där val till pension gjorts.

Arbetsgivaren måste iaktta eventuella lokalt avtalade regler kring hantering av utfyllnadstid.

Upplysning

Notera att arbetsgivaren enligt kvittningslagen § 6 ska inhämta ett så kallat beneficiebesked innan kvittning får ske.

Mom 4 Nyttillkommande arbetsuppgifter

Nyttillkommande arbetsuppgifter och andra arbeten, vilka ej reglerats i lokalavtalet, betalas - i avvaktan på lokal överenskommelse om betalning - enligt lokalt överenskomna regler för ej prissatta arbeten eller, om sådana regler saknas, enligt lokalt gällande betalningsregler för närmast jämförbara arbetsuppgift. För minderåriga arbetare tillämpas motsvarande regler.

Mom 5 Löneändringar vid förändrade förutsättningar

Om förändring inträtt i de förutsättningar varpå lokal överenskommelse om bonus, premie eller resultatandel i lönen grundats gäller följande:

Endera parten äger rätt att begära ändring i den träffade överenskommelsen på så sätt att förutsättningarna till förtjänst motsvarar vad som gällt före förändringen.

Om part begärt sådan ändring upphör gällande överenskommelse om bonus, premie eller resultatandel med omedelbar verkan. För tid efter upphörandet utgår en förtjänst som motsvarar det genomsnittliga utfallet av den tidigare lokala överenskommelsen under den senaste tolv månadersperioden eller annan mellan parterna överkommen period före ändringens genomförande.

Om part så önskar skall förhandlingar upptas om sådana ändringar i det gamla systemet som erfordras för uppnående av ovan angiven målsättning.

Om lokal överenskommelse inte kan träffas rörande begärda förändringar ankommer det på förbunden att på endera lokala partens begäran slutföra förhandlingarna utifrån förutsättningarna i denna bestämmelse.

Förbunden är ense om att det måste finnas en korrigeringsregel för det fall att förutsättningarna för en prestations- eller resultatrelaterad del i ett lönesystem ändras.

Den grundläggande tanken är mycket enkel. Om det sker en ändring i förutsättningarna skall regeln ändras så att förtjänstmöjligheterna blir desamma som före ändringen.

Om part begär sådan korrigering skall det gamla systemet upphöra att gälla med en gång. En beräkning skall göras av det genomsnittliga förtjänstutfallet under den senaste tolv månadersperioden före upphörandet – i förekommande fall med beaktande av genomförda lönejusteringar.

Tanken är vidare att förhandling om ett nytt (korrigerat) prestations- eller resultatbaserat lönesystem skall upptas om endera parten så önskar.

Om dessa lokala förhandlingar inte leder till något resultat är det förbundens uppgift att slutföra förhandlingarna utifrån förutsättningarna för bestämmelsen i riksavtalet.

Mom 6 Överenskommelse om särskild lönegrupp

De lokala parterna kan träffa överenskommelse om att en grupp av arbetstagare inte omfattas av det lokala löneavtalet och dess lönegrader (eller annat tillämpat klassificeringssystem). Överenskommelsen innebär att arbetstagare i gruppen har individuell lön samt att gruppen vid lönerevision hanteras enligt centrala löneavtalets regelverk för särskild lönegrupp. Överenskommelsen gäller gruppen av arbetstagare vilket innebär att nyanställda i gruppen även omfattas.

För särskild lönegrupp ska centrala avtalets grundläggande principer för löne-sättning gälla. Det innebär att arbetstagarens lön ska bestämmas med hänsyn till ansvaret, de befogenheter och den svårighetsgrad som befattningen innebär och den enskilde arbetstagarens sätt att uppfylla dessa krav. Lön bör öka med stigande ansvar och svårighetsgrad och med den anställdes prestation och kompetens. Initiativförmåga, ansvar, samarbetsförmåga och flexibilitet är av stor betydelse för lönesättningen.

Överenskommelse om särskild lönegrupp kan träffas för en grupp av arbetstagare som är elektriker, instrumentare, mekaniker och/eller certifierad pannskötare. Lokala parter kan i överenskommelsen om särskild lönegrupp ange vilka principer som ska tillämpas vid lönesättning av arbetstagare i lönegruppen.

Överenskommelse om särskild lönegrupp kan sägas upp av lokal part med sex månaders uppsägningstid. Vid uppsägning av överenskommelsen bibehåller arbetstagarna i särskild lönegrupp sin befintliga lön som personlig lön. Om uppsägning sker senast sex månader före nästkommande revisionstidpunkt omfattas arbetstagarna i särskild lönegrupp av lönerevision enligt centrala löneavtalets huvudregel.

Anmärkning 1

Vid införande av särskild lönegrupp ska den lönenivå som vid införandet finns i lokalavtalet för gruppen/grupperna som placeras i särskild lönegrupp kvarstå, beloppet ska inte räknas upp vid lönerevision. En notering om att gruppen/grupperna placeras i särskild lönegrupp ska göras.

Vid uppsägning av överenskommelse om särskild lönegrupp ska en återgång till den konstruktion som tidigare återfanns i lokalavtalet

(ex befattningslön eller personlig lön) återinrättas. Lönenivåerna i det tidigare gällande befattningslönesystemet ska av de lokala parterna uppdateras efter överenskommelse. För de fall parterna i förhandling inte kommer överens om lönenivån i lokalavtalet tillämpas förhandlingsordningen och regelverket i § 19 innebärande att lönenämnden slutligt kan avgöra lönenivån. För de fall lönenämnden fastställer en lönenivå över någon eller några arbetstagares löner i gruppen/grupperna i särskild lönegrupp ska en handlingsplan upprättas för hur arbetstagare genom lönerrevisionerna på sikt kan uppbära den lönenivå som fastställts i lokalavtalet. Arbetstagare som har en lönenivå som överstiger den för arbetstagaren aktuella nivån i lokalavtalet anses ha aktuell befattningslön jämte ett personligt tillägg.

De lokala parterna har vid uppsägning av överenskommelse om särskild lönegrupp att ta ställning till om en ändring av lokalavtalet är nödvändigt eller inte för att möjliggöra för personlig lön för de arbetstagare som tidigare ingått i särskild lönegrupp.

Anmärkning 2

Syftet med möjligheten för de lokala parterna att avvika från det centrala löneavtalet är att möjliggöra för de lokala parterna att säkerställa arbetsplatsens attraktionskraft och därmed bemanning med egen personal.

Anmärkning 3

Överenskommelse om särskild lönegrupp kan träffas för en grupp av arbetstagare som har motsvarande arbetsuppgifter som elektriker, mekaniker eller instrumentare oavsett vad befattningen kallas.

Mom 7 Lokal förhandling om nytt löneavtal

Respektive part, alternativt parterna gemensamt, kan vid behov begära stöd från de centrala parterna (central konsultation) för det fall parterna inte kan enas om ett nytt löneavtal. Möjligheten till central konsultation kan användas innan lokal förhandling om ändrat eller nytt löneavtal avslutas i oenighet. Efter avslutad lokal förhandling kan part föra frågan till central förhandling i enlighet med MBL.

Inför det att central konsultation begärs avseende ett lokalt löneavtal krävs att parterna först gemensamt utvärderar befintligt löneavtal. Målsättningen med utvärderingen är att parterna ska få en upp-

fattning om motpartens syn på löneavtalet och behovet av revidering eller ersättande av avtal. Parterna ska utvärdera effekterna av befintligt löneavtal samt analysera om och i så fall vilka förändringar av lönebildningsprocessen som behöver göras.

Begärs central konsultation ska den part som mottagit begäran utan dröjsmål kalla motparten till möte. Vid mötet deltar representant för respektive central och lokal part. Syftet med konsultationen är att centrala parter ska kunna stötta den lokala processen och samverka avseende löner. Centrala parter ska särskilt adressera hur lokala parter hanterat utvärderingen. Om centrala parter kan konstatera att någon part inte deltagit aktivt i utvärdering kan centrala parter överenskomma om att ny lokal utvärdering ska genomföras.

§ 6 Betalning vid omplacering och omflyttning

Inledning

De särskilda reglerna för betalning vid förflyttning av personal är uppdelade i två avsnitt: Varaktig förflyttning till annan befattning; *omplacering*, och tillfällig förflyttning till annan befattning; *omflyttning*.

Omplacering är ett naturligt led i företagets strävan att ta tillvara och utveckla de personella resurserna. Som regel innebär övergången till ny ordinarie befattning/arbete också högre lön. Omplacering till annan befattning med lägre lön har förutsatts huvudsakligen komma ifråga beträffande personal som av ålders- eller hälsoskäl icke längre kan uppfylla arbetskraven i viss befattning.

Vid omflyttning av personalen utgör huvudskälet för en inkomstutfyllnad att arbetstagaren skall kompenseras för de störningar som kan uppkomma i samband med en tillfällig övergång till andra arbetsuppgifter än de normala, och att detta skall medverka till en positiv inställning från personalens sida till tillfällig förflyttning.

Mom 1 Omplacering

Om inte de lokala parterna är överens om annat gäller följande.

Med omplacering avses varaktig förflyttning till annan befattning eller annat arbete. Avsikten är att förändringen skall bli stadigvarande, d.v.s. att vederbörande erhåller en ny ordinarie arbetsuppgift.

Fr o m dagen för omplaceringen betalas den för den nya befattningen/ det nya arbetet fastställda lönen.

Sker omplacering till befattning/arbete med lägre lön, betalas till arbetare med minst 2 års obruten anställning vid företaget – förutom eventuella upplärningstillägg och inkörningstillägg – ett personligt tillägg (omplaceringstillägg) motsvarande skillnaden mellan arbetarens ordinarie lön i den gamla och ordinarie lönen i den nya befattningen. Ersättningen avtrappas under tre år med en tredjedel av ursprungligt belopp per år. Sker lönehöjning av ordinarie lön utanför lönerevision för den nya befattningen reduceras omplaceringstillägget i motsvarande grad. Lönehöjningar enligt det centrala avtalets värde reducerar dock ej omplaceringstillägget.

Vid omplacering till befattning/arbete med lägre genomsnittligt ob-tillägg betalas till arbetaren med minst 2 års obruten anställning vid företaget ett särskilt månatligt omplaceringstillägg motsvarande skillnaden mellan arbetarens genomsnittliga ob-tillägg under en skiftcykel i den gamla och det genomsnittliga ob-tillägget under en skiftcykel i den nya befattningen. Det särskilda omplaceringstillägget avtrappas under tre år med en tredjedel av ursprungligt belopp per år.

Särskilt omplaceringstillägg ligger inte till grund för beräkning av rörliga lönedelar i den nya befattningen.

Sker omplacering till befattning/arbete med högre ordinarie lön men med lägre genomsnittligt ob-tillägg ska det särskilda omplacerings-tillägget reduceras med den högre ordinarie lönen.

Vid omplacering, som sker på arbetarens egen begäran och där en omplacering inte är sakligt motiverad av exempelvis åldersrelaterade eller andra hälsoskäl, föreligger inte skyldighet att utbetala omplaceringstillägg eller särskilt omplaceringstillägg. Vid omplacering som föranleds av arbetarens eget förvållande föreligger inte skyldighet att utbetala omplaceringstillägg eller särskilt omplaceringstillägg.

Varje beslut om omplacering bör kunna grundas på ett underlag som möjliggör bästa möjliga anpassning mellan tillgänglig personal och arbetsuppgifterna ("rätt person på rätt plats").

Vid beräkning av tvåårstiden får en arbetstagare, som uppsagts på grund av arbetsbrist och senare återanställts med företrädesrätt enligt lagen om anställningsskydd, tillgodoräkna sig även den tidigare anställningstiden.

Syftet med omplaceringstillägget är att omplacering inte skall leda till en direkt inkomstminskning. Nedtrappning om 3 år syftar till att arbetstagaren ska få tid att anpassa sig till en ny inkomstnivå.

Avtrappning av omplaceringstillägget sker på årsdagens för omplaceringen under tre år med en tredjedel av det ursprungliga beloppet per år. Detta innebär att arbetstagaren erhåller fullt omplaceringstillägg under första året från omplaceringstidpunkten.

Det är inte givet att den omplacerade alltid besitter de kunskaper eller erfarenheter som skulle göra det möjligt för arbetstagaren att omedelbart uppfylla de "normalkrav" den nya befattningen ställer.

Tillämpas lokala upplärnings- eller inkörningstillägg för nyanställd personal på vissa befattningar skall sådana tillägg även vara aktuella vid omplaceringsfall. Effekten av dylika tillägg vid sidan av ett omplaceringstillägg får dock inte bli att vederbörande uppnår högre ordinarie lön än arbetstagaren gjort i sin tidigare befattning/sitt tidigare arbete. Sker omplacering till en nyinrättad befattning/ett nyinrättat arbete fastställs betalningen för den nya befattningen/det nya arbetet i vanlig ordning genom förhandlingar. Resultatet av jämförelsen mellan arbetstagarens aktuella ordinarie lön och den för den nya befattningen/det nya arbetet fastställda ordinarie lön blir därefter avgörande för huruvida omplaceringstillägg skall utgå eller ej.

I det fall en arbetstagare omplaceras till annan befattning i samband med återinträde i arbete efter längre tids frånvaro, d.v.s. mer än ett kvartal (exempelvis med anledning av militärtjänst, föräldraledighet eller långtidssjukdom) skall jämförelsen mellan ordinarie löner i omplaceringsreglerna göras med utgångspunkt från arbetstagarens ordinarie lön före frånvarons början ökad med eventuella löne-höjningar i ifrågavarande befattning/arbete under frånvaron. Den på detta sätt konstruerade lönenivån jämförs med ordinarie lönen i den nya befattningen/det nya arbetet inklusive eventuella lönehöjningar under den period vederbörande varit frånvarande. Den eventuella skillnaden mellan lönenivåerna utgör omplaceringstillägget.

Vid fall av upprepade omplaceringar där ordinarie lön minskas upprepade gånger har förbundsparterna enats om en tillämpningsregel som innebär att jämförelsen mellan ordinarie löner skall ske med utgångspunkt från ordinarie lön i den ursprungliga befattningen/arbetet med hänsynstagande till eventuella lönehöjningar under mellantiden om denne vid tidpunkten för den nya omplaceringen åtnjuter omplaceringstillägg. Denna regel innebär att arbetstagarens ordinarie lön och omplaceringstillägg skyddas mot en nedtrappning via ett flertal omplaceringar. Vid upprepade omplaceringar då omplaceringstillägg redan utgår börjar en ny nedtrappning om 3 år vid årsdagen för den nya omplaceringen.

Med begreppet ”ordinarie lön” avses samma definition som återfinns i kommentarstexten i § 8.

Eftersom omplaceringstillägget i första hand skall vara ett skydd mot direkt inkomstminskning i samband med en omplacering gäller som huvudregel att höjning av lönesatserna för det nya arbetet skall medföra en reduktion av tillägget. Ett viktigt undantag från denna huvudregel avser emellertid de lönehöjningar som sker enligt det centrala avtalet vid lönerevision. Dessa höjningar skall inte medföra en reduktion av omplaceringstillägget.

Vid utbetalning av särskilt omplaceringstillägg behöver en genomsnittsberäkning göras av skillnaderna i ob-tillägg mellan de olika befattningarna/arbetena. För de fall skiftcyklerna är olika långa behöver en proportionering göras i syfte att kunna

utbetala ett månatligt tillägg. Vid genomsnittsberäkning ska hänsyn ej tas till arbetstagarens eventuella frånvaro under en skiftcykel, genomsnittsberäkningen ska således göras på ob-tillägg på ordinarie tid som normalt utgår under en skiftcykel i den gamla och ob-tillägg på ordinarie tid som normalt utgår i den nya befattningen/arbetet. Vid beräkning av genomsnittligt ob-tillägg i den gamla befattningen beräknas ob-tillägget utifrån den ordinarie lön som erhöles i den befattningen. Vid beräkning av genomsnittligt ob-tillägg i den nya befattningen beräknas ob-tillägget utifrån den ordinarie lön (exklusive eventuellt tillkommande omplaceringstillägg) som erhålls i den befattningen. För de fall de lokala parterna tillämpar annan beräkning av ob-ersättning, såväl fast ob-tillägg som rörligt ob-tillägg, kan beräkningarna utgå från dessa. Hänsyn ska även tas till eventuell minskning i rörligt ob-tillägg för arbete på storhelt.

Avtrappning sker på årsdagen för omplaceringen under tre år med en tredjedel av det ursprungliga beloppet per år. Vid fall av upprepade omplaceringar där ob-ersättningen minskas upprepade gånger har förbundsparterna enats om en tillämpningsregel som innebär att jämförelsen mellan ob-tillägg skall ske med utgångspunkt från det genomsnittliga ob-tillägget i den ursprungliga befattningen/arbetet. Vid upprepade omplaceringar då särskilt omplaceringstillägg redan utgår börjar en ny nedtrappning om 3 år vid årsdagen för den nya omplaceringen.

Särskilt omplaceringstillägg ligger inte till grund för beräkning av rörliga lönedelar i den nya befattningen eftersom det särskilda omplaceringstillägget i grunden är ett rörligt tillägg som inte är en del av ordinarie lön.

Genomförs en omplacering på den anställdes initiativ skall om åtgärden bedöms vara sakligt motiverad, exempelvis av ålders- eller hälsoskäl, omplaceringstillägg och särskilt omplaceringstillägg utgå. Skulle däremot en begäran om omplacering beviljas trots att den ej är motiverad av sådana sakliga skäl, föreligger ej skyldighet att utbetala omplaceringstillägg eller särskilt omplaceringstillägg.

Skulle omplacering aktualiseras på grund av den anställdes eget förvållande, skall omplaceringstillägg eller särskilt omplaceringstillägg inte utgå. Denna situation kan uppstå exempelvis om den anställda genom grov vårdslöshet i arbetet orsakat säkerhetsrisker eller eljest misskött sig på sådant sätt att en omplacering till annan befattning bedöms som nödvändig.

Vad gäller omplaceringstillägg och särskilt omplaceringstillägg ska tilläggen proportioneras för de fall den anställda har en lägre sysselsättningsgrad än heltid.

Reglerna gäller endast för omplaceringar inom det egna avtalsområdet (primärt det egna lokalavtalet).

Mom 2 Omplaceringar före 1 april 2023

För omplaceringar som genomförts före 1 april 2023 ska tidigare regler i riksavtal gälla om inte lokal eller individuell överenskommelse träffas om annat. Enligt de tidigare reglerna i riksavtalet avtrappades omplaceringstillägget med den fördelningsbara delen i lönerevisionen. I samband med att parterna kommit överens om det nya regelverket gällande från 1 april 2023 i mom 1 har överenskommelse träffats om att omplaceringstillägg som beror på omplaceringar som genomförts före 1 april 2023 ska avtrappas på 10 år med en tiondel av beloppet som fastställts 1 april 2023. Sker efter omplacering en höjning av lönesatsen utanför lönerevision reduceras tillägget dock i motsvarande grad. De lokala parterna rekommenderas att träffa överenskommelse om att avlösa kvarvarande delar av omplaceringstillägg för omplaceringar som genomförts före 1 april 2023.

Mom 3 Omflyttning

Om inte de lokala parterna är överens om annat gäller följande.

Med omflyttning avses tillfällig förflyttning till annan befattning eller annat arbete. Avsikten är att den anställda efter kortare tid skall återgå till den tidigare befattningen/det tidigare arbetet.

Sker omflyttning till högre betald befattning/arbete utgår ett personligt tillägg (omflyttningstillägg) motsvarande skillnaden mellan den högre månadslönen och den ordinarie månadslönen dividerad med 175 för de timmar arbetet avser.

Sker omflyttning till lägre betald befattning/arbete bibehåller den anställda sin ordinarie lön under den tid omflyttningen avser.

Dessa betalningsregler gäller inte vid omflyttning av personal, som enligt överenskommelse står till förfogande som reserv (ersättare) eller normalt växlar mellan olika arbetsplatser eller befattningar.

Anmärkning

1. Vid förflyttning av personal skall eftersträvas att omflyttningar av längre varaktighet än 4 veckor undviks.

2. Förflyttning till annan befattning/annat arbete som föranleds av konjunktur- eller marknadsbetingad driftsförändring med därav följande ändringar i skiftgång, betraktas som omflyttning i den mån

förflyttning inte avses bli varaktig. Avgörande för bedömningen huruvida dessa förändringar skall betraktas som omflyttning eller omplacering blir närmast frågan om hur tillfällig man anser förändringen vara, även om de pågår längre tid än 4 veckor.

Förflyttningens karaktär av tillfällig förändras inte enbart därför att den skulle vara under längre tid. Detta gäller exempelvis förflyttning till annan befattning/annat arbete på grund av sjukdom, militärtjänst eller dylikt. Det är således avsikten med förflyttningen som är avgörande.

En omflyttning upphör normalt i och med att arbetstagaren återgår till sitt tidigare arbete. Omflyttningen kan emellertid upphöra även på annat sätt nämligen om beslut fattas att återgång till det tidigare arbetet inte skall äga rum. Det kan i sådana fall vara fråga om att arbetstagaren stadigvarande skall kvarstå i den nya befattningen/det nya arbetet eller att arbetstagaren skall övergå till en helt ny befattning/helt nytt arbete. I det förra fallet, där arbetstagaren stadigvarande kvarstår i befattningen/arbetet, skall reglerna om omplacering gälla från dagen för det nya beslutet, i det andra fallet föreligger antingen en ny omflyttning eller en omplacering.

Reglerna gäller inte för det fall att en befattning eller ett arbete förändras så att förtjänstmöjligheterna på ett eller annat sätt försämrats, t ex vid löneförändringar vid förändrade förutsättningar enligt kollektivavtalet, ändringar av kraven i en arbetsvärderad befattning etc.

Reglerna gäller endast för förflyttning inom det egna avtalsområdet (primärt det egna lokalavtalet).

Vidare gäller reglerna inte för det fall att en befattning eller ett arbete innebär att arbetstagaren normalt växlar mellan olika arbetsuppgifter eller det är brukligt att arbetstagaren då och då utför sådana. Här kan dock i praktiken uppkomma många olika kombinationer, som inte lämpar sig för en generell reglering i detta sammanhang. Förbunden är ense om att de lokala parterna i dessa fall bör utnyttja möjligheten till lokala överenskommelser. Utgångspunkten är i normalfallet att omflyttningstillägg skall utgå om skillnader i förtjänstläge föreligger mellan befattningarna/arbetena. Det är sålunda den faktiska förtjänstnivån som är avgörande.

Reglerna rörande beräkning av omflyttningstillägg bygger på samma principer som tidigare redovisats beträffande omplacering. Eftersom någon viss anställningstid inte krävs för erhållande av omflyttningstillägg, kan dylika tillägg komma att aktualiseras även för nyanställd personal. Dessa fall måste skiljas från sådan omplacering som sker i anslutning till den nyanställdes introduktion och inskolning och som ovan beskrivits i anvisningarna till reglerna rörande omplaceringstillägg.

I de fall lokala upplärnings- eller inkörningstillägg aktualiseras vid tillfälliga förflyttningar, skall tillämpningen härvid ske enligt samma grunder som angivits beträffande omplacering.

Vid successiva omflyttningar, d v s när en omflyttad arbetstagare utan att ha återgått till sin ordinarie befattning/sitt ordinarie arbete flyttas till ytterligare en ny befattning/nytt arbete, är utgångspunkten för lönejämförelsen förtjänstläget i den ordinarie befattningen/det ordinarie arbetet.

Omflyttningstillägg skall i förekommande fall utbetalas även vid övertidsarbete och vid skiftbyte.

Vid arbetsställena finns ett antal innehavare av flera befattningar/arbeten respektive av reservpersonal och s k ersättare. För den förstnämnda gruppen rör det sig om befattningar/arbeten, vilka innefattar en planerad förflyttning mellan olika arbetsuppgifter och en med hänsyn härtill uppgjord betalning. Även beträffande reserver och ersättare träffas individuella överenskommelser, som avser att kompensera olägenheter förenade med förflyttning.

§ 7 Livsarbetstid

Mom 1 Arbetstidskonton

Individuella arbetstidskonton inrättas för alla anställda.

Till varje arbetstidskonto avsätts ett utrymme som beräknas per kalenderår. Underlaget för avsättningen är den lön som utbetalats under kalenderåret ifråga.

Avsättningarna utgör 3,5 % av löneunderlaget enligt nedannämnda preciseringar.

I löneunderlaget ingår:

- a) Ordinarie månadslön inklusive premie
- b) Tillägg för arbete på oönskad arbetstid (OB-tillägg)
- c) Tillägg för icke schemalagd utfyllnadstid
- d) Andra särskilda tillägg och ersättningar som är kopplade till arbete under ordinarie tid
- e) Ersättning vid av arbetsgivaren betald ledighet, exempelvis permission och betald ledighet enligt förtroendemannalagen
- f) Sjuklön
- g) Ersättningar som under året utbetalats enligt detta moment
- h) Övertidsersättning
- i) Beredskapsersättning och andra särskilda tillägg och ersättningar som är kopplade till beredskapen
- j) Semesterlön, semestertillägg om 0,8 % samt 0,54 %
- k) Semesterersättning

Observera att det är faktiskt utbetalda ersättningar som avses. Det skall således inte göras några fiktiva beräkningar av vad som skulle utgått som lön om den anställda inte varit frånvarande.

Anmärkning

Avsättning till arbetstidskonto som utnyttjas som ledig tid eller som utbetalats i kontanter anses som rörlig lönedel vid beräkning av semester tillägg.

Löneunderlaget är inte att betrakta som detsamma som underlag för Avtalspension SAF-LO.

Mom 2 Uppgift om avsättningens storlek

Arbetsgivaren skall före januari månads utgång året efter respektive avsättningsår lämna uppgift till de anställda om storleken på de avsättningar som gjorts för var och en.

Mom 3 Uttagsalternativ

Avsättning till arbetstidskonto kan tas ut som betald ledig tid, som pensionspremie eller kontant.

Efter det att den anställda fått uppgift om storleken på det under året avsatta beloppet, skall den anställda under februari månad underrätta arbetsgivaren om hur det avsatta beloppet skall utnyttjas.

För de fall arbetstagaren inte underrättar arbetsgivaren om hur det avsatta beloppet skall utnyttjas enligt andra stycket avsätts beloppet till pension med uppräknings enligt mom 7. Detsamma gäller ledighet som inte uttagits senast vid kalenderårets slut.

För nyanställd gäller att vid de fem första åren (fem val) enligt andra stycket ska dock avsättningen tas ut som pensionspremie. Detta gäller dock inte arbetstagare som tidigare varit tillsvidareanställd vid något företag inom avtalsområdet och då haft rätt att välja uttagsalternativ enligt första stycket och därefter återanställts i en tillsvidareanställning vid företaget eller fått ny tillsvidareanställning hos annan arbetsgivare inom avtalsområdet.

För en tillsvidareanställd arbetstagare, vars anställning upphört innan arbetstagaren hunnit omfattas av fem val gäller, vid ny tillsvidareanställning antingen hos den tidigare arbetsgivaren ("återanställning") eller hos annan arbetsgivare inom avtalsområdet, att avsättningen till arbetstidskontot ska tas ut som pensionspremie under det antal val som återstår till dess att arbetstagare sammanlagt omfattats av fem val med avsättning till pensionspremie.

Det åligger arbetstagaren att visa att denne har rätt att välja uttagsalternativ enligt första stycket i mom 3.

Anmärkning

Anställda har rätt att fördela sitt tillgodohavande enligt stycke ett med hela tillgodohavandet till ett alternativ. Anställda har även rätt att fördela sitt tillgodohavande enligt stycke ett med vardera hälften av tillgodohavandet till två alternativ.

I avsikt att stimulera valet av pensionsavsättningar ska företagen utöver den del av det avsatta beloppet som den anställda använder till pensionspremie tillföra en uppräknings enligt mom 7 på den del av det avsatta beloppet som används på detta sätt.

De anställda har även rätt att varje år använda det belopp som motsvaras av sparad kompensationsledighet som en pensionsavsättning. Denna pensionsavsättning kan emellertid inte vara större än vad den anställda tagit ut som pensionspremie under året enligt reglerna om arbetstidskonton. Denna begränsning gäller inte om den anställda har tagit ut hela avsättningen till arbetstidskontot som pensionspremie. Vid överföring av kompensationsledighet till pensionsavsättning tillförs dock inte uppräknings enligt mom 7.

Regeln i fjärde stycket syftar till att en anställd, som tidigare varit tillsvidareanställd hos en arbetsgivare inom avtalsområdet, i händelse av ny tillsvidareanställning hos samma eller ny arbetsgivare inom avtalsområdet inte ska hamna under en ny kvalificeringsperiod om fem val med avsättning till pensionspremie. Under sådana förutsättningar ska avsättningen tas ut som pensionspremie under så många val som återstår till dess att den anställda, hos en eller flera arbetsgivare, sammanlagt fått sin avsättning som pensionspremie under fem val. Som exempel ska således en arbetstagare som sagts upp från en tillsvidareanställning hos arbetsgivare A och då hunnit omfattas av två val, i en ny tillsvidareanställning hos arbetsgivare B omfattas av ytterligare tre val med avsättning till pensionspremie hos arbetsgivare B, innan den anställda har rätt att välja uttagsalternativ enligt första stycket i mom 3.

Arbetsgivaren ska möjliggöra för arbetstagare att använda ledig tid enligt mom 3 stycke 1 under årets alla månader. Rutiner ska upprättas för att möjliggöra detta. För de fall arbetsgivarens rutiner innebär att uppgifter om storleken på avsättningarna enligt mom 2 inte finns kan den anställde erhålla ledighet med förskjuten betalning.

Mom 4 Förhållandet avsättning – tid

Om det intjänade tillgodohavandet skall användas som betalning under ledig tid beräknas den lediga tiden enligt följande vid fullt intjänande:

Värde	40-tim/v	38-tim/v	36-tim/v
3,5 %	63 tim	59,5 tim	56 tim

Tidsangivelserna i tabellen avser arbetstiden det år då uttaget av tiden görs.

Vid reducerat intjänande – exempelvis beroende på att anställningen endast gällt en del av året eller att det förekommit omfattande obetald ledighet (frånvaro) – reduceras den lediga tiden i motsvarande grad.

Utrymmet för den lediga tiden reduceras i förekommande fall endast med hela timmar. Frånvaro som inte motsvarar hel timme leder inte till reduktion.

Utrymmet för den lediga tiden reduceras i förekommande fall då frånvaron överstiger 200 timmar. Reduktion sker med det antal timmar för varje 200-timmars frånvaro, som motsvarar en åttondel av tillgodohavandet.

Detta innebär exempelvis 7 timmar (fullt intjänande 56/63 tim) för varje frånvaroperiod om 200 timmar under intjänandeåret. Den föreslagna modellen bygger på att bibehålla de frånvarogränser som fordrades för att leda till reduktion av ledigheten då systemet infördes.

Mom 5 Betalning under ledig tid

Vid intjänandet är det vad som faktiskt tjänats in under intjänandeåret som skall avsättas till arbetstidskontona. Eftersom OB-ersättningar och andra liknande ersättningar räknas in i underlaget är de avsatta beloppen normalt högre för dem som arbetat skift än för dem som arbetat dagtid under intjänandeåret.

Det är det avsatta beloppet som skall användas som betalning under den uttagna lediga tiden samtidigt som tjänstledighetsavdrag görs för denna tid.

Detta kan exempelvis innebära att den som tjänat in tillgodohavandet i skiftarbete men arbetar dagtid vid uttagstillfället erhåller högre dagsersättning än om vederbörande varit i arbete. Motsatsen gäller för den som tjänat in tillgodohavandet i dagtid men arbetar skift vid uttaget.

Exempel

Följande exempel belyser reglernas principiella innebörd:

1. Om två personer i skiftarbete med fullt intjänande motsvarande 3,5 % har samma lön och OB-ersättningar m m under intjänandeåret, erhåller de lika stora avsättningar till kontot. Om dessa personer kommer överens med arbetsgivaren om att ta ut exempelvis tre lediga dagar under älgjaksveckan blir ersättningen per dag lika stor för var och en. Detta oavsett om den ene skulle arbetat tre förmiddagsskift och den andre tre nattskift.

2. Av två personer med samma lön har den ene arbetat med full inkomst hela intjänandeåret medan den andre haft några längre sjukperioder. Eftersom sjuklönen – framförallt i kombination med sjukpenning – är väsentligt lägre än den vanliga lönen blir avsättningen lägre för den som varit sjuk. Tiden med sjuklön räknas emellertid med i underlaget för rätten till ledighet. Detta får vid uttaget till följd att ersättningen per dag blir lägre för den som varit sjuk.

Mom 6 Förläggning av ledig tid

Förläggning av ledig tid kan fastställas genom lokal överenskommelse mellan de lokala parterna. Om förläggning av ledig tid inte sker i lokal överenskommelse gäller följande.

Huvudregeln är att såväl verksamhetens krav som den anställdes önskemål skall beaktas.

Om flera arbetstagare önskar ledighet vid samma tillfälle och arbetsgivaren inte har rimliga möjligheter att tillgodose samtliga önskemål har den företrädare som först framförde anspråket.

Om den anställda önskar vänta med besked om uttag av begärd ledighet innebär det en ökad risk att arbetsgivaren får svårigheter att tillmötesgå kravet på önskemål om ledighetens förläggning. Det är ej förenligt med avtalets innehåll att arbetsgivaren vid upprepade tillfällen meddelar att önskemål om förläggning av begärd ledighet ej kan tillgodoses och att den anställda därigenom inte kan få ut intjänad ledighet under året.

Om den anställda väljer att framställa önskemål om ledig tid 30 dagar eller mer före den önskade ledigheten gäller, utöver vad som sagts ovan även följande.

Arbetsgivaren skall senast en vecka efter det att anmälan om ledighet inkommit lämna besked om ledighet beviljas eller ej.

Arbetsgivaren skall bevilja sådan ledighet i enlighet med arbetstagarens önskemål om inte förläggningen av ledigheten innebär olägenhet i arbetsgivarens verksamhet.

Avslås sådan ledighetsbegäran skall sådant avslag tydligt motiveras.

Om arbetstagare som framställt sådant önskemål inte erhåller ledighet på begärd tid har arbetstagaren med iakttagande av ovanstående 30-dagarsregel och samrådsskyldighet rätt till motsvarande ledighet under annan tid som arbetstagaren själv begär. Sådan ledighet kan endast avslås om förläggningen innebär synnerlig olägenhet för arbetsgivarens verksamhet.

Under huvudsemesterperioden (juni till och med augusti om annan huvudsemesterperiod ej tillämpas) och under planerade större underhållsstopp gäller dock att arbetsgivaren ska bevilja ledighet i enlighet med arbetstagarens önskemål enligt detta moment om förläggningen av ledigheten inte innebär olägenhet i arbetsgivarens verksamhet.

Sjukdom i samband med överenskommen ledig tid

Om den anställda blir sjuk under tid som efter överenskommelse lagts ut som betald ledig tid gäller följande:

- Den anställda kan bortse från sjukdomen och behandla tiden som betald ledig tid enligt avtalet. Detta innebär att tiden ej redovisas som sjukfrånvaro och att sjuklön ej utgår.
- Den anställda kan i stället anmäla tiden som sjukfrånvaro och därmed avstå från att utnyttja tiden som betald ledig tid. I dessa fall utgår sjuklön (med iakttagande av karensdag i förekommande fall).
- Den anställda kan i det senare fallet begära att få ut det avsatta beloppet som kontant ersättning eller – om det är praktiskt möjligt – att få ut ny ledig tid och därmed spara betalningen till detta tillfälle.

Anmärkning

Tid som tagits ut som ledig tid enligt detta moment höjer de tal som anges som gränser för allmän övertid i § 4 B mom 2.

Mom 7 Avsättning till pensionspremie

För anställda som enligt mom 3 önskar att avsätta medel skall användas till pensionspremie gäller följande:

a) Pensionspremiens storlek

- Arbetsgivaren inbetalar det enligt mom 1 avsatta beloppet samt tillför ytterligare 28 % av den för pensionspremie avsatta beloppet för anställd som vid avsättningstidpunkten, 1 januari, inte omfattas av avtalspension SAF-LO.
- Arbetsgivaren inbetalar det enligt mom 1 avsatta beloppet samt tillför ytterligare 33 % av den för pensionspremie avsatta beloppet för anställd som vid avsättningstidpunkten, 1 januari, omfattas av Avtalspension SAF-LO och under kalenderåret innan avsättnings-tidpunkten haft en inrapporterad pensionsmedförande lön till Fora som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp (ibb).
- Arbetsgivaren inbetalar det enligt mom 1 avsatta beloppet samt tillför ytterligare 58 % av den för pensionspremie avsatta beloppet för anställd som vid avsättningstidpunkten, 1 januari, omfattas av

Avtalspension SAF-LO och under kalenderåret innan avsättnings-tidpunkten haft en inrapporterad pensionsmedförande lön till Fora som överstiger 7,5 ibb.

Inbetalning enligt ovan sker som en Livsarbetstidspension till Fora.

b) Inrapportering till Fora

– Den anställda anmäler skriftligen till arbetsgivaren sin önskan att årets avsatta medel på arbetstidskontot ska användas till betalning av pensionspremie.

– Arbetsgivaren upprättar en förteckning med namn, personnummer och storleken på det avsatta beloppet för var och en som anmält önskan om avsättning till pensionspremie.

– Arbetsgivaren insänder förteckning tillsammans med redovisning av de avsatta medlen till Fora under mars månad, såvida inte annan överenskommelse träffas mellan arbetsgivaren och Fora.

Anmärkning

Bestämmelser rörande pensionsreglernas innehåll finns i bilaga 6.

Mom 8 Kontant utbetalning

Till den som meddelat arbetsgivaren önskemål om kontant utbetalning skall det avsatta beloppet utbetalas under mars månad.

Beloppet utgör inte underlag för OB-ersättning eller andra procentrelaterade tillägg. Däremot utgör det såsom rörlig lönedel underlag för semesterlön och semesterersättning.

§ 8 Ersättning för ordinarie arbete på obekväm arbetstid

Mom 1 För ordinarie arbete under nedan angivna tider utges tillägg per timme på den ordinarie lönen enligt följande:

- a) för arbete under helgfri tid kl 17-06 under perioden måndag kl 17-fredag kl 06
månadslönen
600
- b) för arbete under tiden fredag kl 17-måndag kl 06
månadslönen
270
- c) för arbete från kl 17 dag före trettondagen, Kristi himmelsfärds dag och alla helgons dag till kl 06 dagen efter respektive helgdag
månadslönen
150

samt från kl 17 dag före långfredagen, första maj, pingstafton, nationaldagen, midsommarafton, julafton och nyårsafton fram till uppehållstidens början vid dessa helger

månadslönen
110

Tillägg enligt punkterna a) och b) utgår ej samtidigt med tillägg enligt punkt c).

- d) Till anställd som utför ordinarie arbete under dag som för denne skulle utgjort ledighetsdag enligt gällande arbetstidsschema (utfyllnadstid) utgår ett särskilt tillägg per timme om månadslönen
315

Anmärkning

Tillägg enligt denna punkt utgår ej till anställd som gör utfyllnadstid under uppehållstid enligt § 4 A mom 2 a såvida inte lokal överenskommelse träffats därom.

- e) för arbete under uppehållstid enligt § 4 A mom 2 a som utan lokal överenskommelse kan förläggas till sådan tid månadslönen
110

Anmärkningar

- 1) Förbundsparterna konstaterar att upprätthållande av driften och därtill knuten ordinarie arbetstid under helguppehållstid enligt § 4 A mom 2 a endast kan ske efter lokal överenskommelse. Vilka ersättningar som i dessa fall utges för ordinarie arbetstid under sådan uppehållstid bestäms genom lokal överenskommelse.
- 2) Träffas lokal överenskommelse om temporärt upprätthållande av driften under vissa uppehållstider enligt § 4 A mom 2 a inom ramen för utnyttjande av den ordinarie arbetstiden, utgår för ifrågavarande tid ett tillägg per timme om

månadslönen.

80

(Detta tillägg utgår inte samtidigt med tillägget enligt e) ovan.)

Om överenskommelse träffats enligt denna anmärkning gäller motsvarande regler för övertidsarbete under motsvarande antal timmar under uppehållstid som framgår av anmärkningen till § 9 mom 3 e).

Med överenskommelse enligt denna anmärkning avses såväl tillsvidare gällande överenskommelser om drift under vissa uppehållstider som tillfälliga överenskommelser avseende enstaka år.

OB-ersättningarna utgår på den ordinarie lönen, varför det är viktigt att definiera vad som avses med begreppet ordinarie lön.

Med **ordinarie lön** avses grundlön och sådana individuella tillägg som har med den anställdes kvalifikationer att göra. Även rörliga lönedelar i form av premier, bonus eller liknande ingår i den ordinarie lönen. Undantag gäller för sådana rörliga lönedelar som förfaller till betalning endast en eller ett par gånger om året. Man kan alltså något förenklat säga att sådana personliga tillägg som den anställda uppbär för all arbetad tid och som betalas ut regelbundet vid varje avlöningsperiod ingår i underlaget för OB-ersättningen.

Tillägg som är knutna till det obekväma i att utföra arbetsuppgiften under vissa förhållanden – exempelvis värmetillägg, höjdtillägg eller smutstillägg – ingår inte i den ordinarie lönen. Det typiska för dessa tillägg är att de endast utbetalas då arbetsuppgifterna utförs under angivna förhållanden och inte under all tid.

De lokala parterna har möjlighet att komma överens om att en viss ersättning inte ska ingå i underlaget för OB-tillägg, även om den enligt en strikt tolkning borde ingå i underlaget. Förbunden är ense om att de lokala parterna bör visa försiktighet

med att träffa denna typ av överenskommelser eftersom avtalets utformning vilar på att lönebegreppen tillämpas enligt här angivna principer.

En ersättningsform som utgör en blandform är vissa s.k. skiftledar-/arbetsledar-/produktionsledartillägg. Dessa är i och för sig personliga tillägg, vilket gör det naturligt att räkna in dem i underlaget. Om de bara utges då den anställda verkligen ”tjänstgör” som ledare, skulle de emellertid normalt inte ingå i underlaget för OB-ersättningar. Dessa ersättningar är emellertid knutna till att man under vissa tider fullgör en annan tjänst än den vanliga. Av detta skäl är parterna ense om att dessa tillägg ska ingå i underlaget om man inte lokalt är överens om något annat.

Ett OB-tillägg av lite speciellt slag är det som beskrivs i mom 1 d). Detta tillägg för inte schemalagda utfyllnadsskift tar inte fasta på under vilken tid ett visst arbete utförs utan på att den anställda inte i förväg (i sitt schema) fått reda på när arbetet ska utföras. Eftersom detta tillägg och de vanliga OB-tilläggen ersätter olika saker kan de också utgå samtidigt.

De beräknas dock var för sig på ”den ordinarie månadslönen”, vilket innebär att de inte beräknas ”på varandra”.

Enligt huvudregeln gäller vidare att de vanliga OB-tilläggen och tillägget för utfyllnadstid ej utgår vid ordinarie arbete under uppehållstid, såvida inte detta överenskommit lokalt.

Mom 2 Med **skiftbyte** avses att anställd beordras övergå till att arbeta på annan tid i stället för den för vederbörande gällande ordinarie arbetstiden. Härmed avses övergång från ett skift till ett annat, från dagarbete till skiftarbete eller från skiftarbete till dagarbete.

Har skiftbyte skett utgör den ordinarie arbetstiden till vilken byte skett den anställdes nya ordinarie arbetstid från och med första skiftet (övergångsskiftet).

Vid skiftbyte utges övergångsersättning med

månadslönen

315

per timme för den del av den nya arbetstiden, som under de tre första arbetsdagarna faller utanför den tidigare gällande ordinarie arbetstiden. Övergångsersättning räknas på den ordinarie lönen och

utgår i förekommande fall vid sidan av tillämpliga ersättningar enligt mom 1.

Vid återgång till den tidigare gällande ordinarie arbetstiden inom 21 kalenderdagar fr o m föregående skiftbyte utges ej övergångsersättning. Dock gäller följande undantag: Vid återgång den 20:e dagen efter föregående byte utges övergångsersättning för en dag. Vid återgång den 21:a dagen efter föregående byte utges övergångsersättning för två dagar.

Anmärkning

Parterna har noterat att en konsekvent tillämpning av reglerna om skiftbyte i vissa lägen leder till inte avsedda effekter. Detta gäller i fall då en anställd genomför ett skiftbyte strax innan det skiftlag denne flyttas till ska ha långledighet. Då den anställde efter något eller några enstaka skift återgår till sitt ordinarie skiftlag blir arbetet att betrakta som övertidsarbete ända till dess det skiftlag vederbörande kommer ifrån återupptar arbetet efter långledigheten.

För att undvika dessa effekter är parterna överens om följande: Anställd som genom skiftbyte flyttats till ett nytt skiftlag högst tre dagar före en långledighet (minst sju dagar) anses genomföra ett nytt skiftbyte då denne under långledigheten återgår till sitt ordinarie skiftlag (eller något annat skiftlag). Vare sig detta byte sker tillbaka till det ordinarie skiftlaget eller till något annat skiftlag gäller att skiftbytesersättning utgår för en dag om vederbörande arbetat en dag i det nya skiftlaget före långledigheten, för två dagar om arbetet varat två dagar före långledigheten och för tre dagar om arbetet varat tre dagar före långledigheten.

Ersättningarna enligt mom 1 och 2 är beräknade så att de inkluderar tillägg för kortare arbetstid än 40 timmar per vecka.

Vid tillämpning av divisorerna i mom 1 och 2 ska lönen för deltidсанställda uppräknas till lön motsvarande full ordinarie arbetstid för heltidsanställda.

Skiftbytesreglerna är utformade så att ersättningen är lika oberoende av arbetstid. Skiftbytesersättning är till sin natur en ersättning för ”obekväm förändring” av den ordinarie arbetstidens förläggning. Ersättningen utgår i förekommande fall samtidigt med övriga OB-tillägg.

Skiftbyte äger endast rum om den anställda får utföra arbete på viss tid under övergångsdygnet i stället för det arbete han skulle utfört enligt sitt gällande arbetstids-schema. Det handlar således om att man måste frånga sitt ordinarie arbetstids-

schema för att skiftbyte ska äga rum. Arbete på ledig dag utan inverkan på den ordinarie arbetstiden är att betrakta som vanligt övertidsarbete.

Har skiftbyte ägt rum är den nya arbetstiden omedelbart ny ordinarie arbetstid. Vid skiftbyte utges s.k. övergångsersättning under de tre första arbetsdagarna i den nya arbetstiden. Övergångsersättningen om månadslönen per timme utges för den tid i

315

den nya arbetstiden, som under dessa tre dagar faller utanför den tidigare ordinarie arbetstiden.

Övergångsersättningen motiveras av den störning i den privata fritidsplaneringen som arbetstidsbytet förorsakar. Om den anställda inom kortare tid – i avtalets fall inom tre veckor (21 dagar) – får återgå till sin tidigare arbetstid, anses inte denna återgång förorsaka motsvarande problem.

Om återgången sker efter 21 dagar utgår övergångsersättning enligt huvudregeln, eftersom den anställda då anses inrättad efter den nya arbetstiden med därav följande omställningsproblem.

För att undvika tröskeeffekter har huvudregeln kompletterats med en bestämmelse som säger att ersättning vid återgång utges om någon av de tre första arbetsdagarna efter återgången infaller efter den 21:a dagen efter den tidigare övergången. Ersättning utges i detta fall för den eller de av de första tre arbetsdagarna som infaller efter den 21:a dagen. Följande bild återger kompletteringsbestämmelsens innebörd.

Vid återgång efter ...

18	19	20	21		22	23	24...	dagar
					X	X	X	
			X		X	X		
		X	X		X			
	X	X	X					
Ej övergångsersättning					Övergångsersättning			

Vid övergångar mellan flera olika arbetstider gäller följande: Så snart ett skiftbyte ägt rum uppkommer en ny period, som ger rätt till övergångsersättning under tre arbetsdagar för den del av den nya arbetstiden, som faller utanför den ordinarie arbetstid den anställde flyttats från. Detta gäller oavsett hur länge vederbörande arbetat i den arbetstid varifrån flyttning skett.

Vidare gäller att återgångsreglerna alltid gäller den arbetstid man senast flyttats från. På det sättet behöver man endast hålla reda på varifrån den senaste övergången skett. Om en anställd exempelvis under relativt kort tid flyttas från A-laget till B-laget och därefter till C-laget för att sedan återgå till B-laget, utgår ingen ersättning vid återgången från C-laget till B-laget, om detta sker inom 21 dagar från flyttningen från B- till C-laget.

Om däremot den anställde i detta fall flyttas från C-laget tillbaka till det ursprungliga A-laget, utgår övergångsersättning, eftersom detta inte är någon återgång till den arbetstid han senast kom från (B-laget).

Ett specialfall utgörs av den situation, då en anställd flyttas från A-laget till B-laget och dagen efter till C-laget för att ytterligare dagen efter återgå till B-laget. Enligt huvudregeln skulle han därvid inte få någon ersättning vid återgången, eftersom den sker inom 21 dagar. I detta fall får han dock ersättning för den första dagen vid återgången, eftersom han inte ska komma i sämre läge än om han gjort tre skift i rad i B-laget.

Ett annat fall som förorsakat frågor avser den situation då en anställd ett flertal gånger med korta intervaller flyttas mellan två arbetstider, exempelvis mellan A- och B-laget. Enligt en strikt definition skulle man då kunna tycka, att det endast förekommer ett skiftbyte medan resten är en kedja av återgångar. Så är det emellertid inte, eftersom återgång endast kan ske från en arbetstid för vilken man fått övergångsersättning. I det relaterade fallet ska således regeln tillämpas enligt följande: (Arbetstidsbytena förutsätts hela tiden ske inom 21-dagarsintervallen).

Från A till B – övergångsersättning, återgång till A – ingen ersättning, ny flyttning till B – övergångsersättning (eftersom ingen ersättning betalades vid återgången till A), ny återgång till A – ingen ersättning osv.

Tillämpning av reglerna om skiftbyte i samband med ändrade skiftscheman under semesterperiod

Vid vissa företag förekommer en utökning av antalet skiftlag under sommaren för att underlätta utläggningen av sommarsemestrarna.

Detta går vanligtvis till så, att man antingen har en rullande överenskommelse från år till år om en utökning av antalet skiftlag under sommaren eller att man träffar en överenskommelse för ett år i taget beroende på de väntade driftsförutsättningarna under den kommande sommarperioden.

För att få en så jämn kompetens som möjligt på de olika skiftlagen brukar företagen välja ut ett antal anställda från de bestående skiftlagen, som får utgöra grundstommen i det nya tillfälliga skiftlaget. Utfyllnad i de olika skiftlagen sker sedan med hjälp av semestervikarier.

Förbunden har enats om följande tillämpning av skiftbytesreglerna i ovan angivna situationer.

I de fall där det senast under mars månad är klart vilka arbetstider som ska gälla för de enskilda anställda under den kommande sommaren gäller inte skiftbytesreglerna i samband med övergång till sommarschema eller fastställd dagarbetstid. Övergång till annat skiftlag eller dagtid under sommaren blir i dessa fall att betrakta som en del av den ordinarie arbetstidsförläggningen.

Anställd som den 1 april eller därefter (dvs. efter det aktuella semesterårets början) får reda på att vederbörande under sommaren ska arbeta i ett annat skiftlag än det vanliga eller på annan arbetstid än den vanliga har vederbörande rätt till ersättning för skiftbyte i samband med skiftlagsbytet/arbetstidsbytet. I dessa fall gäller att ersättning utgår under de första tre arbetsdagarna i det nya skiftet/nya arbetstiden även i de fall då ”det gamla skiftlaget” inleder sommarperioden med en ledighetsperiod. De som omfattas av rätt till ersättning för skiftbyte/arbetstidsbyte enligt detta stycke har rätt till motsvarande ersättning vid motsvarande skiftlagsbyte/arbetstidsbyte efter sommarschemat.

Vid vanliga skiftbyten, som inte har att göra med själva semesterplaneringen, gäller avtalets huvudregel på vanligt sätt även under sommartid.

I andra fall, där företag tillämpar semesterstopp, förläggs ofta driftspersonalens semester till stopperperioden. Personer som av olika skäl inte vill ha semester under denna tid får då ofta arbeta dagtid, som är den enda arbetstid som förekommer under stopperperioden.

Förbunden är ense om motsvarande tillämpning även i dessa fall. Detta innebär att den som senast under mars månad får vetskap om sin arbetstid under stopptiden ej får ersättning enligt skiftbytesreglerna. Motsatsen gäller för den som får veta om den ändrade arbetstiden den 1 april eller därefter.

Tillämpning av reglerna om skiftbyte i samband med infallande sommarsemester i vissa fall

Fråga har uppkommit hur reglerna om skiftbyte ska tillämpas i situationer då ett skiftbyte äger rum strax innan det nya skiftlaget ska påbörja sin sommarsemester och den anställde ifråga återgår till sitt gamla arbete eller annat arbete, då skiftlaget börjar sin semester. Att den anställde inte får semester samtidigt med det övriga skiftlaget beror vanligtvis på att det tillfälliga arbetet i skiftlaget inte varit avsett att medföra någon förändring av den anställdes tidigare fastställda semesterperiod.

Förbunden är ense om att en återgång till det gamla arbetet eller utförande av arbete på annan arbetstid då skiftlaget påbörjar sin semester innebär ett nytt skiftbyte trots att det aktuella skiftlaget då inte är i arbete. Anledningen härtill är att det inte kan vara rimligt att betrakta arbetet under hela semesterperioden som övertidsarbete, då arbetet är betingat av att den anställde ifråga ska ha sin semester vid annan tidpunkt enligt gällande semesterplan.

Slutsatsen är att den anställde får ersättning för skiftbyte under de tre första arbetsdagarna under det aktuella skiftlagets semesterperiod. Denna tillämpning rimmar väl med den tillämpning förbunden enats om vid skiftbyte i samband med ändrade skiftscheman under semesterperioden. Vad härmed åsyftas är att förekommande skiftbytesersättning utgår under de tre första arbetsdagarna i det nya skiftlaget även i fall då det gamla skiftlaget inleder sommarperioden med en ledighetsperiod.

Förbunden är ense om att den överenskomna tillämpningen av skiftbytesreglerna i samband med sommarsemester ej har någon inverkan på regelns normaltillämpning vid skiftbyte i samband med skiftschemats normala ledighetsperioder även om någon eller några semesterdagar ingår i perioden.

Tillämpning av reglerna om skiftbyte i fall då en anställd önskar arbeta under tid som utgör obetald semesterledighet

Anställd som ej har tjänat in full semesterlön har rätt att avstå från den obetalda delen av semesterledigheten eller del därav. I dessa fall utökas årsarbetstiden med ett antal timmar som motsvarar den inte uttagna delen av semesterledigheten.

För dagtidsanställda betyder detta normalt endast att den anställda arbetar ett antal fler dagar på sin vanliga dagtid.

För anställda med skiftarbete innebär det dock en förändring av arbetstiden om den anställde ska arbeta under tid då skiftlaget i övrigt har semester. Förbunden är ense om att skiftbytesreglerna i dessa fall ska tillämpas på så sätt att skiftbytesersättning utgår under de tre första arbetsdagarna i den nya arbetstid som gäller under skiftlagets återstående semestertid. I likhet med vad som ovan sagts rörande ändrade skiftscheman gäller även här, att den som redan före mars månads utgång får reda

på under vilka dagar han ska arbeta under ”den obetalda semesterledigheten” ej anses göra ett skiftbyte.

I de fall då den anställde endast arbetar i ett skiftlag eller i övrigt bara har en arbetstid under den återstående semesterledigheten för det ordinarie skiftlaget, blir det mestadels ingen ytterligare ersättning då han återupptar arbetet i det ordinarie skiftlaget, eftersom detta vanligtvis sker inom 21 dagar. Skulle så ej vara fallet, eller har den anställde under semestertiden arbetat i flera arbetstider blir det enligt huvudregeln skiftbytesersättning vid återupptagandet av arbetet i det ordinarie skiftlaget.

Sparande av femte semestervecka

Då någon önskar spara sin femte semestervecka eller del därav uppkommer ibland samma problem som beskrivits ovan. Även i dessa fall ska årsarbetstiden utökas med den tid som motsvarar den sparade semestern.

Om det är fråga om dagtidsanställda eller anställda som helt enkelt gör några ytterligare skift i det egna skiftlaget uppkommer inga skiftbytesproblem. I den mån det blir fråga om skiftbyten är förbunden ense om att tillämpningen ska vara densamma som för dem som arbetar under ”obetald semesterledighet”.

Tillämpning av skiftbytesreglerna i samband med återkomst efter längre ledighet

Fråga har uppkommit hur reglerna om skiftbyte ska tillämpas då den anställde återkommer från längre ledighet exempelvis studieledighet, föräldraledighet, militär-tjänstgöring, långtidssjukskrivning eller annan tjänstledighet.

Grundtanken med skiftbytesreglerna är att kompensera för plötsliga störningar för de enskilda vid arbetstidsbyten. Enligt förbundens mening föreligger inte sådana olägenheter vid återkomst efter längre ledigheter som ovan angetts. Reglerna om skiftbyte är inte heller avsedda att täcka sådana situationer.

Förbunden är ense om att definiera begreppet ”längre ledighet” så att därmed avses ledighet som varat mer än två månader. Skiftbytesreglerna gäller således inte vid återkomst efter ledighet som varat mer än två månader.

Tillämpning av skiftbytesreglerna i samband med ändrad arbetstidsform

Förbunden är ense om att reglerna om skiftbyte i princip inte är tillämpliga vid byte av arbetstidsform, exempelvis vid övergång från intermittert 3-skift till kontinuerligt 3-skift.

Skiftbytesreglerna skall, som ovan angetts, kompensera för plötsliga störningar för de enskilda vid arbetstidsbyten. Det kan därför vara naturligt att tillämpa motsvarande betraktelsesätt vid byte av arbetstidsform. Om sådana byten sker med kort

varsel kan en jämförelse göras med tillämpningen av skiftbytesreglerna i samband med ändrade semesterscheman.

Förbunden är ense om att skiftbytesreglerna inte tillämpas då besked till den enskilde om byte av arbetstidsform och arbetstidsförläggning (t ex inplacering i skiftschema) lämnas mer än 2 månader före bytet.

Om den enskilde får sådant besked mindre än 2 månader före bytet utgår dock ersättning motsvarande övergångsersättning under de tre första dagarna i den nya arbetstiden, även om det ”gamla” skiftlaget skulle ha en ledighetsperiod.

Tillämpning av skiftbytesreglerna då en anställd till följd av skiftbyte får göra fler respektive färre ordinarie arbetstimmar under en månad än enligt ordinarie schema

Det är ganska vanligt att en anställd till följd av skiftbyte kommer att utföra fler respektive färre ordinarie arbetstimmar under en månad än vad som följer av det ”ordinarie arbetstidsschemat” för månaden.

Vad som är det ”ordinarie arbetstidsschemat” för månaden avgörs av de lokala parterna. Om de lokala parterna ej enats om annat gäller, att vid beräkning av ”arbetstidstillhörighet” (kontrolltid) gäller såsom ordinarie arbetstid den arbetstid man tillhörde den första kalenderdagen i månaden.

Förbunden är ense om följande avtalstillämpning i dessa situationer:

Om den anställda till följd av skiftbyten får utföra fler arbetstimmar än vad som följer av det ursprungliga (ordinarie) schemat utgår ersättning med månadslönen
175

för varje överskjutande timme. Det är således fråga om ett överskjutande antal timmar med ordinarie lön, eftersom det handlar om arbete på ordinarie tid enligt avtalet.

Om däremot den anställda till följd av skiftbyten får utföra färre timmar än enligt det ursprungliga schemat utgår ändå månadslönen oavkortad. Detta beror på den grundläggande regeln att den anställda har rätt till lön för sitt ”ordinarie arbetstidsmått” även om arbetsgivaren inte tillhandahåller arbete under hela tiden. Rådgivningen är baserad på att det är arbetsgivaren som beslutar om skiftbyten och arbetstidsförläggningen. Om däremot den anställda själv önskar överflyttning till ett schema med kortare arbetstid under månaden görs tillämpligt avdrag från månadslönen om man inte enas om annat.

§ 9 Ersättning för övertidsarbete

Mom 1 Anställd har rätt till ersättning för utfört övertidsarbete enligt bestämmelserna i mom 3, såvida inte annan överenskommelse träffats enligt mom 2.

Mom 2 Arbetsgivaren och den anställde kan komma överens om att den anställde inte ska ha rätt till ersättning för övertidsarbete enligt bestämmelserna i mom 3 utan att förekomsten av övertidsarbete ska ersättas på annat sätt.

Övertidsarbete kan i stället ersättas med högre lön och/eller med ett större antal semesterdagar än vad som följer av semesterlagen och detta avtal.

En sådan överenskommelse ska vara skriftlig och ska avse en period om ett semesterår om arbetsgivaren och den anställde inte kommer överens om annat. Sådan annan överenskommelse kan inför varje nytt semesterår omförhandlas.

Arbetsgivaren ska underrätta berörd klubb vid tillfället då överenskommelse träffas. Underrättelse ska också ske då sådan överenskommelse sagts upp. Efter underrättelse enligt ovan, ska arbetsgivaren, om den fackliga organisationen så begär uppge de motiv som ligger till grund för överenskommelsen.

Om någon av parterna vill säga upp eller omförhandla en överenskommelse som gäller tills vidare, är förbunden överens om att uppsägningstiden ska vara tre månader. Detta innebär att frågor om omförhandling av överenskommelser bör tas upp i god tid före semesterårets utgång.

Anmärkning

På begäran av arbetsgivaren, den anställde eller dennes fackliga organisation ska övertidsjournalen enligt § 4 B mom 6 föras även för anställd som omfattas av överenskommelse om undantag enligt detta moment. En sådan journalföring förutsätter normalt den enskildes medverkan och syftar till att under en kontrollperiod skapa ett underlag för ställningstagande till framtida undantag.

Överenskommelse enligt detta moment kan träffas med sådana anställda vars arbetstid är svår att bestämma och kontrollera och vilka därför har betydande frihet rörande arbetstidens förläggning. Detta gäller även sådana anställda i vars befattningar det ligger att de i allt väsentligt själva har att avgöra om de behöver arbeta på övertid.

Arbetsgivaren ska inför att en överenskommelse tecknas kontrollera att den berörda befattningen omfattas av avtalets möjlighet att förhandla bort övertidsersättningen. Arbetsgivaren ska gå igenom och informera den anställde om villkoren för uppgörelsen, t ex frivillighet att teckna överenskommelsen, giltighetstid, uppsägningsmöjligheter samt hur uppföljning av arbetsbelastningen ska ske.

Det förutsätts att arbetsgivaren och den anställde inför en överenskommelse gör en ungefärlig bedömning av den mängd arbete som kan förväntas att den anställde har att utföra samt att de anpassar kompensationen i form av lön och semester till denna bedömning. Särskilt inför en nyanställning är det viktigt att en överenskommelse föregås av en sådan gemensam bedömning. Vid behov kan den anställde vända sig till sin fackliga organisation för diskussion om bedömningen.

Mom 3 Vid övertidsarbete utges ersättning per timme enligt följande:

- a) för övertidsarbete kl 06-17 helgfria måndag-fredag månadslönen
95
 - b) för övertidsarbete under helgfri tid kl 17-06 under perioden måndag kl 17-fredag kl 06 månadslönen för övertidsarbete på
85
för den anställde arbetsfria vardagar (måndag-fredag) utges även under tiden kl 06-17 ersättning per timme med månadslönen
85
 - c) för övertidsarbete fredag kl 17-måndag kl 06 månadslönen
70
 - d) för övertidsarbete från kl 17 dag före trettondagen, Kristi himmelsfärds dag och alla helgons dag till kl 06 dagen efter respektive helgdag samt från kl 17 dag före långfredagen, första maj, pingstafton, nationaldagen, midsommarafton, julafton och nysåfton fram till uppehållstidens början vid dessa helger månadslönen
70
- Ersättning enligt punkterna a) till c) utgår ej samtidigt med ersättning enligt punkt d).

- e) för övertidsarbete under i § 4 A mom 2 a) angivna uppehållstider för uppehållstid månadslönen

60

Anmärkning

Träffas lokal överenskommelse om temporärt upprätthållande av driften genom övertidsarbete under vissa uppehållstider enligt § 4 A mom 2 a) utgår ersättning med månadslönen per timme under

50

den helguppehållstid som omfattas av överenskommelsen.

Med överenskommelse enligt denna anmärkning avses såväl tillsvidare gällande överenskommelser om drift under vissa uppehållstider som tillfälliga överenskommelser avseende enstaka år.

Träffas sådan överenskommelse utgår för övertidsarbete på annan helguppehållstid under lika många timmar som omfattas av överenskommelsen om utökad driftstid ersättning med

månadslönen per timme.

50

Ersättning enligt detta stycke ska i görligaste mån utges för övertidsarbete under helguppehållstid under samma kalenderår som omfattas av den utökade driftstiden.

Överenskommelse om vilka uppehållstider som omfattas av betalning enligt detta stycke träffas i samband med överenskommelsen om utökning av driftstiden. Kan överenskommelse ej träffas om vilka uppehållstider ersättningen ska vara månadslönen gäller i sista hand att ersättningen ifråga.

50

utgår under de uppehållstider som infaller närmast efter den uppehållstid med vilka driftstiden utökats.

Tillägg för obekvämt arbetstid eller ersättning för övertid enligt §§ 5 och 6 utgår ej samtidigt med ersättning enligt denna anmärkning. Om parterna lokalt enats om annan divisor än månadslönen

50

enligt första stycket gäller denna divisor vid tillämpning av anmärkningen i övrigt.

Ersättning enligt punkterna a) till c) utgår ej samtidigt med ersättning enligt punkt e).

För samtliga övertidsersättningar gäller att de är beräknade så att de innehåller värdet av semesterlön.

Ersättningarna är även beräknade så att de inkluderar tillägg för kortare arbetstid än 40 timmar per vecka.

Anmärkning

Om ersättning ska utges under en löneperiod då anställd till följd av skiftbytte haft att utföra färre antal timmar ordinarie arbetstid än enligt grundschema för löneperioden, görs från övertidsersättningen avdrag med månadslönen för det antal timmar som

175

erfordras för att uppnå fullt antal ordinarie timmar enligt grundschema.

Skälet härtill är att månadslönen avser full ordinarie arbetstid varje månad. Om avdrag enligt ovan ej görs skulle "dubbel grundlön" utges för det antal timmar som ej utförts som ordinarie arbetstid men som ligger i månadslönen och som samtidigt ligger i övertidsdivisorn.

Mom 4

Till deltidanställd som utför arbete utöver den för vederbörande gällande ordinarie arbetstiden utgår ersättning per överskjutande timme enligt mom 3.

Vid tillämpning av divisorerna i mom 3 ska den deltidanställdes lön uppräknas till lön motsvarande full ordinarie arbetstid.

Anmärkningar

- 1) *Ersättning enligt detta moment utges ej vid arbetsbyte som två arbetskamrater kommit överens om, eller då någon på eget initiativ väljer att arbeta under annan tid än den ordinarie.*
- 2) *I den mån övertid tas ut av deltidanställd med delpension bör med hänsyn till grunderna för pensionsbeslutet ledighet beviljas motsvarande övertiden.*

§ 10 Särskilda ersättningar

Mom 1 Anställd som beordras utföra övertidsarbete på tid som inte utgör direkt fortsättning på den ordinarie arbetstiden erhåller övertidsersättning för den tid arbetet tar dock lägst för tre timmar.

Anmärkning

Ersättning enligt detta moment utgår inte:

- Om övertidsarbetet är åtskilt från den ordinarie arbetstiden endast av måltidsuppehåll.
- För arbetsplatsträffar, skiftlagsträffar, information och utbildningar i anslutning till ordinarie arbetstidens början.

I dessa fall utgår endast ersättning för den faktiskt arbetade tiden.

Förutom de situationer som regleras i anmärkningen gäller att regeln är tillämplig fullt ut så snart någon blir beordrad att utföra övertidsarbete på tid som inte är en direkt fortsättning på den ordinarie arbetstiden. Detta gäller oavsett om arbetet utförs helt separat eller i anslutning till den ordinarie arbetstidens början. Ett av skälen till denna inställning är att vi inte vill skapa en situation där en anställd som kommer ut till arbete kl 05.00 på morgonen och är färdig och går hem kl 06.00 får tre timmars ersättning medan den som är kvar till ordinarie arbetstidens början kl 07.00 bara får ersättning för två timmar.

Parterna är såvitt avser tillämpning av de olika divisorerna ense om följande: De tre timmarna räknas från början av arbetet och tre timmar framåt. För den som börjar en vanlig vardag klockan 05.00 utgår således ersättning med månadslön för första timmen och med månadslönen för andra och tredje timmen. 85

95

Den tredje timmen är i exemplet en ”utfyllnadstimme” eftersom den ordinarie arbetstiden börjat.

Till övertidsjournalen förs dock endast faktiskt arbetad tid.

Mom 2 Med beredskapstjänst avses tid då anställd, utan att befinna sig på arbetsstället, är beredd att efter kallelse börja arbetet. För beredskapstjänst utgår ersättning enligt lokal överenskommelse.

Beredskapstjänsten fullgörs enligt överenskommet tjänstgörings-schema. Sådant schema ska uppgöras och anpassas med hänsyn till

lokala förhållanden för att företagets verksamhet i möjligaste mån ska kunna fortgå ostörd under ordinarie arbetstid.

Anmärkning

Lokalt bör upprättas förteckning över befattningar som är förenade med beredskapstjänst samt befattningshavare som har att fullgöra beredskapstjänst liksom personal som i första hand kommer i fråga för beredskapstjänst vid förfall för ordinarie tjänstgörande.

Hela paragrafen är kopplad till situationer då anställda måste inställa sig på arbetsplatsen för att utföra övertidsarbete. Moment 3 innehåller en generell regel om att arbetsgivaren är skyldig att ersätta berörda anställda för de kostnader, som är förenade med inställelsen.

Ordet erforderliga ska förstås så att kostnaderna får anses nödvändiga för att den anställda ska kunna fullgöra sina skyldigheter på ett rimligt sätt.

Det står berörda parter fritt att avgöra i vilka former förekommande kostnadsersättning ska utgå.

Beredskapstjänst innebär att arbetstagaren ska vara anträffbar för att på begäran inställa sig på arbetsstället eller annan angiven plats för att utföra arbete. Parterna noterar att beredskapstjänst även kan innebära att arbetstagaren ska utföra arbete utan att behöva inställa sig till arbetsplatsen eller att arbetstagaren via ett mobilt verktyg eller liknande ska vara anträffbar för att arbeta.

En förutsättning för arbetsskyldighet under beredskap är att en lokal överenskommelse om ersättning träffas. I en sådan överenskommelse bör beaktas att det finns olika former av beredskap.

Mom 3 Erforderliga kostnader för inställelse på arbetsplatsen ersätts av arbetsgivaren.

§ 11 Semester

Semester utgår enligt lag.

I semesterhänseende räknas dag från kl 06.00 till 06.00.

Mom 1 De lokala parterna kan komma överens om förskjutning av semesterår och/eller intjänandeår.

Mom 2 Arbetsgivaren och en enskild anställd kan komma överens om längre semester än vad som följer av semesterlagen som ett led i en överenskommelse om att den anställda inte ska ha rätt till övertidsersättning enligt § 6 mom 3.

Mom 3 Semesterlönen utgörs av den på semestertiden belöpande aktuella månadslönen samt semestertillägg enligt nedan.

Semestertillägget för varje betald semesterdag utgör

- 0,8 % av den anställdes vid semestertillfället aktuella månadslönen
- 0,54 % av summan av rörliga lönedelar som utbetalats under intjänandeåret.

Med månadslön avses i detta sammanhang fast kontant månadslön och eventuella fasta lönetillägg per månad. Beträffande ändrad sysselsättningsgrad – se mom 8 nedan.

Med rörlig lönedel avses i detta sammanhang provision, tantiem, bonus eller liknande rörliga lönedelar, premielön, skift-, jour-, beredskaps- och OB-ersättning eller liknande rörlig lönedel i den mån den inte inräknats i månadslönen.

Till ”summan av rörliga lönedelar som utbetalats under intjänandeåret” ska för varje kalenderdag (hel eller delvis) med semesterlönegrundande frånvaro läggas en genomsnittlig dagsinkomst av rörliga lönedelar. Denna genomsnittliga dagsinkomst beräknas genom att de rörliga lönedelar som utbetalats under intjänandeåret divideras med antalet anställningsdagar (definierat enligt 7 § semesterlagen) utom

semesterledighetsdagar och hela kalenderdagar med semesterlönegrundande frånvaro under intjänandeåret.

Anmärkningar

- 1) *Semestertillägget 0,54 % förutsätter att den anställda har tjänat in full betald semester. I annat fall ska semestertillägget justeras genom att 0,54 % multipliceras med det antal semesterdagar den anställda är berättigad till enligt mom 2 ovan och divideras med antalet betalda semesterdagar som den anställda har tjänat in.*
- 2) *Med provision, tantiem, bonus och liknande avses här sådana rörliga lönedelar som har direkt samband med den anställdes personliga arbetsinsats.*
- 3) *Vad beträffar övertidsersättning och restidsersättning har divisorerna i §§ 9 och 12 fastställts så att de inbegriper semesterlön, varför dessa löneelement inte ska ingå vid beräkning av "summan av rörliga lönedelar som utbetalats under intjänandeåret".*

Mom 4 Semestertillägget om 0,8 % resp. 0,54 % betalas ut vid det ordinarie löneutbetalningstillfället i samband med eller närmast efter semestern om inte annan lokal överenskommelse träffas.

Om överenskommelse träffats om att semesterår och intjänandeår ska sammanfalla kan arbetsgivaren i stället betala ut semestertillägget om 0,54 % vid första ordinarie löneutbetalningstillfälle omedelbart efter semesterårets utgång.

Mom 5 Semesterersättning utgår med 4,6 % av den aktuella månadslönen per outtagen betald semesterdag samt semestertillägg. Den aktuella månadslönen och semestertillägget beräknas enligt mom 3 ovan.

Semesterersättning för sparad semesterdag beräknas som om den sparade dagen tagits ut det semesterår anställningen upphörde. Beträffande ändrad sysselsättningsgrad se mom 8.

Mom 6 Träffas lokal överenskommelse om uppdelning av semestern – i förekommande fall i samband med överenskommelse om skiftschema inkluderande semesterledighet – utgår särskild ersättning för den del av den anställdes semester som förläggs skild från huvudsemestern (**semesteruppdelningsersättning**). Det ankommer på de lokala parterna att vid behov komma överens om vilken semesterperiod som ska betraktas som huvudsemester.

Som uppdelning av semester räknas inte det fall att fyra veckor läggs ut i ett sammanhang och den överskjutande semestern skild därifrån.

Ersättning utgörs av månadslönen/50 för varje semesterdag som under semesteråret förläggs skild från huvudsemestern. Ersättning utbetalas i samband med uttagandet av den semester ersättningen avser, om inte annan överenskommelse träffas.

Motsvarande ersättning utgår till anställd enligt ovan som får sin semester uppdelad efter enskild överenskommelse, tillkommen på begäran av arbetsgivaren. Om en anställd på egen begäran får sin semester uppdelad utgår ingen ersättning.

Ersättning utgår inte för semesterdagar som sparas till ett kommande år. Ersättning för sådan sparad semester utgår ej heller under det semesterår då den sparade semestern tas ut. Ersättning utgår ej för semesterdagar utöver fyra veckor, för vilka semesterlön ej intjänats och som därmed inte får sparas.

Uppdelning av semestern

Överenskommelse om uppdelning av huvudsemestern (= de fyra veckor som omnämns i 12 § semesterlagen) kan träffas av de lokala parterna. Om så sker utges ersättning per vecka eller per semesterdag för den tid som förläggs skild från huvudsemestern. Om uppdelning sker i 2 + 2 veckor får man komma överens om vilka 2 veckor som ska räknas som huvudsemester. För dessa 2 veckor utges ingen ersättning.

Om uppdelning sker av huvudsemesterns 4 veckor ska ersättning också utgå för resterande semesterdagar om de tas ut samma år. Sparas de utgår inte ersättning.

Även den som har rätt till semesterledighet men inte hunnit tjäna in semesterlön och som får sin semester uppdelad ska ha ersättning. Däremot utges ingen ersättning för dagar utöver 4 veckor eftersom semester som inte är förenad med semesterlön inte kan sparas. En förutsättning för att dessa ersättningar ska utgå är att

förläggningen och därmed sammanhängande uppdelning sker genom kollektiv överenskommelse.

Utläggning av semester för anställda i kontinuerligt arbete

Semestern för året är frändragen årsarbetstiden och ingår i schemafritiden. Detta innebär att semestern ska läggas ut under de schemalagda ledighetsperioderna. Det är viktigt att det av schemat framgår vilka delar av ledighetsperioderna som är semester, eftersom så många regler i semesterlagen och avtalet är knutna just till semesterbegreppet. Observera att ny semester för anställd, som blir sjuk under semester och vill ha ny semesterledighet motsvarande sjuktiden, ska förläggas till arbetstid (sådan semesterledighet ska således inte förläggas till schemafritid).

Önskar någon och får semester beviljad under en vecka som inte är frivecka, omvandlas denna till frivecka genom att veckans arbetsskift ”flyttas över” till annan fritid. Har någon anställd extra friskift kan dessa användas för avräkning mot de aktuella arbetsskiften.

Mom 7 För varje uttagen obetald semesterdag görs avdrag från den anställdes aktuella månadslön – beräknad enligt mom 3 ovan – med 4,6 % av månadslönen.

Mom 8 Om den anställda under intjänandeåret haft annan sysselsättningsgrad än vid semestertillfället ska den vid semestertillfället aktuella månadslönen – beräknad enligt mom 3 ovan – proportioneras i förhållande till den anställdes andel av full ordinarie arbetstid vid arbetsplatsen under intjänandeåret.

Om den proportionerade månadslönen blir större än den vid semestertillfället aktuella månadslönen ska för varje uttagen betald semesterdag betalas ut 4,6 % av skillnaden mellan dessa månadslöner.

Om den proportionerade månadslönen blir mindre än den vid semestertillfället aktuella månadslönen ska för varje uttagen betald semesterdag göras ett avdrag med 4,6 % av skillnaden mellan dessa månadslöner.

Om sysselsättningsgraden har ändrats under löpande kalendermånad ska vid beräkningen användas den sysselsättningsgrad som har gällt under det övervägande antalet kalenderdagar av månaden.

Mom 9

- a) Den anställda har på de villkor som framgår av Semesterlagen rätt att spara de betalda semesterdagar som överstiger 20 (dvs. den femte semesterveckan). Om en anställd har rätt till flera semesterdagar än 25, har den anställda efter överenskommelse med arbetsgivaren rätt att spara även dessa överskjutande semesterdagar förutsatt att han inte samma år tar ut tidigare sparad semester.

Arbetsgivaren och den anställda ska – såvitt avser dessa överskjutande semesterdagar – komma överens om hur ovannämnda sparade semesterdagar ska läggas ut såväl vad beträffar semesteråret som förläggningen under detta.

- b) Sparade semesterdagar ska tas ut i den ordning de sparats. Semesterdagar som sparats enligt semesterlagen ska tas ut före de ytterligare semesterdagar som sparats enligt a) ovan under samma år.
- c) Semesterlön för sparad semester beräknas enligt mom 3 ovan. Vid beräkning av semestertillägget om 0,54 % gäller att all frånvaro under intjänandeåret utom ordinarie semester behandlas på samma sätt som semesterlönegrundande frånvaro.

Semesterlönen för sparad semester ska anpassas till den anställdes andel av full ordinarie arbetstid under det intjänandeår som föregick det semesterår då dagen sparades i enlighet med mom 8 ovan.

- d) Semesterersättning för sparad semesterdag beräknas med iakttagande av mom 8 ovan som om den sparade dagen tagits ut det semesterår anställningen upphörde.

Om en anställd sparar semester innebär det definitionsmässigt att den faktiska arbetstiden blir motsvarande längre det år då semestern sparas. Motsatsen gäller det år då den sparade semestern tas ut.

För anställda i kontinuerligt arbete innebär detta att årsarbetstiden ökar med vad som motsvarar den sparade semestern. Arbete ska alltså utföras under ytterligare det antal skift som motsvarar den utökade årsarbetstiden. Då sedan den sparade semestern tas ut ska årsarbetstiden respektive antalet skift på motsvarande sätt minskas.

För deltidsanställda gäller dessutom följande vid sparande av semester:

Om exempelvis någon med halvtidsanställning – med arbetstiden förlagd så att arbete sker under full tid varannan vecka medan varannan vecka är arbetsfri – önskar spara en ”semestervecka” gäller: att antalet arbetsdagar i genomsnitt per vecka är 2,5 vilket ger 3 nettosemesterdagar under veckan. Det år då semestern sparas ska således antalet arbetsdagar ökas med 3. Om arbetstiden är förlagd på samma sätt då den sparade semestern tas ut ska antalet arbetsdagar minskas med 3 under det året.

Om arbetstiden är förändrad det år då den sparade semestern tas ut – exempelvis så att den anställde arbetar veckans alla dagar men med reducerad tid varje dag – ska antalet arbetsdagar minskas med 5 det år då semestern tas ut. I detta läge sammanfaller nämligen antalet bruttosemesterdagar med antalet nettosemesterdagar.

Mom 10 För deltidsanställd med intermittent tjänstgöring – innebärande att den anställde inte arbetar varje dag i veckan – gäller följande vid utläggning av semesterdagar:

Av det sammanlagda antalet semesterdagar – betalda och obetalda – läggs så många semesterdagar ut på schemalagda arbetsdagar som svarar mot den deltidsanställdes schemalagda arbetsdagar per vecka i förhållande till den heltidsanställdes schemalagda arbetsdagar per vecka. (Betalda och obetalda semesterdagar ska därvid proportioneras var för sig.)

Nedan redovisas hur många semesterdagar som ska läggas ut på schemalagda arbetsdagar (nettosemesterdagar) vid olika antal schemalagda arbetsdagar per helgfri vecka i genomsnitt:

Antal arbetsdagar per vecka i genomsnitt	Antal nettosemesterdagar (vid 25 dagars bruttosemester)
4	20
3,5	18
3	15
2,5	13
2	10

Om den anställdes arbetstidsschema ändras så att ”antalet arbetsdagar per vecka” förändras ska antalet outtagna nettosemesterdagar omräknas att svara mot den nya arbetstiden.

Beräkning av semestertillägg, semesterersättning respektive löneavdrag (vid obetald semester) ska ske med utgångspunkt från antalet bruttosemesterdagar.

Anmärkning

Om antalet bruttosemesterdagar är högre (eller lägre) än 25 ska den anställdes nettosemesterdagar beräknas utifrån antalet bruttosemesterdagar i det enskilda fallet.

Mom 11

Aktualiseras en tillämpning av 26 a § semesterlagen kan den anställde, en (1) månad innan utgången av det semesterår som lokalt tillämpas på arbetsplatsen, meddela arbetsgivaren att den anställde väljer att ersättas i pensionsavsättning istället för kontanter. Vid pensionsavsättning inbetalar arbetsgivaren det avsatta beloppet samt tillför uppräkningsbelopp enligt nedan:

En uppräkningsbelopp görs på det avsatta beloppet med 5% för anställda som den 1 januari samma år omfattas av avtalspension SAF-LO och under kalenderåret innan avsättningstidpunkten haft en inrapporterad pensionsmedförande lön till Fora som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp (ibb).

En uppräkningsbelopp görs på det avsatta beloppet med 30% för anställda som den 1 januari samma år omfattas av avtalspension SAF-LO och under kalenderåret innan avsättningstidpunkten haft en inrapporterad pensionsmedförande lön till Fora som överstiger 7,5 ibb.

Om den anställde inte omfattas av avtalspension SAF-LO görs ingen uppräkningsbelopp.

Anmärkning

Regleringen i 26 a § semesterlagen syftar till att säkerställa att en arbetstagare även vid längre tids frånvaro får möjlighet att ha betald semester under nästkommande semesterår. Paragrafen tar sikte på situationer när semesterledigheten inte har kunnat läggas ut till följd av exempelvis långvarig sjukdom. Semesterlön kan då utbetalas för det antal dagar som tillsammans med det antal dagar som intjänats under intjänandeåret överstiger tjugofem.

Bestämmelsen i avtalet är inte tillämplig när arbetsgivaren tillämpar sammanfallande intjänande- och semesterår. Bakgrunden till detta är att antalet dagar som intjänats under intjänandeåret inte kan överstiga tjugofem.

§ 12 Restidsersättning

Mom 1 Den anställde har i förekommande fall rätt till restidsersättning under de förutsättningar som gäller enligt mom 2 nedan.

Anmärkningar

- 1) Arbetsgivaren och den anställde kan komma överens om att kompensation för restid ska utgå i annan form, t ex att förekomsten av restid ska beaktas vid fastställande av lönen.*
- 2) Anställd med en befattning som normalt medför tjänsteresor i betydande omfattning, t ex som resande försäljare eller liknande, har rätt till restidsersättning endast om arbetsgivaren och den anställde kommit överens härom.*

Mom 2 Med restid som medför rätt till ersättning avses den tid under en beordrad tjänsteresa som åtgår för själva resan till bestämmelseorten och som faller utanför den anställdes ordinarie arbetstid.

Vid beräkning av restid ska endast fulla halvtimmar medtas.

Om restid föreligger såväl före som efter den ordinarie arbetstiden viss dag ska de båda tidsperioderna sammanräknas.

Om arbetsgivaren har bekostat sovplats på tåg eller båt under resan eller del av denna, ska tiden kl 22.00-08.00 ej medräknas.

Som restid räknas även normal tidsåtgång då den anställde själv kör bil eller annat fordon, oavsett om detta tillhör arbetsgivaren eller ej.

Resan ska anses påbörjad och avslutad i enlighet med de bestämmelser som gäller för traktamentsberäkning eller motsvarande vid respektive företag.

Mom 3 Restidsersättning utges per timme med

månadslönen

240

utom när resan företagits under tiden kl 17.00 fredag-kl 06.00 måndag eller kl 17.00 dag före arbetsfri helgdagsafton eller helgdag-kl 06.00 dag efter helgdag, då ersättningen är

månadslönen

190

Anmärkning

Divisorerna är beräknade så att de inbegriper värdet av semesterlönen. Vid tillämpning av divisorerna ska en deltidsanställds lön räknas upp till lön motsvarande full ordinarie arbetstid.

§ 13 Permission och tjänstledighet

Mom 1 Med **permission** förstås kortare ledighet med bibehållen lön under högst en dag. Med bibehållen lön avses den lön – inklusive förekommande tillägg – den anställde skulle ha uppburit om han varit i arbete. Vid nära anhörigs begravning kan permission även omfatta nödvändiga (högst två) resdagar.

Grunder för permission

Permission kan beviljas i ett läge där den anställde kortvarigt behöver lämna sitt arbete, och situationen är sådan att det är rimligt att den korta frånvaron inte förorsakar löneavdrag.

Vid bedömningen har man att i princip ställa sig två frågor, nämligen ”Varför måste ärendet ske under arbetstiden?” samt ”Är anledningen till frånvaron sådan att det är rimligt att löneavdrag ej ska göras?”

Om man börjar med den första frågan kan frånvaroanledningen – som framgår av nedan angivna exempel – ibland vara av akut karaktär. Detta kan exempelvis gälla olika typer av sjukdomsfall. Det kan i andra fall vara så att någon måste uppsöka någon inrättning som normalt endast är tillgänglig under vederbörandes arbetstid.

Om det är fråga om situationer där ärendet eller besöket kan planeras – exempelvis besök vid en sjukvårdsinrättning efter remiss – kan bedömningen av det enskilda fallet påverkas av arbetstidsförläggningen. Om sjukvårdsinrättningen endast är öppen under vanlig vardagstid är det troligt att en anställd med dagtid måste besöka inrättningen under sin arbetstid. En anställd med skiftarbete bör däremot rimligen kunna besöka inrättningen under någon dag då han inte har arbetstiden förlagd till den tid då mottagningen är öppen.

I permissionsbegreppet ligger således ett av faktiska omständigheter framtvingat behov av att lämna arbetsplatsen för att utföra ett angeläget ärende. Det handlar inte om en allmän rättighet att utträta vissa typer av ärenden på arbetstid även om de väl kan utföras på fritiden.

En annan sak som i vissa lägen kan påverka bedömningen är om den anställde får ta itu med arbetsuppgiften då han återkommer eller om den måste utföras av någon annan under frånvaron. Det ligger i sakens natur att bedömningen i den sista typen av fall ibland måste bli något striktare.

Eftersom permission enligt ifrågavarande bestämmelser är betald tid är parterna ense om att betrakta permissionstiden som ordinarie arbetstid vid tillämpning av semesterlagen. Detta är det enklaste sättet att få rätt tidsunderlag för semesterlöneberäkningen.

För att arbetsgivaren ska kunna bevilja permission ligger det i sakens natur att den enskilde i förväg ska begära permission och ange skälet till sin begäran. Naturligtvis måste man även här ta hänsyn till det enskilda fallet. Om exempelvis en nära anhörig till en anställd blivit svårt sjuk under natten och den anställda måste ombesörja transport till sjukhus är det naturligt att denne snarast möjligt sätter sig i kontakt med arbetsgivaren och anger orsaken till frånvaron samt anhåller om permission med anledning av det inträffade. Vid akut sjukdom eller olycksfall före ordinarie arbetstidens början ska kontakt också snarast tas med arbetsgivaren.

Permission ges inte under redan beviljad ledighet.

Exempel på permissionsgrundande fall:

Eget bröllop och egen femtioårsdag

I dessa fall är det endast själva högtidsdagen som kan vara permissionsgrundande.

Förstagångsbesök hos läkare eller tandläkare vid akut sjukdom eller olycksfall

Avsikten med detta permissionsgrundande fall är att ge möjlighet att under arbetstid med bibehållen lön uppsöka läkare eller tandläkare vid en plötsligt uppkommen akut sjukdom eller ett olycksfall (eftersom någon praktisk användbar medicinsk definition av begreppet akut sjukdom är så gott som omöjligt att ge, måste den anställdes hälsotillstånd med anledning av den uppkomna sjukdomen vara vägledande).

Med förstagångsbesök avses det första besöket ett akut sjukdomsfall föranleder. Ska ett nytt läkarbesök för samma sjukdom vara att se som ett permissionsgrundande förstagångsbesök, krävs att den sjukdomsdrabbade har varit återställd från det akuta stadiet och det därefter uppträder på nytt.

Ett speciellt fall uppstår om läkaren vid besöket bedömer att den anställda genast bör remitteras till sjukhus eller annan läkare. För att remissen ska vara permissionsgrundande med bibehållen lön, fordras att denna utfärdas av någon av de läkarkategorier som anges under rubriken ”Besök vid sjukvårdsinrättning efter remiss av företagsläkare”.

Permission beviljas endast för den tid läkarbesöket tar i anspråk samt erforderlig tid för resa till och från läkarmottagningen med arbetsplatsen som utgångspunkt. Det gäller oberoende av om den anställda blir sjukskriven vid besöket eller ej. Syftet med permissionsbestämmelserna har inte varit att ersätta karensdagsregeln. I normalfallet innebär detta att den anställda ska ha arbetat någon del av dagen för permission, före eller efter läkarbesöket.

För att vara permissionsgrundande ska själva läkarbesöket ha ett naturligt samband med arbetstiden. En anställd som ska gå på eftermiddagsskiftet måste exempelvis uppsöka en läkare på förmiddagen för att få en skada behandlad. Han har i detta fall inte rätt till permission under någon del av eftermiddagsskiftet om läkarbehandlingen är avslutad dessförinnan. Det är heller inte meningen att en anställd i en sådan situation ska vänta med att uppsöka läkare till dess hans arbetstid börjar för erhålla permission.

Återbesök vid sjukvårdsinrättning efter olycksfall

Grundprincipen är, att en anställd som behöver vissa återkommande behandlingar efter en skada som inträffat på arbetsplatsen eller under resa direkt dit eller därifrån, ska kunna få permission för den nödvändiga läkarvården. Liksom vid förstagångsbesök i samband med akut sjukdom är det endast den tid läkarbesöket tar i anspråk samt erforderlig tid för resa till och från läkarmottagningen som berättigar till permission.

Utgångspunkten för att permission ska kunna beviljas är vidare att den anställda vid tiden för återbesöket inte är sjukskriven. Detta innebär att han vanligtvis blir borta under en del av en dag då han i övrigt arbetar.

Liksom vid förstagångsbesök gäller att återbesöket för att vara permissionsgrundande ska ha ett naturligt samband med arbetstiden.

Vidare gäller att återbesöket för att vara permissionsgrundande ska ha föreskrivits av läkare eller tandläkare.

Bestämmelsen har för dessa fall inte föreskrivit någon begränsning av antalet återbesök som kan berättiga till permission.

Frånvaro under del av dag i samband med arbetsskada

Om en anställd drabbats av arbetsskada har det många gånger ansetts rimligt att den anställda kan få permission under resten av dagen, om han till följd av skadan inte kan fortsätta arbetet. En förutsättning för permission är att fallet inte föranlett sjukskrivning.

Det är för rätten till permission inte nödvändigt att arbetsskadan föranleder läkarbesök, även om detta vanligtvis torde vara fallet. Bedömningen av om skadefallet motiverar att den anställda lämnar arbetsplatsen får ske utifrån allmänna värderingar med hänsyn till såväl skadans art och omfattning som den anställdes arbetsuppgifter.

Besök vid sjukvårdsinrättning efter remiss av företagsläkare

Permission kan beviljas för besök vid sjukvårdsinrättning efter remiss av företagsläkare eller annan läkare, då företagsläkare inte finns eller inte är tillgänglig. Med företagsläkare åsyftas vid företaget anställd läkare och läkare vid företagshälsöverskådningscentral till vilken företaget är anslutet. Även remisser utfärdade av läkare, med vilken företaget träffat avtal om att denne ska ta emot företagets anställda vid uppkommande sjukdomar, kan ge rätt till permission.

Sjukvårdsinrättning avser inrättning där läkare eller annan specialist kan göra någon form av medicinsk bedömning som den remitterande läkaren inte har möjlighet att genomföra, t ex röntgenundersökning, provtagning, specialistbedömning.

Undersökning och behandling av besvärliga sjukdomar och skador åvilar den allmänna sjukvården. För att remissbesök vid sjukvårdsinrättning ska vara permissionsgrundande krävs att någon av ovan angivna kategorier av läkare bedömt besöket som nödvändigt antingen från förebyggande hälsovårdssynpunkt, dvs. undersökning som en del av en fastlagd hälsoundersökning eller vid akut sjukdom eller olycksfall.

Förbunden är ense om att remissen kan avse såväl specialistundersökning som behandling men har begränsat permissionstillfällena till sammanlagt tio gånger för en och samma sjukdom resp. olycksfall. Ska ett nytt besök vara permissionsgrundande, fordras att den sjukdoms- eller olycksfallsdrabbade har varit återställd från det akuta stadiet och att sjukdomen eller olycksfallet uppträder på nytt.

Riktad hälsokontroll

Denna typ av kontroller har ofta ett samband med de speciella arbetsuppgifter en anställd utför och är i övrigt ett inslag i hälsovården som det är rimligt att anställda får tillgång till utan inkomstförlust i de fall de blir kallade till sådana kontroller under sin arbetstid.

Det är den tid som åtgår för själva kontrollen och i förekommande fall nödvändig restid som är permissionsgrundande.

Nära anhörigs frånfälle

Vad som menas med nära anhörig är egentligen något som kan variera från fall till fall. I grund och botten är det närmast den anställdes personliga och sociala relationer till den avlidne som bör ligga till grund för bedömningen. I allmänhet är det människor ur följande kategorier som brukar räknas till nära anhöriga i dessa sammanhang: make/maka, sammanboende, barn, barnbarn, syskon, föräldrar, mor- och farföräldrar samt svärföräldrar.

Dag för permission som beviljas i detta fall bör ligga i nära anslutning till dagen för den anhöriges frånfälle. Den permissionsgrundande händelsen är dock av den karaktären att en alltför formell behandling av permissionsfallet bör undvikas.

Nära anhörigs begravning

Med nära anhörigs begravning avses här själva jordfästningsdagen. Vid nära anhörigs begravning kan permission förutom begravningsdagen omfatta högst två resdagar. Permission för resdagar ska beviljas om de är nödvändiga på grund av lång resväg, dåliga kommunikationer etc.

Plötsligt svårt sjukdomsfall hos hemmaboende nära anhörig

Följderna av det plötsliga sjukdomsfallet bör vara vägledande huruvida permission ska beviljas eller inte. Den sjuke ska behöva omedelbar omvårdnad eller hjälp med nödvändiga sysslor i hemmet, exempelvis barnpassning. Sjukdomsfallet ska drabba plötsligt så planering inför sjukdomsfallet inte kunnat utföras.

Även här gäller att permissionsanledningen i sig ska medföra ett direkt behov av att ta arbetstiden i anspråk för att klara ut situationen. De fall där sjukdomsfallet medfört att den anställda fått sin nattsömn störd, torde endast undantagsvis utgöra skäl att erhålla permission från någon del av den efterföljande arbetsdagen för att ta igen sig.

Den anhörige som insjuknat ska vara hemmaboende och tillhöra samma hushåll som den permissionssökande. I enskilda fall kan det även i denna situation vara rimligt att, med beaktande av föreliggande omständigheter, medge permission då en nära anhörig inte är hemmaboende men ändå befinner sig i en klar beroendesituation till den anställda. Exempelvis då någon ensamboende förälder drabbas av något svårt sjukdomsfall och kanske inte har någon annan som det är naturligt att vända sig till för att få hjälp.

Vid vård av sjukt barn förutsätts att de dagar som ersätts enligt föräldraförsäkringsens regler om föräldrapenning för tillfällig vård av barn i första hand utnyttjas. Därefter kan permission beviljas om ovan angivna omständigheter föreligger.

Mom 2

- a) Med **tjänstledighet** förstås ledighet utan lön. Tjänstledighet kan beviljas om arbetsgivaren finner att så kan ske utan olägenhet för verksamheten vid företaget. Följande avdragsregel tillämpas även om rätten till ledighet följer av lag. Följande avdragsregel är inte tillämplig vid frånvaro som är särskilt reglerad enligt detta avtal. Regeln är därmed inte tillämplig på ledighet vid tillfällig föräldrapenning enligt 14 §, vid beräkning av sjuklön 15 § eller vid partiell frånvaro enligt b) nedan.

Vid frånvaro på grund av tjänstledighet under högst fem arbetsdagar görs för varje arbetsdag frånvaron omfattar avdrag per frånvarotimme med

$$\frac{\text{månadslönen.}}{175}$$

Vid frånvaro på grund av tjänstledighet under mer än fem arbetsdagar ska för varje tjänstledighetsdag (kalenderdag; även arbetsfria vardagar samt sön- och helgdagar) avdrag göras med

$$\frac{\text{månadslönen} \times 12}{365}$$

Dagar som är arbetsfria för den anställde och som inleder eller avslutar en frånvaroperiod räknas ej som frånvarodagar.

Vid frånvaro hel kalendermånad görs – oberoende av om frånvaron inleds eller avslutas på en arbetsfri dag – avdrag med hela månadslönen.

Anmärkning

Om företaget vid löneutbetalningen använder avräkningsperioder som inte sammanfaller med kalendermånaderna har arbetsgivaren rätt att byta ut begreppet "kalendermånad" mot "avräkningsperiod".

Frånvaro under högst fem arbetsdagar

Avdrag för heltidsanställd sker med månadslönen dividerad med 175 oavsett arbetstidsform.

Avdrag sker endast för faktisk frånvarotid och således ej för lediga dagar i dessa fall.

Frånvaro under längre tid än fem arbetsdagar

Är frånvaron längre än fem arbetsdagar är det normala att ett antal arbetsfria dagar ingår i frånvaroperioden.

Endast ett fåtal dagars arbete under en kalendermånad

Om den anställde under en kalendermånad har så omfattande frånvaro att antalet fullgjorda ordinarie skift eller arbetsdagar endast uppgår till två i en månad med schemalagd arbetstid om högst 120 timmar eller tre i en månad med schemalagd arbetstid överstigande 120 timmar utgår ersättning för varje fullgjord arbetstimme med

månadslönen vid 40 timmars arbetsvecka

175

och vid annan arbetstid i proportion därtill. Om frånvaron under en månad består av såväl sjukdom som tjänstledighet gör man sjukavdrag för sjukdomstiden. I övrigt bortfaller månadslön och ersätts med betalning per timme för den arbetade tiden.

Delledighet utan föräldrapenning

Med hänvisning till nu gällande regler i Föräldraledighetslagen har den anställde rätt till förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel tills barnet fyllt 8 år eller är äldre men inte avslutat sitt första skolar.

Parterna rekommenderar att, i sådan omfattning som är möjlig, bevilja tjänstledighet för icke schemalagd utfyllnadstid för anställda med barn äldre än 8 år.

b) Partiell frånvaro

Med partiell frånvaro avses en förkortning av arbetstiden under en period av exempelvis föräldraledighet eller studieledighet. Arbetstidens förkortning kan vara förlagd som förkortad daglig arbetstid eller till viss eller vissa dagar i arbetsperioden*.

Om inte annat överenskommits lokalt gäller följande:

Om frånvaron omfattar fyra eller fler månader ska ett partiellt avdrag göras som svarar mot ledighetens omfattning. För varje kalendermånad ska avdrag göras med månadslön x nedsatt sysselsättning i procent per arbetsperiod*.

När frånvaron som omfattar minst fyra månader påbörjas eller avslutas under löpande kalendermånad ska ett partiellt avdrag göras som svarar mot ledighetens omfattning. För varje kalenderdag i arbetsperioden under frånvaron ska avdrag göras med

$$\left(\frac{\text{Månadslön} \times 12}{365} \right) \times \text{nedsatt sysselsättning i \% per arbetsperiod}$$

**Vid beräkning av avdrag vid frånvaro viss del av arbetstiden utgör en arbetsperiod den relevanta indelningen av arbetet såsom vecka eller skiftcykel.*

Vid partiell frånvaro kan arbetstidens förkortning antingen spridas över arbetsperiodens samtliga arbetsdagar eller förläggas till viss eller vissa arbetsdagar i arbetsperioden. Vid fastställande om frånvaron omfattar minst fyra månader utgår beräkningen från den första dagen med förkortad ledighet och avslutas med den sista dagen med sådan ledighet. Det är den perioden som måste uppgå till minst fyra månader. Vid beräkning av avdrag görs dock avdrag för alla dagar i arbetsperioden.

Ifall då månadslön redan utbetalats för del av arbetsperiod tillämpas avdrag enligt mom 2 a på denna arbetsperiod. Beräkning av perioden om fyra månader påverkas i dessa situationer däremot inte.

Exempel 1: En arbetstagare med ordinarie arbetstid förlagd måndag-fredag beviljas ledighet på måndagar och tisdagar under fem månader. Den genomsnittliga frånvaron per helgfri vecka utgör 2/5 det vill säga 40 procent av den ordinarie arbetstiden. Arbetstagaren ska därför i lönehänseende behandlas som om han eller hon vore ledig med 40 procent löneavdrag under alla dagar i ledighetsperioden. Motsvarande beräkning görs vid en förkortning av arbetstiden som spridits över arbetsperiodens samtliga arbetsdagar.

Exempel 2: En arbetstagare med ordinarie arbetstid förlagd i ett kontinuerligt treskift beviljas ledighet för tre återkommande arbetspass på motsvarande sätt i skiftcykeln under en period om fyra skiftcyklar som motsvarar sex månader. Den genomsnittliga frånvaron under skiftcykeln motsvarar 15 procent av ordinarie arbetstid. Arbetstagaren ska därför i lönehänseende behandlas som om han eller hon vore ledig med 15 procent löneavdrag under alla dagar i ledighetsperioden.

- c) För deltidsanställd används vid tillämpning av punkt a) andra stycket som divisor per timme det tal som svarar mot den deltidsanställdes arbetstid. (Exempelvis för halvtidsanställd divisor $175 \times 0,5 = 87,5$, för anställd med 75 % tjänstgöringsgrad divisor $175 \times 0,75 = 131,25$).

För deltidsanställd med ordinarie arbetstid förlagd endast under vissa av veckans arbetsdagar (s.k. intermittent deltidsarbete) görs avdrag per frånvarotimme enligt punkt a) andra stycket för all frånvarotid.

Vid frånvaro hel kalendermånad görs även i dessa fall avdrag med hela månadslönen.

§ 14 Ledighet med tillfällig föräldrapenning

Mom 1 Vid ledighet med tillfällig föräldrapenning görs löneavdrag per frånvarotimme med månadslönen vid 40 timmars arbetsvecka och
175
vid annan arbetstid i proportion därtill.

Med **tillfällig föräldrapenning** menas i normalfallet vård av sjukt barn samt uttag av de 10 s.k. pappadagarna i anslutning till barns födelse eller adoption.

Om ledighetsperiod med tillfällig föräldrapenning omfattar en eller flera hela kalendermånader ska den anställdes hela månadslön dras av för var och en av kalendermånaderna. Om de avräkningsperioder som företaget använder vid löneutbetalningen inte sammanfaller med kalendermånaderna har arbetsgivaren rätt att vid tillämpning av denna bestämmelse byta begreppet "kalendermånad" mot "avräkningsperiod".

Avdragsreglerna vid ledighet med tillfällig föräldrapenning är liksom vid sjuklön de första 14 dagarna anpassade till arbetstidens längd. För att reglerna ska fungera så neutralt som möjligt oberoende av hur dessa ledigheter tas ut har parterna valt att tillämpa s.k. timavdrag för varje faktisk frånvarotimme. Det sker således ingen övergång till kalenderdagsavdrag vid längre tillfällig föräldraledighet.

Liksom vid tjänstledighet gäller att hela månadslönen dras av om frånvaron omfattar hela månaden.

§ 15 Sjuklön med mera

Mom 1

Vid frånvaro på grund av sjukdom eller olycksfall ska arbetsgivaren snarast möjligt underrättas härom. Den anställde bör dessutom så snart som möjligt uppges beräknad tidpunkt för återgång i arbete.

Mom 2

Sjuklön under de första 14 kalenderdagarna i en sjukperiod utges med utgångspunkt från sjuklönelagen och beräknas enligt följande:

Löneavdrag

Vid frånvaro på grund av sjukdom ska ett löneavdrag göras för varje timme med:

$$\frac{\text{månadslönen}}{175}$$

vid 40 timmars arbetsvecka och vid annan arbetstid i proportion därtill.

Karensavdrag

För sjukfrånvaro upp till 20 % av genomsnittlig ordinarie veckoarbetstid i sjukperioden betalas ingen sjuklön (karensavdrag).

Karensavdrag får inte göras för fler timmar än arbetstagaren faktiskt är frånvarande.

Sjuklön

Om sjukfrånvaron varar längre än 20 procent av den genomsnittliga ordinarie veckoarbetstiden betalas sjuklön per timme med:

$$80 \% \times \frac{\text{månadslönen}}{175}$$

vid 40 timmars arbetsvecka och vid annan arbetstid i proportion därtill.

Vid frånvaro enligt detta moment utges även, för sjukfrånvaro över-skridande 20 % av den genomsnittliga ordinarie veckoarbetstiden,

80 % av bortfallande ersättningar enligt följande:

- Ersättning för arbete på obekväm arbetstid, inklusive förekommande ersättning för sådan dokumenterad inte schemalagd utfyllnadstid som är preciserad till viss dag.
- Fast beredskapsersättning, vilken är klart angiven till tid och belopp.
- Ersättning för sådant förberedelse- och avslutningsarbete enligt § 4 A mom 2 d) som är preciserat till tid och omfattning.

Anmärkningar

1) Ny sjukperiod som börjar inom fem kalenderdagar från det en tidigare sjukperiod upphörde ska betraktas som fortsättning på den tidigare sjukperioden (återinsjuknande).

2) För anställd, som enligt Försäkringskassans beslut är berättigad till sjuklön om 80 procent, utan beaktande av karens, görs inget karensavdrag.

3) Antalet karensavdrag får enligt lagen ej överstiga tio under en tolv månadersperiod. Om det vid en ny sjuklöneperiod visar sig att den anställde fått tio karensavdrag inom tolv månader bakåt från den nya sjuklöneperiodens början görs inget ytterligare karensavdrag.

4) Enligt 8 § lagen om sjuklön är arbetsgivaren ej skyldig att utge sjuklön för tid före det han mottagit anmälan om sjukdomsfallet. Arbetsgivaren är vidare ej skyldig att betala ut sjuklönen innan den anställde lämnat sådan skriftlig försäkran varom föreskrivs i 9 § lagen om sjuklön.

För skyldighet att utge sjuklön från och med den sjunde kalenderdagen efter dagen förjukanmälan gäller vidare enligt 8 § lagen om sjuklön att nedsättningen av arbetsförmågan styrks genom intyg från läkare eller tandläkare.

5) Vid besök på sjukhus eller hos läkare/tandläkare för behandling av olycks-fall som inträffat på arbetsplatsen eller vid direkt färd till eller från arbetsplatsen, lämnar arbetsgivaren ersättning för styrkta resekostnader och för läkar-/tandläkarvård enligt fastställd

taxa. Ersättning utges av företaget endast i den mån dessa kostnader ej ersätts av allmänna Försäkringskassan eller av TFA.

Till skillnad mot vad som gäller vid tjänstledighet är avdragen i sjuklöneparagrafen anpassade efter arbetstidens längd. Divisorn är således 175 vid 40-timmarsvecka, 166 vid 38-timmarsvecka och 158 vid 36-timmarsvecka.

Sjuklönen består inte endast av 80 procent av månadslönen för angivna dagar. Därtill kommer 80 procent av vissa ersättningar den anställde skulle uppburit om inte sjukdomen inträffat.

Allmänt om karensavdrag, återinsjuknande m m

Från 1 januari 2019 gäller nya regler om karens:

Reglerna om karensavdrag avser att avdraget för sjukfrånvaro ska bli lika stort oavsett hur långt arbetspasset är som arbetstagaren blir sjuk på. Detta innebär i praktiken att om en arbetstagare blir sjuk och måste gå hem en timme före arbetstidens slut blir det löneavdrag för en timme och om personen fortsätter vara sjuk dagen efter fortsätter karensavdraget den dagen upp till 20 % av den genomsnittliga veckoarbetstiden (d v s det för arbetstagaren aktuella arbetstidsmättet).

För att ett karensavdrag ska göras krävs att den anställde avhåller sig från arbete och därmed går miste om inkomst. Det är med andra ord inte möjligt att samtidigt betrakta en frånvarodag som semesterdag eller kompensationsledighetsdag och samtidigt göra ett karensavdrag. Om arbetsgivaren och den anställde skulle komma överens om att dag 1 i en frånvaroperiod ska tas ut som semesterdag blir dag 2 automatiskt dagen då karensavdrag görs.

Det finns anledning att erinra om att sjuklönelagen bygger på att det inte träffas överenskommelser som eliminerar effekterna av karensavdraget.

Kommentar till anmärkningar mom 2

Anmärkning 1): Ett särskilt problem med återinsjuknanderegeln är, att sjukperioden i den andra perioden kan börja räknas på en arbetsfri dag. Följande exempel belyser problemet: En anställd har varit sjuk t o m tisdag. Han tillfrisknar och återgår i arbete på onsdagen. Om han sedan ånyo blir sjuk under lördagen eller söndagen (inom 5 dagar från det tidigare sjukfallet) ska den nya sjuklöneperioden, som börjar på måndagen (första dagen då den sjuke är borta från arbetet i den andra perioden) sammanräknas med den tidigare sjuklöneperioden.

För att en sjukperiod ska börja på en ledig dag krävs emellertid att den anställde anmäler sjukdomen den dagen. En förutsättning för att detta ska kunna ske är naturligtvis att arbetsgivaren på något sätt kan ta emot eller registrera sjukanmälan

under ledig tid. Om inga sådana möjligheter finns kan arbetsgivaren få nöja sig med att den anställda sjukanmäler sig först i samband med den första ”verkliga frånvarodagen” även om sjukdomen i själva verket börjat tidigare.

Vidare är det så att anmälningsdagen utgör utgångspunkten för beräkningen av den period (7 dagar) efter vilken sjukdomen i normalfallet ska styrkas med läkarintyg.

Några ytterligare exempel visar återinsjuknanderegeln tillämpning i olika situationer:

1. Återinsjuknande inom 5 dagar

	M	Ti	O	To	F	L	S	M	Ti
Ordinarie arbetstid	A	A	A	A	A	-	-	A	A
Faktiskt arbete/sjukdom	A	A	Sj	Sj	A	-	-	Sj	Sj
Sjuklön i % av månadslönen			0	80				80	80
Sjukperiod (antal förbrukade dagar)			1	2				3	4

Den anställda var sjuk onsdag och torsdag vecka 1. Återinsjuknandet inträffade och anmäldes måndag vecka 2, dvs. på 4:e kalenderdagen efter första sjukperioden. Härmed undviks ett nytt karensavdrag eftersom kravet om återinsjuknande inom 5 dagar är uppfyllt. Eventuellt läkarintyg blir först aktuellt åttonde dagen räknat från måndagen i vecka 2.

2. Sjukanmälan under ledig tid

	M	Ti	O	To	F	L	S	M	Ti
Ordinarie arbetstid	A	A	A	A	A	-	-	A	A
Faktiskt arbete/sjukdom	Sj	Sj	A	A	A	-	-	Sj	Sj
Sjukanmälan						X			
Sjuklön i % av månadslönen	0	80						80	80
Sjukperiod (antal förbrukade dagar)	1	2						3	4

Den anställda var sjuk måndag och tisdag i vecka 1, vilket bl a resulterade i ett karensavdrag. Därefter återinträdde han i arbete på onsdagen. Under den arbetsfria lördagen sjukanmäler sig den anställda återigen. Detta är den 4:e kalenderdagen

efter det att den första sjukperioden upphörde. Härigenom har den anställde uppfyllt kravet på återinsjuknande inom 5 kalenderdagar och kan på detta sätt undvika ett nytt karensavdrag på måndagen i vecka 2. De två sjukperioderna kommer att betraktas som en period. Måndagen och tisdagen i vecka 2 ger därför 80 % sjuklön.

Läkarintyg kommer att krävas den åttonde dagen räknat från lördagen när den förtida sjukanmälan genomfördes. Observera dock att sjuklöneberättigade dagar i period 2 inte börjar räknas förrän den sjuke avhåller sig från arbete (dvs. måndagen i vecka 2).

3. Friskanmälan under ledig tid

	M	Ti	O	To	F	L	S	M	Ti
Ordinarie arbetstid	A	A	-	-	-	-	-	A	A
Faktiskt arbete/sjukdom	Sj	Sj	-	-	-	-	-	Sj	Sj
Friskanmälan			X						
Sjuklön i % av månadslönen	0	80						0	80
Sjukperiod (antal förbrukade dagar)	1	2						1	2

Den anställde i detta exempel arbetar skift och var sjuk under måndag och tisdag vecka 1. Han friskanmälde sig på onsdagen vilken var arbetsfri och återinsjuknar på måndagen i vecka 2. Eftersom han är friskanmäld och återinsjuknar kalenderdag 6, kommer ej sjukperioderna att sammanräknas och nytt karensavdrag utgår för måndagen i vecka 2.

Anmärkning 3): observera att de 10 karensavdragen inte behöver vara hela arbetsdagar, jfr ovan, 12-månadersperioderna räknas rullande från den aktuella sjukperioden och har ingen kalenderårsanknytning. Alla karensavdrag inom samma sjukperiod betraktas som ett tillfälle även om de inträffar på olika dagar.

Anmärkning 4): I 8 § lagen om sjuklön finns också en nödfallsregel, som medger rätt till sjuklön före anmälan, om anställd varit förhindrad att göra anmälan i tid men gjort det så snart hindret upphört.

Som vanligt i fråga om undantagsregler gäller att nödfallsregeln ska tolkas restriktivt. I propositionen är detta beskrivet på följande sätt: ”Om arbetstagaren anmäler sjukdomsfallet t ex den fjärde dagen efter insjuknandet men hade möjlighet att göra detta redan den andra dagen, är arbetsgivaren inte skyldig att utge sjuklön för någon av de tre första dagarna, även om arbetstagaren haft förhinder den första och den

tredje dagen. Vid bedömande huruvida arbetstagaren varit förhindrad att göra anmälan, torde få beaktas i vad mån sjukdomen kan ha påverkat dennes fysiska och psykiska förmåga att själv göra anmälan eller uppdra åt någon annan att ombesörja att sådan görs”.

Till skillnad från anmälan enligt 8 §, som avgör när rätten till sjuklön inträder, handlar försäkran enligt 9 § om när arbetsgivaren blir skyldig att betala ut sjuklönen. Försäkran enligt 9 § ska vara skriftlig. Försäkran ska innehålla uppgift om att den anställde varit sjuk och i vilken omfattning arbetsförmågan varit nedsatt på grund av sjukdomen. Arbetsgivaren behöver inte betala ut sjuklönen förrän den anställde lämnat försäkran. Om försäkran inte lämnats exempelvis under den månad då sjukdomen infallit, innebär inte detta att den anställde går miste om rätten till sjuklön. Det är bara det att arbetsgivaren inte behöver betala ut sjuklönen förrän försäkran ingivits.

Beräkning av sjuklön

Grundläggande för resonemanget är att sjukdomen ska ha förorsakat ett inkomstbortfall avseende sådan inkomst, som naturligen skulle utgetts om sjukdomen inte inträffat och att detta inkomstbortfall är klart definierat till sin omfattning. Sjuklön kan således inte utges för sådan ersättning, som man räknar med att man skulle erhållit men vars storlek man inte känner till. Det är med andra ord samma förutsättningar, som tidigare gällde för rätten till timberäknad sjukpenning.

Ordinarie lön – inklusive personliga tillägg och prestationslönedelar – och sådana OB-tillägg som utges under ordinarie tid ingår i underlaget för sjuklön. Den inte schemalagda utfyllnadstiden är en del av det ordinarie arbetstidsmåttet och som sådan en naturlig del av underlaget för sjuklön. För att ett sjukdomsfall ska ge rätt till sjuklön i dessa situationer krävs dock, att det är klart bevisat att en del av den inte schemalagda utfyllnadstiden skulle fullgjorts under den (de) dag(ar) då sjukdomsfallet inträffat. Beredskapsersättning är oftast en fastställd ersättning, vars storlek är lätt att beräkna för de dagar då sjukdom inträffat. Med tanke på de jämförelser som i sjuklönelagens förarbeten görs med vad som ingår i uppsägningslön enligt LAS kan konstateras, att sådan ersättning ingår i sjuklöneunderlaget. Detta gäller även vid sjukdom, som medför bortfall av beredskapsersättning under dagar som i övrigt är arbetsfria, exempelvis vid veckoslutsberedskap för dagtidsanställda.

Däremot kan anspråk på sjuklön inte grundas på övertidsarbete, som man förväntats utföra under beredskapstid. Det finns ingen i förväg given garanti för visst arbete, vars inkomst man gått miste om. Detta stämmer också helt med det inkomstskyddsbegrepp som finns i bl a förtroendemannalagen, till vilken hänvisning skett i sjuklönelagens förarbeten.

Det enda regelrätta övertidsarbete som omfattas av sjuklönereglerna är sådant arbete, som är hänförligt till sådana förarbeten som omnämns i § 4 A mom 2 d. I förekommande fall gäller att hela värdet av inkomstförlusten (dvs. med tillämpning av aktuell övertidsdivisor) ingår i sjuklöneunderlaget.

I semestersituationen är förutsättningarna för sjuklön något annorlunda än vad som gäller för sjukpenning. Sjukpenning kan ju uppbäras samtidigt med semesterlön. Sjuklönelagen föreskriver att arbetsgivaren ej är skyldig att utge sjuklön för dag då han samtidigt betalar semesterlön. Detta betyder att en anställd, som blir sjuk under sin semester, endast har rätt till sjuklön, om han flyttar motsvarande del av sin betalda semesterledighet till ett senare tillfälle. I dessa fall gäller att sjuklöneunderlaget förutom månadslönen även omfattar 0,54 % per betald semesterdag för rörliga lönedelar.

Vad gäller skiftbytessituationerna är parterna ense om följande tillämpning: Eftersom skiftbyte enligt huvudregeln endast kan genomföras genom att den anställda utför arbete på viss tid i stället för den vanliga arbetstiden, kan sjukfrånvaro ej medföra skiftbyte. Detta medför att en anställd som t ex på måndagen blir anmodad att på tisdagen övergå från A-lagets förmiddagsskift till B-lagets eftermiddagsskift, ej anses ha övergått till B-laget om han blir sjuk och ej kan inställa sig på tisdagen. Han har nämligen ej fullgjort den väsentliga delen av skiftbytet, som består i att påbörja arbete i den nya arbetstiden. Innebörden härav är att den anställda även under den tisdag då sjukdomsfallet inträffar anses vara kvar i A-laget. Detta medför att han ej blir berättigad till ersättning enligt § 8 mom 2.

På motsvarande sätt gäller, att den som övergått på tisdagen ej kan anses ha återgått på onsdagen – även om detta varit avsikten – om han blir sjuk på onsdagen. Principen gäller på samma sätt. Återgång kan bara ske genom att man börjar arbeta i det ”gamla laget” i stället för ”det nya”.

Med det angivna synsättet har parterna gett sjuklönereglerna en tillämpning vid skiftbyte, som motsvarar reglernas innehåll och tillämpning i övrigt.

Sjuklön ska ej räknas in i semesterlöneunderlaget. Detta har att göra med att semesterlönegrundande sjukfrånvarodagar jämte ersättningar för sådan tid ska tas bort ur semesterlöneunderlaget och ersättas med motsvarande antal framräknade normaldagar.

Mom 3

Fr o m 15:e kalenderdagen i sjukperioden upphör rätten till sjuklön. Anställd som inte omfattas av AGS av åldersskäl har rätt till sjuklön fr o m 15:e kalenderdagen i sjukperioden under följande tider

- för grupp 1 t o m den 90:e kalenderdagen i sjukperioden
- för grupp 2 t o m den 45:e kalenderdagen i sjukperioden

I sjukperioden ingår dels samtliga dagar med sjukavdrag (även karensdagar), dels arbetsfria dagar som infaller i en sjukperiod.

Anställd, som varit anställd hos arbetsgivaren under samman-lagt ett år eller övergått direkt från anställning med rätt till sjuklön under minst 90 dagar, tillhör grupp 1.

Anställd tillhör i övriga fall grupp 2.

Undantag 1

Om en anställd under en tolv månadersperiod är sjuk vid två eller flera tillfällen är rätten till sjuklön begränsad till totalt 105 dagar för grupp 1 och 45 dagar för grupp 2. Om den anställde därför under de senaste tolv månaderna, räknat från den ak-tuella sjukperiodens bör-jan, har fått sjuklön från arbetsgivaren, ska antalet sjuklönedagar dras från 105 respektive 45. Resten utgör det maximala antalet sjuk-lönedagar för det aktuella sjukdomsfallet.

Med sjuklönedagar avses dels samtliga dagar med sjukavdrag (även karensdagar), dels arbetsfria dagar som infaller i en sjukperiod.

Rätten till sjuklön under de första 14 kalenderdagarna i sjuk-peri-oden påverkas ej av ovanstående begränsningsregel.

Undantag 2

Om månadsersättning under tid med sjukersättning enligt AGS utges till den anställde upphör rätten till sjuklön.

Det är i första hand arbetstagaren ansvar att anmäla sjukdom till AFA försäkring. Arbetsgivaren ska dock informera arbetstagaren i samband med att rätten till sjuk-lön upphör om möjligheten att ansöka om AGS. För de fall arbetstagaren inte förmår att anmäla sjukdom till AFA försäkring ska arbetsgivaren vara behjälplig.

För närvarande omfattas anställd av AGS fram till månaden före den anställde fyller 66 år. Från och med 1 januari 2026 omfattas arbetstagare upp till 67 års ålder av AGS.

Mom 4

Vid sjukdom fr o m 15:e kalenderdagen i sjukperioden utges sjuklön för anställd som inte omfattas av AGS av åldersskäl genom att sjukavdrag per dag görs från månadslönen enligt följande:

- För en anställd med en årslön om högst 10 prisbasbelopp:

$$\frac{90 \% \times \text{månadslönen} \times 12}{365}$$

- För anställd med en årslön över 10 prisbasbelopp:

$$\frac{90 \% \times 10 \times \text{prisbasbeloppet}}{365} + 10 \% \times \frac{\text{månadslönen} \times 12 - 10 \times \text{prisbasbeloppet}}{365}$$

Anmärkning

Om ändring av lön eller veckoarbetstid sker gäller följande:

Arbetsgivaren ska göra sjukavdrag med utgångspunkt från den gamla lönen respektive arbetstiden under längst den månad den anställde fått besked om sin nya lön respektive ändrad arbetstid.

Definition av månadslön

Med månadslön avses i mom 2 och 4 ovan:

– fast kontant månadslön och eventuella fasta lönetillägg per månad (t ex fasta OB- eller övertidstillägg)

– den beräknade genomsnittsinkomsten per månad av provision, tantiem, bonus, premielön eller liknande rörliga lönedelar. För anställd som till väsentlig del är avlönad med nämnda lönedelar bör överenskommelse träffas om det lönebelopp från vilket sjukavdrag ska göras.

Anmärkning

Inkomsten av OB-tillägg och motsvarande rörliga lönetillägg ska vid tillämpning av mom 4 genomsnittsbäknas och läggas till månadslönen innan tillämpliga avdrag görs. Lokal överenskommelse bör träffas om schablonberäkning av ifrågavarande genomsnittsbellopp.

Avdragsregeln är konstruerad så att summan av sjukpenningen och sjuklönen ska vara 90 procent. "Sjuklönevärde" för inkomstdelar under 10 prisbasbelopp är 10 procent och sjuklönevärde över 10 prisbasbelopp är 90 %.

För tydlighetens skull bör påpekas att avdragen är lika stora oavsett arbetstidens längd beroende på att det här handlar om kalenderdagsavdrag.

I avsnittet "Definition av månadslön" anges i anmärkningen att OB-tillägg och andra liknande rörliga lönetillägg ska schablonberäknas och läggas till månadslönen innan tillämpliga avdrag görs. Anledningen till att denna metod ska användas i stället för att sjuklön helt enkelt utges för "aktuella tillägg" under sjukperioderna är följande: Dels utgår sjuklönen som ett tillägg utöver en schablonberäknad sjukpenning, dels utgår sjuklönen per kalenderdag (och ej per "arbetad timme"), dels slutligen utgår sjuklönen här ibland under så långa tider att det är ganska onaturligt att skuggräkna mot någon speciell skiftarbetstid.

Mom 5 Vid sjukfrånvaro fr o m att rätten till sjuklön enligt mom 3 och 7 upphört görs avdrag för varje kalenderdag frånvaron omfattar med

$$\frac{\text{månadslön} \times 12}{365}$$

Vid frånvaro hel kalendermånad görs avdrag med hela månadslönen.

Mom 6 Om en anställd på grund av arbetsskada uppbär livränta i stället för sjukpenning och detta sker under tid då rätt till sjuklön föreligger, ska sjuklönen från arbetsgivaren ej beräknas enligt mom 4 utan i stället utgöra skillnaden mellan 90 % av månadslönen och livräntan.

Om den anställda får ersättning från annan försäkring än AGS eller TFA och arbetsgivaren betalat premien för denna försäkring ska sjuklönen minskas med ersättningen. Samma gäller om den anställda får annan ersättning från staten än från den allmänna försäkringen, arbetsskadeförsäkringen eller lagen om statligt personskadeskydd.

Mom 7 Följande inskränkningar gäller i rätten till sjuklön:

- Om den anställda vid anställningen har underlåtit att nämna att denne lider av viss sjukdom, har han inte rätt till sjuklön fr o m 15:e kalenderdagen i sjukperioden vid arbetsoförmåga som beror på sjukdomen ifråga.
- Om arbetsgivaren vid anställningen har begärt friskintyg av den anställda men denne på grund av sjukdom inte har kunnat lämna sådant, har vederbörande inte rätt till sjuklön fr o m 15:e kalenderdagen i sjukperioden vid arbetsoförmåga som beror på sjukdomen ifråga.
- Om en anställds sjukförmåner har nedsatts enligt lagen om allmän försäkring ska arbetsgivaren reducera sjuklönen i motsvarande mån.
- Om en anställd har skadats vid olycksfall som vållats av tredje man och ersättning inte utges enligt TFA, ska arbetsgivaren utge sjuklön endast om – respektive i den utsträckning – den anställda inte kan få skadestånd för förlorad arbetsförtjänst från den för skadan ansvarige.
- Om den anställda har skadats vid olycksfall under förvärvsarbete för annan arbetsgivare eller i samband med egen rörelse, ska arbetsgivaren utge sjuklön fr o m 15:e kalenderdagen i sjukperioden endast om han särskilt har åtagit sig detta.
- Arbetsgivaren är inte skyldig att utge sjuklön fr o m 15:e kalenderdagen i sjukperioden
 - om den anställda har undantagits från sjukförsäkringsförmåner enligt lagen om allmän försäkring, eller
 - om den anställdes oförmåga är självförvållad, eller
 - om den anställda har skadats till följd av krigsåtgärder, om inte överenskommelse om annat träffas.

Mom 8 Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf skall förmåner som utges enligt lagen om statligt personskadeskydd jämföras med motsvarande förmåner enligt lagen om allmän försäkring och lagen om arbetsskadeförsäkring.

Mom 9 Om en anställd måste avhålla sig från arbete på grund av risk för överförande av smitta och rätt till smittbärrarpenning föreligger, görs för varje frånvarotimme fram t o m 14:e kalenderdagen avdrag med månadslönen vid 40 timmars arbetsvecka och vid annan

175

arbetstid i proportion därtill.

Fr o m 15:e kalenderdagen görs avdrag enligt mom 4.

§ 16 Anställds åligganden och rättigheter vid konflikt

Mom 1 Skyddsarbete

Till skyddsarbete hänförs dels sådant arbete, som vid ett konfliktutbrott erfordras för att driften ska kunna avslutas på ett tekniskt försvarligt sätt, dels sådant arbete som erfordras för avvärjande av fara för människor eller för skada på byggnader eller andra anläggningar, fartyg, maskiner eller husdjur eller för skada på sådant varulager, vilket ej under konflikten tas i anspråk för uppehållande av företagets drift eller för avyttring i vidare mån än som erfordras till förekommande av förskämning eller förstöring, som varorna på grund av sin beskaffenhet är underkastade.

Lika med skyddsarbete anses arbete som någon är pliktig att utföra på grund av särskild föreskrift i lag eller författning. Detta gäller även arbete, vars eftersättande kan medföra ansvar för tjänstefel.

Protokollsanteckning

Vid överenskommelse om bestämmelserna om skyddsarbete har parterna förutsatt

- att den närmare innebörden av skyddsarbetsbegreppet vid behov fastställs genom överenskommelse mellan vederbörande förbund samt
- att där företaget under konflikten ej bedriver produktion, berörda anställda i fall av behov åtar sig att utföra dessa arbeten.

Mom 2 Under konflikt mellan arbetsgivaren och annan vid arbetsstället företrädd organisation (strejk, lockout, blockad eller bojkott) tillkommer det anställd

- att på vanligt sätt utföra de uppdrag och åligganden som är förknäpade med tjänsten eller befatningen.
- att utföra sådant arbete, vilket i övrigt faller inom det arbetsområde som den anställda tillhör.

§ 17 Uppsägning

Mom 1 Vid uppsägning från den anställdes sida gäller följande uppsägningstider, såvida inte annat följer av lokal eller enskild överenskommelse eller av mom 3 nedan.

Den anställdes uppsägningstid i månader

Anställningstid vid företaget	Uppsägningstid
< 3 år	1 månad
3 år - 6 år	2 månader
> 6 år	3 månader

Uppsägning bör ske skriftligen med angivande av dag för uppsägningen samt sista arbetsdag. Om uppsägningen likväl skett muntligen ska den anställda snarast möjligt bekräfta uppsägningen till arbetsgivaren för att det ej ska råda oklarhet om huruvida uppsägningen skett.

Mom 2 Vid uppsägning från arbetsgivarens sida gäller följande uppsägningstider såvida inte annat följer av mom 3 eller av enskild eller lokal överenskommelse med iakttagande av bestämmelserna i mom 3.

Den anställdes uppsägningstid i månader

Anställningstid vid företaget	Uppsägningstid
< 2 år	1 månad
2 år < 4 år	2 månader
4 år < 6 år	3 månader
6 år < 8 år	4 månader
8 år < 10	5 månader
> 10 år	6 månader

Har anställd, som sagts upp på grund av arbetsbrist, vid uppsägningdagen uppnått 55 års ålder och då har tio års sammanhängande anställningstid ska den enligt detta avtal gällande uppsägningstiden förlängas med sex månader.

Mom 3

Arbetsgivaren och den anställda kan komma överens om att annan uppsägningstid ska gälla. Härvid gäller dock att uppsägningstiden vid uppsägning från arbetsgivarens sida ej får understiga de tider som anges i mom 2.

För den som anställs vid ett företag efter fyllda 67 år är uppsägningstiden en månad för både arbetsgivare och arbetstagare.

En arbetsgivare eller en anställd kan genom skriftlig underrättelse avbryta en tillsvidareanställning tidigast till utgången av den månad då den anställda fyller 69 år. En sådan underrättelse ska lämnas senast två månader i förväg. Lämnas skriftlig underrättelse vid en senare tidpunkt upphör anställningen två månader efter det att underrättelsen lämnats. Underrättelsetiden gäller oberoende av tidigare avtalad uppsägningstid. Det är möjligt att överenskomma om längre underrättelsetid än två månader.

Anmärkning 1

Skyldigheterna enligt 33 a § anställningsskyddslagen är bortavtalade i sin helhet och ersatta av det förenklade förfarandet ovan. Det är emellertid lämpligt att ta upp frågan om anställningens avslutande med berörd anställd innan underrättelse sker enligt ovan.

Anmärkning 2

Arbetsgivaren bör även i god tid före ingången av den månad då den anställda fyller 65 år, vilken är den avtalade pensionsåldern, begära besked om att den anställda vill sluta anställningen vid uppnådd pensionsålder eller utnyttja sin rätt att kvarstå i anställningen till utgången av den månad då den anställda fyller 69 år.

Mom 4

Varsel som arbetsgivaren enligt LAS ska ge till lokal arbetstagarorganisation ska anses ha skett när arbetsgivaren har överlämnat varselskrivelse till den lokala arbetstagarorganisationen eller två arbetsdagar efter det att arbetsgivaren avsänt skrivelsen i rekommenderat brev under den lokala arbetstagarorganisationens adress.

Varsel som arbetsgivaren har gett under tid då företaget har semestersopp anses ha skett dagen efter den då semesterstoppet upphörde.

Mom 5 Vid tillämpning av 12 § LAS gäller följande för anställd som ej kan beredas arbete under uppsägningstiden:

Förutom ordinarie lön utgår ersättning för bortfallande premier, bonus och andra rörliga lönedelar samt bortfallande OB, ersättningar under uppehållstid - och beredskapsersättning, beräknade såsom ett genomsnitt under den senaste tolv månadersperioden före uppsägningen.

Mom 6 Om den anställda på grund av särskilda skäl vill lämna anställningen före uppsägningstidens utgång bör arbetsgivaren pröva möjligheterna att tillmötesgå ett sådant önskemål.

Mom 7 Om den anställda lämnar sin anställning utan iakttagande av uppsägningstiden har arbetsgivaren rätt att från inestående lön och semesterersättning före skatteavdrag dra av ett belopp motsvarande hälften av den anställdes lön för den del av uppsägningstiden som ej iakttagits.

Arbetsgivaren har i övrigt rätt till skadestånd för den ekonomiska skada som vållats genom avtalsbrottet.

Mom 8 Anställd som slutar sin anställning efter uppsägning har rätt att erhålla tjänstgöringsbetyg, vilket utvisar

- den tid anställningen omfattat.
- de arbetsuppgifter den anställda haft att utföra.
- om den anställda så begär, vitsord beträffande det sätt på vilket han utfört sitt arbete samt skälet till uppsägningen.

Arbetsgivaren ska lämna tjänstgöringsbetyget inom en vecka från det att begäran därom framställts.

Anmärkning

Arbetsgivare ska enligt § 47 i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring efter begäran från den enskilde utfärda ett arbetsgivarintyg. Arbetsgivaren ska lämna intyget inom 14 dagar efter begäran.

Mom 9 Vid anställningens upphörande har den anställda rätt att erhålla intyg utvisande hur många av de lagstadgade 25 semesterdagarna som tagits ut under innevarande semesterår.

Intyget ska lämnas inom en vecka från det att begäran därom framställts.

Om den anställda har rätt till flera semesterdagar än 25 ska den överskjutande semestern i detta sammanhang anses ha uttagits först.

Mom 10 Ur huvudavtalet mellan LO och Svenskt Näringsliv antaget per den 22 juni 2022.

Turordning vid uppsägning på grund av arbetsbrist

I förhållandet mellan LO och Svenskt Näringsliv, samt motsvarande parter som antagit Huvudavtalet på förbunds nivå, ska följande gälla.

De lokala parterna ska vid aktualiserad personalinskränkning värdera företagets krav och behov i bemanningshänseende. Om dessa behov enligt parternas gemensamma uppfattning inte kan tillgodoses med tillämpning av lag ska fastställandet av turordning ske genom avtalsturlista.

De lokala parterna ska därvid göra ett urval av de medarbetare som ska sägas upp så att företagets behov av kompetens särskilt beaktas liksom företagets möjligheter att bedriva konkurrenskraftig verksamhet och därmed bereda fortsatt anställning.

De lokala parterna kan också med avvikelse från bestämmelserna i 25–27 §§ anställningsskyddslagen överenskomma om turordning vid återanställning. Därvid ska de ovan nämnda kriterierna gälla.

Det åligger de lokala parterna att på begäran föra förhandlingar som sägs i föregående stycken liksom att skriftligen bekräfta träffade överenskommelser.

Enas inte de lokala parterna, äger förbundsparterna, om endera begär det, träffa överenskommelse i enlighet med ovan angivna riktlinjer.

Det förutsätts att arbetsgivaren inför behandlingen av frågorna som här berörs tillhandahåller den lokala respektive den centrala avtalsparten relevant faktaunderlag.

Om avtal om turordning vid uppsägning på grund av arbetsbrist inte kan träffas får arbetsgivaren vid berörd driftsenhet och avtalsområde undanta tre arbetstagare. De sålunda undantagna har företräde till fortsatt anställning.

Arbetsgivare som endast har en driftsenhet kan vid tillämpning av första stycket istället välja att undanta totalt fyra arbetstagare för samtliga avtalsområden.

Vad avser situationen att flera driftsenheter sammanlagts till en gemensam turordning genom tillämpning av 22 § tredje stycket anställningsskyddslagen, ska antal vid tillämpning av första stycket vara tre arbetstagare plus en arbetstagare per driftsenhet som omfattas av sammanläggningen utöver den första driftsenheten, per avtalsområde.

Alternativt med regleringen i första, andra och tredje stycket får en arbetsgivare vid berörd driftsenhet och avtalsområde undanta 15 procent av de anställda som slutligen får avsluta sin anställning på grund av arbetsbristen, innan lagturlistan fastställs. Undantag enligt detta stycke får högst omfatta tio procent av de anställda vid berörd driftsenhet eller driftsenheter, per avtalsområde.

En arbetsgivare som vid uppsägning på grund av arbetsbrist undantagit en eller flera arbetstagare enligt första, andra, tredje eller fjärde stycket får inte vid berörd driftsenhet och avtalsområde undanta ytterligare arbetstagare vid uppsägning som sker inom tre månader därefter.

Anmärkning

Denna bestämmelse ersätter bestämmelsen i 22 § andra stycket anställningsskyddslagen, dvs. det s.k. tvåundantaget.

Med avtalsområde avses i denna bestämmelse kategoriklyvningen mellan arbetare och tjänstemän.

Vad som utgör driftsenhet regleras inte i denna bestämmelse. Definitionen av vad som är en driftsenhet finns i 22 § tredje stycket anställningsskyddslagen, vilken bestämmelse är dispositiv.

Med begreppet anställda som slutligen får avsluta sin anställning på grund av arbetsbristen avses samtliga anställda vilkas anställning avslutas på grund av arbetsbristen. Med detta avses utöver den som sägs upp av arbetsgivaren även den arbetstagare vars anställning på annat vis upphör på grund av arbetsbristen, t ex där anställning avslutas genom individuell överenskommelse därom, genom tidigare pensionsavgång och dylikt.

Avseende procentregeln ska avrundning ske matematiskt.

De arbetstagare som undantas ska enligt arbetsgivaren ha särskild betydelse för den fortsatta verksamheten. Arbetsgivarens bedömning i denna fråga kan inte angripas rättsligt.

Möjligheten att undanta arbetstagare från turordningen gäller enligt paragrafens femte stycke inte i fall där arbetsgivaren tidigare inom en tremånadersperiod vid berörd driftsenhet och avtalsområde har sagt upp arbetstagare på grund av arbetsbrist och då använt sig av undantagsmöjligheten. En arbetsgivare som har sagt upp en eller flera arbetstagare på grund av arbetsbrist och då undantagit arbetstagare från turordningen får alltså först efter att tre månader har passerat, från det att den första uppsägningen verkställts, undanta arbetstagare från turordningen vid uppsägning på grund av en "ny" arbetsbrist vid en driftsenhet och avtalsområde som varit berörd. Annars kan arbetsgivaren bli skadeståndsskyldig för brott mot turordningsreglerna. Det nu sagda gäller bara i fall där arbetsgivaren vid den tidigare arbetsbristuppsägningen faktiskt använt sig av möjligheten att undanta arbetstagare från turordningen. Med begreppet berörd driftsenhet och avtalsområde avses i denna bestämmelse driftsenhet och avtalsområde där någon arbetstagare sagts upp på grund av arbetsbrist. Vid sammanläggning innebär det att spärren i paragrafens femte stycke endast träffar driftsenheter och avtalsområden där någon arbetstagare faktiskt sagts upp på grund av arbetsbristen.

Mom 11 Arbetstagare som blivit uppsagd på grund av arbetsbrist ska beredas ledighet utan löneavdrag för att kunna delta i aktiviteter för att söka arbete som anordnas inom ramen för omställningsstödet enligt huvudavtalet.

Med aktiviteter för att söka arbete enligt ovan avses exempelvis vägledning och rådgivning.

Anmärkningar

- 1) *Utan lokal eller central överenskommelse enligt mom 10 kan uppsägning på grund av arbetsbrist respektive återanställning prövas enligt lag med iakttagande av förhandlingsordningen.*
- 2) *Parterna noterar att enligt Samverkansavtalet ska "arbetet med kompetensutveckling ske kontinuerligt där varje chef ansvarar för sina medarbetare och deras individuella kompetensutveckling". Här ligger ett åtagande att se till att de anställda bereds möjligheter att vidmakthålla sin konkurrenskraft inom företaget.*
- 3) *Huvudavtalsparterna är överens om att arbetsgivarens ansvar för kompetensutveckling i anställningen som följer av lag och avtal, innefattande Arbetsdomstolens praxis och Utvecklingsavtalet, inte inskränks av Huvudavtalet.*

Mom 12 Ur huvudavtalet mellan LO och Svenskt Näringsliv antaget per den 22 juni 2022.

Arbetstagare som sagts upp pga omständigheter som beror på sjukdom och som önskar kvarstå i anställning under tvistetid ska underrätta arbetsgivaren om detta senast en vecka efter det att anställningen sagts upp.

Arbetsgivaren beslutar om anställningen ska bestå eller ej och ska informera arbetstagaren om beslutet inom en vecka från det att arbetstagaren begärt att få kvarstå i tjänst. Arbetsgivarens beslut gäller till dess ej annat meddelats arbetstagaren.

Sanktionen för arbetsgivare som inte svarar inom denna tid ska vara allmänt skadestånd. Formkrav uppställs inte och det är arbetsgivaren som har bevisbördan för att svar givits. Arbetsgivarens bedömning kan inte angripas rättsligt.

Har en arbetsgivare bifallit en begäran att kvarstå i anställningen och domstolen finner att uppsägningen inte grundar sig på sakliga skäl ska utdömt allmänt skadestånd jämkas, normalt till en nivå som motsvarar hälften av de skadeståndsnivåer som annars förekommer vid brott mot anställningsskyddslagen i form av uppsägning utan sakliga skäl.

Mom 13 Om en anställd som är ledig med graviditetspenning på heltid sägs upp på grund av arbetsbrist och den anställda senast vid tidpunkten för uppsägningen har ansökt om föräldraledighet på heltid för samma barn, börjar uppsägningstiden att löpa vid den tidpunkt då den anställda helt eller delvis återgår i arbete eller enligt sin ansökan om föräldraledighet skulle ha återgått i arbete.

Anmärkning

Om den anställda sägs upp på grund av arbetsbrist när denne är föräldraledig, innehåller 11 § andra stycket LAS regler om när uppsägningstiden börjar löpa

§ 18 Försäkringar

Mellan parterna gäller som kollektivavtal de mellan Svenska Arbetsgivareföreningen (numera Svenskt Näringsliv) och Landsorganisationen i Sverige träffade överenskommelserna rörande nedannämnda försäkringar, allt i enlighet med den av arbetsgivareföreningen och landsorganisationen senast överenskomna lydelsen.

- a) Tjänstegrupplivförsäkring (TGL) och Försäkring om avgångsbidrag (AGB);
- b) Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS) och Avtalspension SAF/LO;
och
- c) Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA).
- d) Föräldrapenningtillägg (FPT)
- e) Omställningsförsäkring

§ 19 Lokalavtal

Mom 1 Vid varje arbetsplats ska det finnas ett lokalavtal. Ett upprättande av ett lokalavtal alternativt en justering av ett redan befintligt lokalavtal förutsätter för sin giltighet de centrala parternas godkännande. Ställning som part har däremot enbart de lokala parterna.

Lokalavtalet ska innehålla regleringar avseende arbetstid och lön som följer av A. Norm för lokalavtal.

Anmärkning

Lokalavtalen ska innehålla de delar som framgår av A. Norm för lokalavtal. Det finns däremot inget hinder mot att införa villkor utöver A. Norm för lokalavtal. Det är dock ingen förutsättning att reglera övriga villkor i lokalavtalet för att uppfylla normen.

A. Norm för lokalavtal

Lokalavtal vid fabriken

..... ingånget
mellan på
ena sidan samt Svenska Pappersindustriarbetareförbundets avdelning
nr på andra sidan, med för parterna bin-
dande verkan, sedan avtalet i sin helhet godkänts även av parternas
förbundsorganisationer.

Mom 1 Bakgrund

Kollektivavtalen mellan Föreningen Industriarbetsgivarna och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet gäller vid fabriken.

Mom 2 Ordinarie arbetstid

Lokalavtalet ska innehålla en reglering av den ordinarie arbetstidens förläggning och driftsformer för olika avdelningar och grupper. Arbetstidsform enligt § 4 Arbetstid punkt A mom 1 ska anges samt gällande arbetstider. Vid skiftarbete ska skiftcykeln beskrivas jämte antalet skiftlag, skiftschema för aktuellt år biläggs lokalavtalet.

Alternativa arbetstidsregleringar på en avdelning får anges. Alternativ arbetstidsreglering ska innehålla regler som säkerställer en hållbar övergång.

En förutsättning för annan förläggning av arbetstiderna än den som anges i § 4 Arbetstid punkt A mom 2 är att detta anges i lokalavtalet. Avvikande arbetstidsreglering jämte eventuella villkorsjusteringar och övriga villkor kopplade till den avvikande arbetstidsregleringen, oavsett justeringens och villkorens form, ska anges i lokalavtalet. Detsamma gäller villkorsjusteringar och övriga villkor som är en del av överenskommelsen enligt detta moment.

Av lokalavtalet ska det gå att utläsa hur arbetet bedrivs på respektive avdelning. Beskrivningen ska ske enligt systematiken nedan. Schema för aktuellt år bifogas lokalavtalet.

Avdelning: Pappersmaskinen

Driftsform: Kontinuerligt 3-skift utan helguppehåll

Antal skiftlag: 5

Arbets tid: Måndag–lördag 06.00–14.00, 14.00–22.00, 22.00–06.00.

Söndag 06.00–18.00, 18.00–06.00.

Vecka	M	Ti	O	To	F	L	S
1	f	f	f	e	e	e	f
2	-	-	-	f	f	f	-
3	n	n	n	-	-	-	-
4	e	e	e	n	n	n	n
5	-	-	-	-	-	-	-

Avdelning: Utlastningen

Driftsform: Intermittent 2-skift

Arbets tid: Måndag–fredag 06.00–14.00, 14.00–22.00.

Vecka	M	Ti	O	To	F	L	S
1	f	f	f	f	f		
2	e	e	e	e	-		

Avdelning: Underhåll

Driftsform: Dagtid

Antal skiftlag: 2

Arbets tid: Måndag–fredag 07.00–16.00.

En förutsättning för ordinarie arbete under de uppehållstider som anges i § 4 Arbetstid punkt A mom 2, oavsett om det rör sig om tillfällig eller varaktig drift, är att sådan drift kräver överenskommelse i lokaltavtalet.

I lokaltavtalet ska även anges de eventuella villkor som är en del av aktuell drift. Detta gäller oavsett villkorens karaktär såsom justerad årsarbetstid, andra regler om utfyllnadstid, verksamhetsbidrag med mera. En förutsättning för att ett villkor ska anses vara en del av överenskommelsen i mom 2 är att villkoret infördes som en förutsättning för den aktuella arbetstidsregleringen. Villkoret ska således vara en del av överenskommelsen om en viss driftform, viss arbetstidsförläggning, schemaläggning eller liknande som ska regleras i mom 2.

Alternativa driftformer får anges i lokaltavtalet, vilket innebär att lokala parter kan överenskomma om exempelvis både drift med och utan storhelguppehåll för samma avdelning. Regleringen möjliggör även för lokala parter att överenskomma om att individuella avsteg från befintliga driftsformer och scheman får förekomma. Lokala parter ska i så fall ange uppsägningstid för individuella överenskommelser. Rätten till enskilda överenskommelser om behovsanpassad arbetstid enligt § 4 Arbetstid punkt A mom 1 inskränks inte av detta moment.

Ibland är en justering av tidigare överenskommen ordinarie arbetstid nödvändig. För att möta såväl arbetsgivar- som arbetstagsidans behov i denna del kan parterna knyta andra villkorsjusteringar till en sådan förändring. Om så sker ska även dessa villkor anges i lokaltavtalet oavsett villkorens karaktär.

Mom 3 Lön

Lokalt löneavtal med utgångspunkt från avlöningsbestämmelserna i kollektivavtalets § 5 och däri angivna regler rörande indelning i lönegrader, system för individuella tillägg, personliga löner och förekommande bonus- och premiedelar.

Mom 4 Giltighetstid för lokaltavtal

Detta avtal gäller från och med

den..... och

under samma tid som det mellan förbunden senast träffade, för arbetsplatsen gällande riksavtalet med de ändringar under avtalstiden som följer av den senaste prolongationsöverenskommelsen.

B. Förhandlingsordning

Mom 1

Om förutsättningarna för ett lokalavtal förändras åligger det de lokala parterna att konstruktivt arbeta för en justering av avtalet som både tillgodoser arbetsgivarens och arbetstagarnas behov. Detta gäller oavsett om de förändrade förhållandena gynnar arbetsgivar- eller arbetstagaridan.

En grundläggande utgångspunkt för reglering av arbetstid är att sådan reglering stödjer riksavtalet inklusive dess möjligheter till avvikelse, arbetsmiljölagen samt att verksamheten kan bedrivas på ett rationellt och effektivt sätt för att möta verksamhetens krav.

Även reglering av lön behöver förhålla sig till förändrade förhållanden och särskilt om parternas gemensamma intentioner med den träffade överenskommelsen inte kunnat infrias.

Om lokal förhandling om reviderat lokalavtal avslutas i oenighet och central förhandling påkallas ska de centrala parterna i största möjliga mån eftersträva att träffa en överenskommelse om ett reviderat lokalavtal i enlighet med ovan.

Gäller frågan arbetstid enligt punkt A. Norm för lokalavtal mom 2, förutom utökning av drift på storhelgtid som anges i § 4 Arbetstid punkt A mom 2, äger part ytterst föra frågan till slutligt avgörande i parternas arbetstids- och lönenämnd, reglerad i bilaga 9.

Nämnden ska vid sitt avgörande av frågan utgå ifrån ovan nämnda grundläggande utgångspunkter.

Ytterst har part möjlighet att föra ett ärende till slutligt avgörande i arbetstids- och lönenämnden. Nämnden ska vid sitt avgörande ta hänsyn till en rad olika faktorer, vilket innebär att det slutliga avgörandet kan komma att avvika från de lokala parternas respektive önskemål om reglering. Det valda begreppet ”stödjer” i avtalstexten innebär att nämnden kan göra en fri bedömning och inte är avgränsad till vad som i strikt mening är tillåtet.

Nämnden kan dock inte pröva frågan om utökning av drift på uppehållstid. Vidare har nämnden möjlighet att knyta andra villkor till justeringen av arbetstid. Nämnden har även möjlighet att justera eller ta bort villkor knutna till en viss

driftsform eller arbetstidsförläggning. Detta förutsätter dock att nämnden ändrar den aktuella driftsformen eller arbetstidsförläggningen.

Parternas avsikt är att lokal eller central överenskommelse ska träffas. Därmed ska nämnden enbart användas som ett alternativ när någon överenskommelse inte kan nås.

C. Ny bundenhet av Riksavtalet genom medlemskap

Mom 1

Beviljas nytt medlemskap i Föreningen Industriarbetsgivarna eller ska befintlig medlem för första gången tillämpa riksavtalet och kan enighet inte uppnås om lönevillkoren eller arbetstidsreglering enligt punkt A. Norm för lokalavtal mom 2 eller mom 3 hänskjuts frågan efter avslutad central förhandling för slutligt avgörande till arbets- och lönenämnden enligt bilaga 9.

Nämnden ska skyndsamt behandla och avgöra frågan. Nämnden ska vad gäller lönevillkoren beakta lönenivån och lönestrukturen hos motsvarande företag/verksamhet i branschen. Nämnden ska vad gäller arbetstidsreglering behandla frågan om arbetstid på samma sätt som i punkt B. Förhandlingsordning mom 1 om ej överenskommelse om arbetstidsreglering utöver stupstockarsreglering i riksavtalets § 4 A mom 2 träffas.

Det är enbart i det fall då en ny medlem inträder i Föreningen Industriarbetsgivarna och då ett befintligt lokalavtal saknas som en särskild förhandlingsordning behövs för att lösa detta förhållande eftersom riksavtalet saknar stupstocksregler avseende lön. Det är ytterst lönenämnden som kan pröva vilka lönevillkor som ska gälla på en ny arbetsplats.

Att hänskjuta ett ärende till lönenämnden innebär i praktiken att de lokala parterna avhånds möjligheten att komma överens om lönevillkoren lokalt. Detta är något som går stick i stäv med lokalavtalsmodellen och detta ska enbart ske om inte heller de centrala parterna kan finna en lösning på frågan. Det åligger de centrala parterna att i första hand finna en lösning på tvistefrågan oaktat lokal parts inställning.

Nämnden har inte möjlighet att ange att ordinarie drift ska kunna ske på storhelg-stid.

§ 20 Förhandlingsordning

Enligt överenskommelse den 18 januari 1977 gäller den mellan SAF och LO den 12 december 1976 träffade överenskommelsen om fortsatt tillämpning av vissa regler i huvudavtalet såsom kollektivavtal mellan parterna.

Protokollsanteckning

Parterna är ense om att huvudavtalets bestämmelser i kap II om preskription icke skall leda till inskränkning i gällande bestämmelser angående reglering av premie, bonus eller ackord.

§ 21 Giltighetstid

Detta avtal gäller från och med den 1 april 2025 till och med den 31 mars 2027. Om överenskommelse om nytt Riksavtal inte träffats innan ordinarie löptids utgång löper, tills sådant nytt avtal träffats, avtalet därefter med sju dagars ömsesidig uppsägningstid.

Stockholm den 1 april 2025

Föreningen Industriarbetsgivarna

Per Widolf

Sarah Mårtensson

Clara Wiklund

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet

Robert Sjunnebo

Elisabeth Haug

Marcus Bolin

Bilaga 1 Riktlinjer för flexibel arbetstid

Överenskommelse om riktlinjer för flexibel arbetstid.

Om frågan om införande av flexibel arbetstid aktualiseras rekommenderar förbunden de lokala parterna att tillämpa nedanstående riktlinjer.

Modeller för flexibel arbetstid

a) Ordinarie arbetstid

08.00	12.00 13.00	17.00
	Ordinarie arbetstid 8 tim	
	lunch 1 tim	
07.00 09.00	11.30 13.30	16.00 18.00
Flexibel tid	Flexibel tid (1 tim)	Flexibel tid
(2 tim)	Lunch 45 min	(2 tim)

b) Ordinarie arbetstid

07.00 11.30	12.30	16.00
	Ordinarie arbetstid 8 tim	
	lunch 1 tim	
06.00 08.00	11.00 13.00	15.00 17.00
Flexibel tid	Flexibel tid (1 tim)	Flexibel tid
(2 tim)	Lunch min 45 min	(2 tim)

- 1 Ett grundläggande krav är att arbetsuppgifternas art i sista hand är avgörande för om flexibel arbetstid kan tillämpas. Flexibel arbetstid tillämpas till en början på prov under en begränsad period.

Anmärkning

Om lokal överenskommelse om flexitid upphör bör avvecklingsperioden göras så lång att de anställda på ett rimligt sätt kan slutreglera sina flexitidssaldon.

- 2 Om företaget eller den lokala arbetstagarparten under provperioden skulle finna att tillämpningen av flexibel arbetstid medfört olägenhet av betydelse ska försöksverksamheten på endera partens begäran avvecklas eller begränsas.
- 3 Lunchtidens längd och förläggning kan vara bestämd. Där förhållandena så medger bör dock förläggningen av lunchen kunna vara flexibel i enlighet med ovanstående modeller.
- 4 Den fasta tiden ska alltid fullgöras. Ett tidsredovisningssystem som registrerar närvaro är en fördel bl a därför att man i efterhand kan rekonstruera vilken arbetstid som faktiskt fullgjorts och av vilket slag den är (övertid, flexibel tid etc.). Den anställde bör ha möjlighet att själv fortlöpande kontrollera plus- respektive minustid.
- 5 Med övertidsarbete enligt avtalet förstås arbete som den anställde beordras utföra utöver den ordinarie arbetstiden. Det innebär att den anställde kan beordras till arbete vid sidan av fast tid (dvs. på flexibel arbetstid) utan att övertidsersättning utgår.

Exempel: En anställd enligt modell b) ovan arbetar kl 07.45-15.00 (med 45 min lunchrast) och beordras till övertidsarbete kl 15.00-18.00. Övertidsersättning utgår då för tiden 16.00-18.00, dvs. efter den dagliga ordinarie arbetstiden (förläggningen), trots att det ordinarie arbetstidsmåttet (8 tim) fullgjorts först kl 16.30.

Som **undantagsregel** gäller vid flextid att övertidsersättning utgår även för beordrat övertidsarbete efter det att det ordinarie dagliga arbetstidsmåttet (8 tim) fullgjorts.

Exempel: En anställd enligt modell a) ovan arbetar kl 07.15-16.00 (med 45 min lunchrast) och beordras till övertidsarbete kl 16.00-18.00. Övertidsersättning utgår då för hela tiden 16.00-18.00 eftersom det ordinarie arbetstidsmåttet (8 tim) fullgjorts trots att den ordinarie arbetstiden (förläggningen) sträcker sig fram till kl 17.00

- 6 Tillgodohavande i form av plustimmar, som alltså uppkommit genom arbete på flexibel arbetstid, får tas ut endast under flexibel arbetstid och alltså inte inkräkta på den fasta arbetstiden.

Tid som ersätts med övertidsersättning tillgodoräknas **inte** flextidssaldot.

- 7 Vid **dagflex** gäller att det ordinarie arbetstidsmåttet 8 timmar per dag ska fullgöras. Flexibiliteten innebär här endast att den anställda kan förlägga sin ankomsttid inom ramen för flextiden på morgonen och anpassa sluttiden därefter.

Vid **veckoflex** ska på motsvarande sätt veckoarbetstidsmåttet fullgöras, i exemplen ovan 40 timmar per helgfri vecka. Därvid kan balansering av plus- eller minustimmar ske under veckan. Saldot nollställs vid veckans slut.

Vid **månadsflex** ska arbetstiden för månaden fullgöras. En balansering av plus- eller minustimmar kan ske under månaden. Vid månadens slut ska saldot nollställas.

I ett **rullande system** bör avstämning och kontroll av arbetstidsuttaget ske varje månad eller 4-veckorsperiod (avlöningsperiod). Antalet plus- eller minustimmar bör maximeras till +/- 10 timmar per period. Någon nollställning sker alltså inte i slutet av perioden.

Anmärkning

Uträkning av företagets faktiska årsarbetstid sker med utgångspunkt från den arbetstid som uttas som ordinarie arbetstid.

Vid över/underskridande gäller:

Överskjutande plustimmar bortfaller utan ersättning. Om överskottet uppkommit på grund av omständigheter som den anställda inte kunnat råda över, ska dock möjlighet beredas att ta ut överskjutande plustimmar inom nästföljande beräkningsperiod. Minustimmar vid nollställningstillfället (i ett rullande system minustimmar utöver 10) registreras som frånvaro och ska arbetas in inom nästföljande beräkningsperiod. Om inte inarbetningen fullgörs kan arbetsgivaren verkställa löneavdrag enligt § 13 mom 2.

- 8 Vid giltig **frånvaro hel dag** (t ex sjukdom, militärtjänstgöring, föräldraledighet eller annan beviljad ledighet) ska den anställda tillgodoräknas det antal timmar som motsvarar den ordinarie arbetstiden. Frånvaron ska alltså inte påverka flex-tidssaldot.

Vid giltig **frånvaro del av dag** beaktar man endast sådan frånvaro som infaller mellan klockslagen för den ordinarie arbetstiden. Det innebär att beviljad ledighet kan förläggas endast till ordinarie arbetstid. Inte heller i detta fall påverkas alltså flex-tidssaldot.

- 9 Tillämpningen av flexibel arbetstid på helgdagsaftnar och vid deltidarbete fordrar särskild uppmärksamhet.

Helgdagsaftnar

Företaget kan ha kortare ordinarie arbetstid på helgdagsaftnar o d, t ex kl 08.00-12.00. För sådana dagar bör övervägas om

- dagflex ska gälla.
- flexibel arbetstid inte ska tillämpas utan fast arbetstid gälla.
- tiden kl 08.00-12.00 ska läggas ut som fast tid och den flexibla arbetstiden infalla före och efter dessa klockslag.

Deltidsarbete

Om en anställd arbetar på deltid utesluter detta inte möjlighet att tillämpa flexibel arbetstid. Om två anställda delar på en heltidstjänst så att byte sker visst klockslag under dagen måste det dock beaktas att den som har första passet kan utnyttja flexibiliteten endast på morgonen och den som har andra passet endast på eftermiddagen.

- 10 Vid kollektiv inarbetning, t ex av ”klämdagar”, måste en ändring av arbetstids-schemat ske. Därvid förlängs den fasta tiden liksom den ordinarie arbetstiden med den dagliga inarbetningen.

Bilaga 2 Arbetstid och betalning i samband med yrkesutbildning

Överenskommelse om arbetstid och betalning i samband med yrkesutbildning.

Arbetstid

Förbunden är ense om följande tillämpning av reglerna om arbetstid och betalning vid tillfällen då anställd är frånvarande från ordinarie arbete för att undergå av arbetsgivaren initierad yrkesutbildning eller motsvarande utbildning.

De lokala parterna bör med iakttagande av nedan angivna regler träffa överenskommelse om vilka betalningsnormer som ska gälla för den aktuella utbildningen.

Anställd, som – med frångående av sin ordinarie arbetstid – deltar i utbildning förlagd till dagtid, betraktas under utbildningstiden som dagtidsanställd, med ordinarie arbetstid motsvarande utbildningstiden. Sådant byte av arbetstid är ej att anse som skiftbyte enligt § 5 mom 2.

Betalning

Under utbildningstiden erhåller den anställda den betalning – inklusive förekommande tillägg – som skulle utgått om han under motsvarande tid utfört ordinarie arbete enligt gällande arbetstidsschema.

Om denna betalning skulle understiga den betalning som under utbildningstiden motsvarar ordinarie betalning till dagtidsanställd i tillämplig lönenivå, ska utfyllnad ske upp till denna nivå. Utfyllnad enligt detta stycke kan främst aktualiseras då en anställd med skiftarbete får gå på yrkesutbildning under längre schemalagda ledigheter.

Förbunden är överens om att eventuellt bättre betalningsvillkor, som enligt gällande lokal praxis tillämpas på detta område, ej är avsedda att försämras genom denna överenskommelse.

Kommentar

Parterna har med denna uppgörelse velat reglera förhållandena under utbildningstiden på det sättet, att utbildningstiden från såväl arbetstids- som betalnings-synpunkt blir att betrakta som ordinarie arbetstid. Reglerna om skiftbyte är ej tillämpliga i dessa fall.

Utformningen av betalningsreglerna bygger på två grundtankar. Huvudregeln är att den anställde ej ska förlora ersättning på att delta i utbildning i stället för att utföra sitt ordinarie arbete. Om utbildningstiden är förlagd så att den inkluderar en längre ledighet, kan det emellertid hända att det vanliga schemalagda arbetet under denna tid skulle varit av så ringa omfattning att ersättningen inte täcker vad den anställde skulle ha tjänat som dagtidsanställd under denna tid.

Kompletteringsregeln innebär i detta fall att den anställde får utfyllnad upp till denna nivå. Skälet härtill är, att utbildningstiden inte till någon del ska betraktas som obetald arbetstid. Kompletteringsregeln sammanfaller i detta avseende väl med utformningen av arbetstidsregeln, enligt vilken den anställde under utbildningstiden är att betrakta som dagtidsanställd med ordinarie arbetstid motsvarande utbildningstiden.

Anmärkning

Parterna har uppmärksammat på att anställda i växande utsträckning kommit att erbjudas utbildning under veckoslut och kvällar. På så sätt undviker man i många fall att få frånvaro i arbetsorganisationen under utbildningstiden. Det typiska läget är att den anställde inte beordras till ifrågavarande utbildning men att ett deltagande är viktigt för framtida utveckling av arbetsuppgifter och avancemang.

För att skapa likhet jämfört med dem som går på utbildning under längre schemalagda ledighetsperioder, är parterna ense om att ersättning för utbildning under kvällar och veckoslut bör utgå som om utbildningstiden vore att anse som ordinarie dagtid (dvs. ersättningen ska inte innehålla några inslag av OB-tillägg eller övertidsersättning).

Bilaga 3 Facklig utbildning

Särskild överenskommelse rörande utnyttjande av tid för facklig utbildning

Sveriges Skogsindustriförbund och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet är överens om att viss del av de 5 timmar, som enligt Samverkansavtalets punkt G, Fackligt kontaktarbete, tillerkänts facklig medlem tas i anspråk enligt nedan angivna riktlinjer.

Med utgångspunkt från antalet Pappersmedlemmar på respektive arbetsplats fastställs per den 1 oktober det antal timmar som är tillgängliga för betalda fackliga aktiviteter under efterföljande kalenderår. Varje medlem bidrar med 3 timmar vid denna beräkning.

Det sålunda framräknade timantalet skall, i enlighet med ett av Pappers utformat program, användas till facklig utbildning med särskild hänsyn till den fackliga verksamheten vid företaget ävensom facklig utbildning i övrigt i frågor som rör förhållandet mellan arbetsgivare och anställda enligt lag och avtal samt de ekonomiska och tekniska betingelserna för företagets utveckling.

Med utgångspunkt från utbildningsprogrammets omfattning inger avdelningen fortlöpande under året senast en månad före respektive kursstart en lista till företaget över de medlemmar, som skall undergå utbildning inom ramen för det befintliga tidsutrymmet. Även de som skall tjänstgöra som studiehandledare skall räknas in i det befintliga utrymmet under förutsättning att de är anställda vid företaget och skall avlönas av företaget.

Kommentar

Den fackliga utbildningen enligt detta stycke skall förläggas till den anställdes fritid och ersättas med ordinarie lön jämte övertidstillägg. Tid som icke utnyttjas av dem som anmälts för utbildning bortfaller från det befintliga utrymmet och kan således icke disponeras för andra ändamål eller till utbildning av andra medlemmar.

Det ankommer på avdelningen att regelbundet på sätt varom lokal överenskommelse träffats redovisa vilka som deltagit i utbildning. Utbetalning av ersättning för utbildningen sker vid ordinarie löneutbetalningstillfälle närmast efter respektive redovisning. Det förutsätts härvid att redovisningen sker vid sådan tid att ersättningsarna kan behandlas i samband med den ordinarie löneredovisningen.

Tid som åtgår för utbildning enligt denna paragraf skall inte redovisas som arbetad tid vid tillämpning av § 4 B mom 2.

Stockholm i december 1986

Sveriges Skogsindustriförbund

Göran Swanström

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet

Ingvar Jansson

Bilaga 4 Deltidsarbete

Överenskommelse om deltidarbete

Företagen skall se till, att den deltidanställdes arbetstid och arbetsförtjänst blir så jämn som möjligt. För stadigvarande deltidarbete skall arbetstidsschema upprättas, såvida icke arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet omöjliggör detta. På sådant arbetstidsschema skall all regelbundet återkommande arbetstid anges.

Sociala förmåner enligt lag och avtal är i vissa fall beroende av arbetstidens längd och förläggning. En arbetstid understigande 16 timmar per vecka medför sålunda, att rätten till avgångsbidragförsäkring och grupplivförsäkring reduceras. Vidare kan de avtalsenliga AGS-förmånerna minskas i vissa fall och pensionsförmånerna påverkas om arbetstiden understiger 208 timmar per kalenderkvartal. Den årliga arbetsinkomsten måste överstiga ett visst belopp – basbeloppet – för att arbetstagarren skall tillgodoräknas pensionspoäng för ATP.

Den deltidanställda skall informeras om dessa bestämmelser – liksom om de övriga anställningsvillkor – som gäller vid deltidarbete. Där så är praktiskt möjligt och i fall där den anställda så önskar skall arbetstiden för den deltidanställda bestämmas så att den anställda blir berättigad till de ovan angivna sociala förmånerna.

Vid utökad arbetskraftsbehov skall i första hand deltidanställda erbjudas ett högre antal timmar.

Parterna är ense om att tvist rörande tillämpning av denna överenskommelse avgörs av SAF och LO.

Bilaga 5 Entreprenörsfrågan

Rekommendation i entreprenörsfrågan

I anteckningarna till förhandlingsprotokollet den 27 april 1964, pkt 2, gjorde förbunden på ömse sidor följande uttalande i entreprenörsfrågan:

”I anslutning till under året förda diskussioner i den s k entreprenörsfrågan konstaterar parterna som sin samstämmiga uppfattning, att industriförbundsprincipen skall gälla. Då det icke är möjligt att upprätta exakta eller allmängiltiga regler för i vilken omfattning anlitandet av entreprenörer skall anses förenligt med upprätthållandet av industriförbundsprincipen, måste i varje särskilt fall fråga bedömas med hänsyn till allmän praxis inom branschen. Om lokala tvister skulle uppstå i berörda avseende, äro förbunden å ömse sidor beredda att aktivt medverka till deras lösende.”

Sveriges Skogsindustriförbund och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet bekräftar härmed 1964 års deklaration.

Även om förbunden under åren 1964–1974 endast haft ett fåtal tvister att lösa finns det anledning erinra om följande huvudpunkter rörande den praktiska tillämpningen av 1964 års deklaration.

1. Industriförbundsprincipens tillämpning förutsätter att arbetsstyrkan vid företagen dimensioneras och sammansätts så att de fyller det normala arbetskraftsbehovet för den löpande verksamheten. Arbete i stadigvarande befattningar i drift- och underhållsavdelningar skall i princip ej besättas av anställda i entreprenadfirmor.

Ett rationellt nyttjande av tillgängliga personella resurser och kravet på en rationell organisation gör det emellertid nödvändigt att anlita entreprenörsfirmor för utförande av vissa arbeten. Detta förhållande leder till vissa undantag från den renodlade industriförbundsprincipen.

2. Exempel på arbeten där särskilda skäl motiverar anlitande av entreprenörer är större nybyggnader, ombyggnader och därmed jämförliga reparationer samt maskininstallationer. Ett annat exempel är utpräglat specialistarbete, som förekommer endast under begränsad del av året. Vidare konstaterar förbunden att det inte är möjligt att dimensionera serviceavdelningar – underhållstjänsten – så

att de helt kan täcka manskapsbehovet vid toppbelastningar t ex i samband med helgstopp, semesterstopp och särskilda stopp för reparationer liksom vid maskinhaverier. Även i sådana sammanhang måste man därför fortsättningsvis räkna med ett visst behov av att anlita entreprenörer.

3. En tillämpning av industriförbundsprincipen underlättas om egna specialister utanför driften används för utförande av arbete vid närbeläget arbetsställe inom företaget. Vidare borde det vara uteslutet att de anställda ställde svårigheter beträffande sin avtalsenliga skyldighet att på anfordran utföra övertidsarbete.

Sveriges Skogsindustriförbund och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet är eniga om att man på det lokala planet i samförstånd eftersträvar en praktisk tillämpning av industriförbundsprincipen i överensstämmelse med 1964 års deklaration och ovan angivna riktlinjer. Det är därför betydelsefullt att arbetsledningen informerar och samråder med fackföreningen om pågående entreprenörsarbeten och i förekommande fall enligt lagen om medbestämmande i arbetslivet tar upp förhandling om planerade sådana arbeten.

Bilaga 6 Bestämmelser för ålderspension

§ 1 Bestämmelser för ålderspension

Intjänande av ålderspension sker genom att den anställde tillgodoräknas de premier som arbetsgivaren avsatt enligt § 7 mom 7.

§ 2 Pensionsålder och pensionens storlek

Enligt överenskommelse mellan SAF och LO om avtalspension uppnår den anställde pensionsåldern vid ingången av den kalendermånad under vilken han fyller 65 år.

Pensionsförmån enligt detta avtal mellan Skogsindustrierna och Pappers beräknas som en femårig pension men kan betalas ut under kortare tid eller längre tid om den anställde så önskar. Pensionen kan även beräknas som en livsvarig pension om den anställde så önskar.

Pensionen betalas ut från och med den månad under vilken den anställde uppnår pensionsåldern eller annan tidpunkt som den anställde begär, dock tidigast från 55 års ålder.

Anmärkning

Parterna noterar att de medel som arbetsgivaren årligen har att avsätta enligt bestämmelserna om livsarbetstid är tänkta att möjliggöra kortare livsarbetstid i någon form för de anställda som så önskar.

Det är därför i linje med uppgörelsens syfte att de medel som avsatts som pensionspremier används för att möjliggöra pensionsavgång före den ordinarie pensionsålderns inträde.

Anställd som önskar utnyttja de avsatta medlen för pensionering före den ordinarie pensionsåldern har rätt att erhålla uppgift från försäkringsbolaget om pensionens storlek vid olika tänkta pensionstidpunkter och därefter anmäla från vilken tidpunkt pensionen enligt detta avtal skall tas ut.

För anställd som önskar utnyttja det avsatta beloppet till pensionering före den ordinarie pensionsåldern gäller att pensionen skall utges med samma månatliga belopp för alla månader fram till den ordinarie pensionsålderns inträde.

Pensionering enligt denna överenskommelse kan även ha formen av delpension, dvs den anställda uppbär pension enligt avtalet i kombination med fortsatt anställning på deltid.

§ 3 Deltidspension

Arbetare som i sammanlagt tio år (tio val) valt enbart pension i ATK-systemet har rätt att från 60 års ålder gå ner i arbetstid för att möjliggöra deltidspension under nedanstående förutsättningar.

Arbetare som vill utnyttja rätten ska ansöka senast sex månader innan deltiden ska träda i kraft.

Utgångspunkten är att en ansökan om deltidspension med 50 % nedgång ska beviljas medan en ansökan om deltidspension med annan sysselsättningsgrad än 50 % kräver överenskommelse. Arbetsgivaren kan dock i undantagsfall avslå eller skjuta upp ansökan om ett beviljande skulle medföra påtaglig störning för verksamheten.

För det fall arbetaren inte senast sex månader före ansökningsdagen skriftligen underrättat arbetsgivaren om sin avsikt att ansöka om deltid, kan arbetsgivaren på grund härav i motsvarande mån skjuta fram ledighetens början.

§ 4 Återbetalningsskydd

Den anställda kan välja återbetalningsskydd för ålderspensionen. Återbetalningsskydd innebär att ålderspensionens värde vid den försäkrades dödsfall utbetalas i form av pension till förmånstagare enligt § 6. Värdet är för

- traditionell försäkring: ålderspensionsvärde redovisat enligt Finansinspektionens föreskrifter
- fondförsäkring: 100 procent av fondandelarnas värde.

Om återbetalningsskydd väljs senare än vid första möjliga valtillfälle eller mer än 12 månader efter en familjehändelse erfordras hälsodeklaration. Med familjehändelse avses när en försäkrad gifter sig, blir registrerad partner, blir sambo eller får barn.

Återbetalningsskyddet omfattar hela det ålderspensionsvärde som tjänats in enligt detta avtal oavsett förvaltare. För anställd som lider av allvarlig sjukdom beviljas dock återbetalningsskyddet enbart avseende premier som tjänas in från och med året efter valet av återbetalningsskydd.

Vid dödsfall före pensionsåldern utbetalas återbetalningsskyddet i fem år. När den försäkrade uppnår pensionsåldern kvarstår återbetalningsskyddet om det inte väljs bort. Utbetalningstidens längd efter pensionsåldern är beroende av om ålderspensionen är livsvarig eller tidsbegränsad.

Om återbetalningsskydd valts bort, vid eller efter pensionsåldern, kan det inte återinföras.

Närmare beskrivning av återbetalningsskyddet framgår av försäkringsgivarens/förvaltarens bestämmelser.

§ 5 Värdebesked

FORA utfärdar värdebesked till den anställda med uppgift om pensionskapitalets värde för varje år som premie tillgodoförts den anställde.

Den anställdes arbetsgivare har rätt att från FORA få del av informationen i den del uppgifterna behövs för att bedöma arbetsgivarens avdragsrätt för pensionskostnaden.

§ 6 Förmånstagare

Generellt förordnande

Förmånstagare till ålderspensionens återbetalningsskydd är, om inte annat skriftligen anmälts till FORA, i första hand den försäkrades make eller sambo och i andra hand den försäkrades arvsberättigade barn.

Med make jämställs även partner enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

Make är förmånstagare även när mål om äktenskapsskillnad pågår. Registrerad partner är förmånstagare även när mål om upplösning av registrerat partnerskap pågår.

Med sambo avses ogift person, som under äktenskapsliknande förhållanden eller under förhållanden som liknar registrerat partnerskap, vid dödsfallet stadigvarande sammanbott med ogift försäkrad förutsatt att de

- har eller har haft eller väntar barn tillsammans

eller

- tidigare har varit gifta med varandra eller levt samman i registrerat partnerskap

eller i vart fall

- stadigvarande sammanbott sedan minst sex månader.

Särskilt förordnande

Den försäkrade kan skriftligen anmäla annat förmånstagarförordnande.

Sådant förordnande kan endast omfatta följande personer

- a) make/registrerad partner eller tidigare make/registrerad partner
- b) sambo eller tidigare sambo
- c) barn/styvbarn/fosterbarn till den försäkrade eller till någon person enligt a) eller b).

Finns det flera barn som är förmånstagare fördelas pensionen i lika proportioner såväl vid generellt som särskilt förordnande.

Saknas förmånstagare görs ingen utbetalning.

Bilaga 7 Förstärkt förhandlingsskyldighet vid inhyrning

§ 1 Förhandling och tvist om inhyrning

För det fall arbetstagarorganisationen i samband med förhandling om inhyrning enligt medbestämmandelagen framför att arbetsgivarens planerade åtgärd kan anses strida mot 25 § lagen om anställningsskydd, och arbetsgivarens bemanningsbehov är längre än fem veckor, ska arbetsgivaren före beslut särskilt förhandla frågor enligt andra stycket.

I förhandlingen ska arbetsgivaren ange skälen för att lösa bemanningsbehovet genom inhyrning av arbetstagare. Förhandlingen ska även omfatta frågan om arbetsgivarens behov av arbetskraft istället kan tillgodoses genom återanställning av arbetstagare med företrädesrätt, varvid ska behandlas ifall arbetstagarna har tillräckliga kvalifikationer för arbetet.

Om arbetsgivaren sedan förhandling skett enligt andra stycket ändå gör gällande att hans behov av arbetskraft inte kan tillgodoses genom återanställning av arbetstagare med företrädesrätt, ska parterna i förhandlingen därutöver – med beaktande av företagets behov men även av arbetstagarnas berättigade intressen – bedöma förutsättningarna för en överenskommelse inför återanställning enligt § 17 mom 10 istället för inhyrning.

Uppkommer i förhandlingen oenighet om huruvida inhyrning längre än fem veckor strider mot 25 § lagen om anställningsskydd, ska central förhandling påkallas snarast av arbetsgivaren efter avslutad lokal förhandling.

Central förhandling ska äga rum inom tio dagar från påkallandet. De centrala parterna ska verka för en lösning av förhandlingsfrågan vilken beaktar både företagets behov och arbetstagarnas berättigade intressen.

Vid oenighet i den centrala förhandlingen ska arbetsgiversidan inom tre arbetsdagar från förhandlingens avslutande, hänskjuta saken till skiljenämnd enligt § 2 Om skiljenämnd avseende inhyrning.

Underlåter arbetsgiversidan att påkalla central förhandling eller hänskjuta saken till skiljenämnd, kan inhyrning inte vidtas alternativt ska den avslutas inom fjorton dagar.

Om arbetsgiversidan påkallar central förhandling i rätt tid och hänskjuter saken till

skiljenämnd i rätt tid, kan inhyrning pågå till dess en vecka förflutit från beslut i skiljenämnd.

Förhandling ska bedrivas skyndsamt.

§ 2 Om skiljenämnd avseende inhyrning

Parterna är ense om att inrätta en skiljenämnd enligt nedan. Förfarandet i skiljenämnden ska vara förenklat och snabbt.

Nämnden ska bestå av en ledamot från Pappers och en ledamot från Skogsindustrierna. Nämnden ska även bestå av en opartisk ordförande. Vid oenighet om vem som ska utses som opartisk ordförande, ska Medlingsinstitutet utse ordföranden.

Skiljenämnden ska meddela beslut skyndsamt och som regel senast inom tre veckor från påkallandet. Om någon organisation inte har utsett någon ledamot inom nämnda treveckorsperiod, är skiljenämnden beslutsför med enbart opartisk ordförande. Ett beslut kan ske även om arbetstagarorganisationen inte efterkommit en begäran att inkomma med skriftligt svaromål. Skiljenämnden får, men behöver inte, hålla muntlig förhandling innan ett beslut fattas. Muntlig bevisning ska som regel inte tas upp av skiljenämnden vid en muntlig förhandling, men får ske om handläggningen trots bevisupptagningen kan ske skyndsamt.

Skiljenämnden ska i beslut förklara om arbetsgivarens planerade eller vidtagna åtgärd kan anses strida eller strider mot 25 § lagen om anställningsskydd.

Skiljenämnden ska inte redovisa skälen skriftligt, men nämnden får redovisa skälen muntligt till respektive part.

Skiljenämndens beslut är inte att betrakta som en rekommendation utan är rättsligt bindande i den meningen att det ska betraktas som ett kollektivavtalsbrott om i förekommande fall ordningen i § 1 inte iakttas.

Om inhyrning påbörjas alternativt inte avslutas på sätt som anges i § 1 trots att skiljenämnden konstaterat att arbetsgivarens planerade eller vidtagna åtgärd kan anses strida eller strider mot 25 § lagen om anställningsskydd, sker ett kollektivavtalsbrott för varje arbetstagare som berörs. Varje arbetstagare har rätt till ett normerat skadestånd om 1 ½ prisbasbelopp för den ideella skada som arbetstagaren lidit. Om inhyrning redan påbörjats och skiljenämnden konstaterat att den vidtagna åtgärden strider mot 25 § lagen om anställningsskydd ska det betraktas som ett kollektivavtalsbrott och skiljenämnden äger då rätt att bestämma skadeståndets storlek.

Om arbetsgivaren följer skiljenämndens beslut alternativt om skiljenämnden finner att åtgärden inte strider mot 25 § lagen om anställningsskydd ska parterna verka för att bilägga eventuella rättstvister med grund i just nämnda lagrum.

Anmärkning

Parterna är överens om att ett skadestånd som bestäms av skiljenämnden utesluter ett skadestånd enligt 25 § lagen om anställningsskydd.

Parterna är vidare överens om att bilda ett inhyrningsråd enligt nedan.

Inhyrningsråd

Parterna konstaterar att otillbörliga kringgåenden av företrädesrätten till återanställning, oavsett på vilket sätt det sker, utgör brott mot god sed på arbetsmarknaden. Parterna är därför överens om att i ett Inhyrningsråd behandla inhyrningsfrågor utifrån god sed på arbetsmarknaden.

Inhyrningsrådet ska, dock endast om rådet är enigt, kunna ge allmänna och vägledande riktlinjer om vad som kan anses vara god sed.

Inhyrningsrådet ska även följa och diskutera inhyrningsfrågor av allmän karaktär. En utgångspunkt är att hänsyn ska tas både till de anställdas och de inhyrdas intressen av goda arbetsförhållanden och arbetsgivarens intressen av en effektiv verksamhet. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att åstadkomma en god och säker arbetsmiljö.

Parterna är överens om att ta upp förhandlingar under fredsplikt om en arbetsordning för Inhyrningsrådet.

Bilaga 8 Regler vid långvarig inhyrning

Ur huvudavtalet mellan LO och Svenskt Näringsliv antaget per den 22 juni 2022.

I situationer som omfattas av lag om uthyrning av arbetstagare (2012:854) ska i förhållande till förbund inom LO följande tillämpas istället för vad som föreskrivs i den lagen.

Har en arbetstagare varit placerad hos ett kundföretag på samma driftsenhet under en sammanlagd tid om mer än 24 månader under en period om 36 månader ska kundföretaget erbjuda arbetstagaren en tillsvidareanställning hos företaget. Har arbetstagaren avböjt ett sådant erbjudande behöver nya erbjudanden inte lämnas till arbetstagaren även om arbetet hos kundföretaget fortsatt.

Har arbetstagare accepterat ett erbjudande enligt andra stycket upphör arbetstagaransättning i bemanningsföretaget från och med den tidpunkt som tillsvidareanställningen hos kundföretaget tillträds.

Ett kundföretag kan istället för att lämna ett erbjudande till arbetstagaren enligt andra stycket välja att utge en ersättning till arbetstagaren motsvarande tre för arbetstagaren aktuella månadslöner. Har sådan ersättning lämnats till arbetstagaren kan arbetet hos kundföretaget fortsätta utan att nya erbjudanden lämnas till arbetstagaren.

Bilaga 9 Arbetstids- och lönenämnd

Parterna är överens om att inrätta en nämnd enligt nedan. Förfarandet i nämnden ska vara förenklat och snabbt.

Nämnden ska bestå av två representanter från vardera parten samt en opartisk ordförande. Ordföranden utses av parterna. Vid oenighet om vem som ska utses som opartisk ordförande utser Medlingsinstitutet ordförande bland tillgängliga medlare.

Ordföranden kallar nämnden till sammanträde snarast efter det att part påkallat förfarande i nämnden.

Nämnden ska meddela sitt beslut skyndsamt. Parterna ska i nämnden eftersträva enighet. Vid oenighet har ordföranden utslagsröst. Nämndens beslut ska vara skriftligt och motiverat.

Vardera parten står för hälften av kostnaden för ordföranden oavsett ärendets utgång. Därutöver står vardera parten för sin kostnad.

Förteckning över mellan parterna i övrigt gällande avtal

1. Samverkansavtalet i sin senaste lydelse från och med 2020.
2. Avtalet om lönestatistik av den 21 december 2015.
3. Överenskommelse om arbetsgivarens inkassering av fackföreningsavgift (1971).
4. Arbetsplatsförlagd utbildning av den 10 januari 1994.
5. Åtgärder rörande kompetensutveckling och rekrytering av den 13 december 1994.
6. Riktlinjer rörande kompetensutveckling av den 4 januari 1998.
7. Huvudavtalet om trygghet, omställning och anställningsskydd mellan Svenskt Näringsliv och Landsorganisationen i Sverige antaget av Industriarbetsgivarna och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet den 22 juni 2022.
8. Huvudavtal mellan svenska arbetsgivarföreningen och landsorganisationen i Sverige (med däri till och med år 1976 vidtagna ändringar)

Produktion: Industriarbetsgivarna
Artikelnummer: 8155-2025